

איסור לקרב מיתת גוסט וחומר איסור רצח
מתוך חמלה

של הקב"ה וכן רצונו יתגבור

א) כמנה פשותהן וקלותה היא האוצרות גאות כל
העוריה י"ש בעופת של חילון זו. דבשו
כך אמור לעשנות שום דבר ל夸וד מיחתו של גאנז
ונם, כמשמעותו הרכبة בגוניסתו וכובע לו המטה. ברא
שנפער ומלואו של תקביה וכן רצונו יתברך" ויחיש
בעיר ולא ידע וככליל לא יבין את דרכי והונגהו של
גדול הצעה ובכ עלייה עט בירוחיו ולכך
סורה להבאו גנד-אללה.

סיכון סכרי-אות נובע מזידין של אין אוד השם
לחול בוצעו (וין ביך ד' ז' פ' ובוטט
מי' מוגבל ומייק היז וגוזים כי חיל פער' לאי'
ופאשיין לפקת את חיין, והיתן פג'י שונט גודש
איין קיטין טולו אליא קיטין של הקב"ה, בדורות לה-
שנסכדי הרמב"ם כת"א פרוזת הי' שטני ק'
וחזרהן ביד שלא ליקח כדרמן חוויה ואשלו נן
כל פג'ן שבטלם ואשלו רזה נעל הדם לשוער
פמני: אין וגוזו של זה הנחרב קיטין גובל הזה
אליא קניין הקב"ה וככ' וברוחה לה' שנסכדי
ונארבדין על הרמב"ם כת"ח טה' סתורין וזה

דבשורה אין המונחים פשוטין ולא כלכך מוגדרת, כמו שמיינן נפלו של אדם קדמון אליהם כוון הקביה שנאמר "וְיַחֲזֹקֵל יְהוָה יְמִינְךָ וְנִמְנְחוּתָךְ" מה שמיינן חילך לא כחו עלי הודאות ובדבר שמיינן שלנו וכמו רפה חביב דבון אדם רושע לזרונו וזה עצמן כן אין אדם רושע להרשות על עצמו שפכו ברית שחייב עליה פניה למי שמיינן נפלו קדיגנו, ו'יש' צוותם ברובכם מיש בנהג לעודם עכ' גור התפלל ואכמכל'.

מזכיר כי גאנן מודאגת גם בנו לנטון נושא שפטין

הספר החדש (ט' תשכ"ג) זאת גויס אמן
אין יכול לטעת זו שיטותם במקומם ואנו מיל-
וייזהו מכל ע"ש. והרי נבל דמיון ואסורה דמיון
לענין קביעה בדין רשותו של אמן במלוא כל עזתו.

הארון מושך אליו ימיה ורשותו
להזיר להלינו אשר עיון יעכל לבוכותנו על קרבנות
אשר בו, במלצת הוגן בשכנת קריית שם וחדרה
במסכת שמוטות טה פ"א ה'ז, ספל נבר ששה
ספתקים כיוון שנגע בו אודם סכבהו, אך כל גזען
או עיני הנוסט טעלין לעיל כאליל הוה גנול נשטהן
ולכן אין נגינה רשותו - לפערו את רשותו שזכה לשלטן

בן הדרב אלן דודאי מת כבר, והוא לא שנפטר דהודות טרוריסטים בו כבר שעה הוא ר' פרטס לאחר מלחמת אבל לוותן אין מושג ראייה מהו רדייך ואהען, וכבר הוא שרבול תוספת שכט פירש אחרית בכתנות דברי הרמן בוייד, וכן, לפחות זכרו זה פדרני הדריל טרבורנה כהה-ע' בז' ייז' בפיש' בדברי היב' שט סק' ציד פירש וכן בשכט שט ס' מ' ייט', ווילק' לומת לו בתירוע פיש' כסוט פטוח'ש ואנכם ל' וב הדרמיג' בפיש' שט סק' סיל' ביכ' בזאת ומחלין על הנכסות את השכט ע'.

עכ"פ חווין שכל הפסטיבט תניל מוחזק בדעת
אתה דלא כדעתה היבת יעקב.
ומובילו להוכר ככל אשר הוכרנו ורק בתהונם על
דבורי וטעמי בנות הארץ בבר מעלת יג'י
הביאור והלכה באיה שם לאלכתה זהה נסח נמי^{נמי}
מחלקין עלי בפרק הגל או אם רוסא אומר סמסמנים
אל יוציאו לו להאיין רגוע חייו דודו מירוץ נמי^{נמי}
נסח נוא וגווע נסח דליך באה אסילו מיטער
דמעוני אעפיך מיטעם חי שעת מהלון עלי וכמו
כו נסח איזיק.

(ג) ואיך לאירוע נולדת משלעצמה זכר-יש
חויב לעשות אמצעים חולל הצלחה נש
הנוסף בדרך הרטהה אבל מידי דאסטר ול' גם לחוי
שעת כלבך, כי יקיטם ממד רגני עאנש ויל' אדמתו
ויש קומת צולמו בשעה וברגע אחד בחרטורי תשוכה
(מעבר יבן חלק שפטן דרכ' פכ' ע"ט). וקי' בן בנ
של קיז שטוחוביט ליעשות כל מאכזין הצלחה אטול
משותם סט דאס' של הצלחה הנוסף לחכבי ווד' אל

ו(וכשראויים שעתטס סובל בהרבה מושך ומן מיתחון
ראוי כבשור פחד יצחק שוכב נגיעה
להתפלל ליפתוחו בשלון זה: אנו ח' בכח דחוף
הריבת ובזבז חסידן תודולין י'ר למפנ' שותאי
סמכגר אסיך ונש פלוני או פלנית וחוזיאו טיטוירין
ב'יב והזה שופר אל גאלקט אשור נהנה עכ'ל. וכוכ'ל
מכתב שם שיתיריו לי הקיללו. ע"ש. עומ'ש לעיל
ב'יב שליח צב' ג' ב' קאריות בענוג'ם אס' וווער
לבקס רוחפים על תלמה מסוכנן שאן קינה לרטומאטה
שייבות. ע"ש.

ג) כן עיר זה לויין בטופרי שורה ציון אלעוויה
חידת מטה שההשכתי בדבר היטור רומי או נתנו
מטעון להמליה טווכן. וכן וולה רוח לא מיקרי חולון
פסוקים פ"ש באריבת.

של החולון לקרב את מתחו יהיה באהיה מצב של יסורים טיהרין, באשר נס הוה בעצמו מוחור על כל וכדרעהה בשיטת חותם טופר חזיר סרי שיכיו אות ז דאלאו המיצר בזוהר ואיבך עזם לדעת מטה ווזע הוא דביחתו רצח את עצו, ולמד כל כך פוגד אחד דרייך בן תרדין, והלה לוד קדוקו של הכהנים ראנ בונה והכוהן וויזט וויזט.

עכ"פ אין כל יכול של מיחור או אין כל רשות
לרופאים להחלילו על דברי-טוטוות בחוליה
יהירה מכך סבלו נורו באשר לחיות. והותיה תחולמתם
לאי יכולת הבארתו והכוהה הפהה בנצחו מאשר חזרה.
ואנו ייחסו לעצום חולילה כן אף אם יתעורר בטלית
של חפהה ומגעשה-חสด בקיצור סבלו של האולך למות.
כל ואoa ליווזחים גטירות יחשכו וריבם הרוך בסחוות
תחוליה של מירבונו מירבונו.

(2) וחוץ הכל מכך שברור דכטרין הדבר ייכיר
בעקבותיו גם לריצח ושופטת דת נפשות
אכזבניות נקיות אשר יכול גם לחייבתאותו, ועכ"ט
להגביע לידי תוטבה סובלנות וגעלנות. דבכהר ירוש
מתברר בהרביה פגיטש שחרוראות אפוי בקביעת
הדרישות של החולת ומאת אשר חרדו דינן למתו
شب להריחה וקס מטהלמו יייחי. ועוד נאמרים. דומונן למן
בא לפניו אין החדש חריטה רשותה שי"ט בכאן
לפראות מחלות כלאות אשר עד כה לא יייזע ורהוראות
מורו לדם. ואכ"ז מי יוציא מה שיכיל עוד מהלך
בימים בהדריך אודר חריטה רוחנית נז לאוון המחלות
הממאירות שאנן אודר כל חריטה להום בזום הוה וכבר
אמיר ההכסך מכל אדם בכל זונן געת לכל חוץ
חתון השביב'.

אך אין לנו זרים ליל זה מכין סכום הרבה
ברור עסוי הילכה שקיורוב מיטה לאדם אשר
עוד נשמה צבאו וויתר מכב דחוות איזוח שידוח
לצאייה מסחח.

(ג) ונדראה לילושך להזכיר ראות מפורשת דוג' ח' עזר וסודר מחלות אשר אין מפלט ממנה קדושים הם ומוכוריהם יתיר מחלות. וונט המשכית חווים כאליה הילוים בופות. מדברי המשכית בסוטה ד' כיב עיב' דיאיתא: רבוי אמור מחותת תולח בימי המפarrisים ואינה יולות וחינה שוכחת אלא מתונגה ולולכת לטוף היא חתחה באחותה מותה. וידין בר' ו' פ' א' דאלבבא דרב שבת ט' לדובין היא מתונגה, וכן פוסק הרמניים במ"ג מה טסה והיכ דוטשה שיש לה זכות חיים עז"ש אשנונה צדקה על חייה הינו מחולת לה ואינה מתחת לשענה אלא נימוקה והולכת וולאים כבדים בכאן עלייה עד שתמותה אחר שנה או כי אן כי לא פורי זכותה הדא כתה בגביה ובון ובגמליה איברין עיש', הרי בודהה שום המשכית חיים של הלאם וכבדים אשר אין מפלט מהם תל' גיב' בוכתי. וכן ראיות בותחים יו"ט בע"ז דוטשה מיט' כוחית את סחיה הי' בו ולהלימו (ס' ט' ב') לכך צוה דוד להרבע ובפשתון. פטני שוה לא בנו, כטו שהתקאר בז' בסוגות המין סבה ודודו הרבי התפליך דכרי בלבבו ר' מוחיל וכבדיו ח' מג' צו לא נהשכ קח קח את החרב ונעלם בברבראשית. ר' רבקה פלי' ד'. וכטמיכ' פ'ין באה כיבישיש' ב' נ' פ' ט' ס' ז' לא תועל נמיינ' מחרחו פלטפור' גנבר של שום נמיינ' רשות ל' של שום נמיינ' רשות

שפטמוניה מות שוו מודה מורה טרחה הייאן דאלאס
בונומוניה והויה כי צער עון טמי'ה צטקה גורמת לה
זה עז'ין, ואיך נלוד מוג עד כהה חטף קיטוח חי
האטם גם כשבשריו לעז' באנטס כדידים הספקדים אותו.
בונושר נס לאחשתה הרים כללה אשר בהרגה פערם
בעיני הוא זו גיב' זעירים רוק עז' ובודת כי יפה שעה
אותה בפצעות ומוטט בעיטין פכל חי העוזה-ב, וופכ
לכל רוח מאורי רוח.

**כיבורו איסור השארת קבר פגוע עד
למחרתו**

ספיק'ה. אז עודstab דיאן חזקיהן ז'נ' בקר אעפ' שאין האבר עטנו בוניה עד שיטות נאכון לחזקון שוטן גנד' לה'יהן מהו גע רטמאר ולא גאנדז נו הנטן גאנטו וויז. ויש סכנה בדיבור וכו' וצ'ע' אם אויך כל' הוהירות לא נשאר שהות שודם השמת אם מוחר לומר ל'חטאים שילאלאן ונפר בעקבות כיון שיש סכנה בדיבור או כיון דאן הסכנה טנאר גנג' אסור אמריה פְּנַזְמָן וְלִפְנֵי ד' לה'יאר בשעת הדוחט טפין שוויז ערנלה פְּרִי' החסיד שיש סכנה בדיבור וויז'ו וואיז טהוניג'ן מלז'ונז'ן וויז'ו לאט'יאשן ג'נ'.

שפטנור עכץ לזווח נושאן שטחן ובאמת בזאתה דר' החסיד נפצעה מכמה דבריות שחתם היטוך הרון, עב' לוייש להוטפי' לעי' גם בסותוי ריבוי' יש' ס"י קדרה' דסטען פקר דני הראזון של תרמיה' דען' החובבן קבר לווטס, כהוב ז'יכ' שם פטורי'ן דאלאן' תכבריאיט האושען קבריה'ת ומחכיר'ון לעצטם לאכז'ה איזן חטא' דזה, והרי שאלה השואל' שם וקח'ה אן' דראזה' ברדיאס' פטחו' קבריה'ת והיכין כל צרכי' קבריה'ת' כבוק'ו'ת' יידים, ואיל' לתה' כבוק'ו'ת' דב'יה' החושבה' דהו' לדבריאים' מתרוג'ס בהקדים' קעריר'ום פטחו'ת' וטנטוכינ'ס' לעת' סזוא, הרוי דלא' חיש' תרבי'יש' בל' לטטה' שהקבריא'יט' יטארו' פטוח'ים להרבה יותר מאותו רוח' אבא'ל' וזה שאל' שם בעג'מו' פטוח' דפריטה' גאל'

ונתן לא מטבחין לה. ונשאר בז'יג'ג
וכן בענין להריב'יש יט לומר נס לאירוע גמ'ג
ודמותה'א הבייא כל' ואחת אחריה דינו הראען
הטבע מהריב'יש נס דיזו השינוי הזה אמור לסתאות
פטות. יש ראייה מוה דבנוגן חלק וזה מהשאך
פחותה העריך בוזה הריב'יא לפ██ק דלא כהוריב'יש ווּזְבָּן
כדר'יא החודד מכין שי' שיש סכנת דבר, וחזרה
סכנתא פאייסטרו.
(ב) ובהיוון מחרור בוזה בצעדי'ו לתשרי חמץ בטבעו
אכילת שוקנות קדר בחויס וחווצבטים אותו בחומ'ם
בירושלים שוקנות קדר בחויס וחווצבטים אותו שברשת
ומות רוזה להספיק ציע למירשו שכחוב שם לרשות
בונת הריב'יא בשם ריחת רוזה שכחבר מת. שעת
וחוצבטים לו קדר אלל שאין שתות בזום או מיט'
סיבת אחרית לא נקבר הרים וזה הוא דיש קדר'יא

אכל להזבוג כבר לאדם בירוא שיד.
אלן דשוב דוחה השדי חופר שם דאן להפוך
טנהנגן ירושלים פלאות דיל דכין דאג
מלאים אותו בעפר אין זה בכלל הגזואה עיינס.
ונושטנו טפליא גם סהרותן מדרבי השדי חופר גאנל
דמירות הרה מיה טנרגו ירושלים לשו
ולפלאותה הקבר בעפר, והחיצות ויתה רק בכני
להקל איזה צל החתונות. וכך מוכך חשלון גנטו
דמנגוט ירושלים להזבוג קדרים שלא לזרוך גנטו
ולחלוזו ולטוטחן וליתון אבן דודלה על הפצבת צע
יעתור בערב שכת או בשול בערב שיטתה הקבר טון
ומוחון ולא ילינו המת עישׂ. ואיך צ'ץ גאנל מאנ
הרבולם לדרכם השוב חזרו להקל עם להשתיר גאנל
הקדרים לנמריותותם מבילחוור ולפלאות גאנל,
ומאו יסוד החיתור ישינן בבדבר.
2) אלום הרים נבעין על החבל שדי חופר מה
שMOVEDת היושט והן מדעמו למון זבדה
רמיא באפס ריהתי אמרות וודק נשבכבר מות חותן וו
ומוחנן וזה מגנגן ומאודשו זו. ואיך לא שט לבו נבר
יאצ'ו הזבריות להלעם בזאתות פיג'ודלו הטעמים שקדומו.

האשכנית מחק בכוואת חברה על אמר בדברי הוו
בseinן והו שוחב בשם המהיר-יל זודקן
שנחתה כבד מונח על הארך ייכא סנה כשפיןין
איך שתחז בלילה אבל כען שם מה אין כן
סנה ע"ש.

העוגן מגינו וזה הובן יהודין זיל שבחות לחלק גיב
כוואת בברוך זוקם אויה סין חקפניין דעל
הו שאנטן בשיער שם סען יא ואיזון מהירין נוכין
בכדרה וקדורות כבנין בחיה לחיין מוכננת לתה
שיטווען. קשחתה שם הרכבי ופאטען מון דכחול שי
העוגן ולבנות לאזרן המת טוטן. וזה הוי ביר
העוגן בפערס דאיין גוזבן לנבסן זיך רורי דזקע
בחלול איזור, ומתרץ דיש להר דבססן דאיין סטרס
לפי הוכח שרוי ע"ש ובאמת לפלאן גם על הרכבי
אל וחוכר פדרבי חבריא גאנל אשר מלבד עצמן
ההילך שמלוק ייך בכחה פילד שם גז מהך וויקון
ההשען דציטות והול פטור להוור קבר להווע טיכ
לחם ימיות ציינר.

הרי דם הבהיר סל נס' לפטץ בכוות נפשו
דעל מהרבר ברמי אין הוא בטוח לא
וזבק דאליך היי הקפי עידין טסיין דרבבי הרמי.
בן שטחן דאטור להשאיך פהו עד למתה, וש
בנאייה היי המודרך כלוחית מובס למת שיטות. וו
פזעוי לאו זוקה כלעת שיטות באית יום. ובכל אל
חיקק בחוויה אמור. תא בחול שפץ דם. אלא נבדך
זרונין תברכי לפטץ דבאתם דואין פטרטל לוי תבז
שיי אשלל כלוות החרטה וללאו רוזן.
עכ"פ פצעין פחת בגניל פער-היר מוסכם
נו לאנרגו ירושלים בעשרות האנדים האחים
ההשtier הקדושים מוחזים לנגדי גם סבל לחם

למיין יש לדרקן מיהת שלא יתפרק בדבר
עומק סודת הקבר.
עוד זאת ראייתנו בספר חיות כיד שם שבותב
בדבוריו להתייר עז' חורת נסיך הנקדים
ארטירום עז', וכן מבוא בכאןות מעשה-יב בבסור פחד
העתק אמר ק' ערך קבר. דבער פדרארה בשנת
טשביג' החודרים הקדונים לחזוב קבר לרבי טמפל
ריאיונה של בירם שלמה קבורתו לרבקה בית מתרות
ובאו לפניו עז' הבז' וטהלו אם יש לנו
הוואות רדי תוחזר או לא והתייר לחזוב בקרב
בצ'ה בתנאי שאחר חזיבתם יוכלו בחפהלאות או
נספרים ולא יונחו מללה בללה ומוק פשו ג'.
מןין ראיינו בספר עז' קרי היט איזה סיד' יא את
יעג' שפטות להשעות על דבריו הפוך יזחק
עמ' איזה איזה וכטס עז' מחללאות כבודהו בצלנו משאך
בנה אמא' היכא להזוב בעז' ספק לאכט
ללאם אם לא ייראה להם מושע לckerו יש לנו הקצת
לה נמות שוויא להזיל סוכנה עז' כפדי כל

מכוב מלבד זה שיל'ן ודר' כהט של הניל' לחולק על היבר
ולפרט כוונת הגזואה של ר' יה'ח' דוקא בגונז
טנטשייריים הקבר טהרה. כרטսוף בן מסוכסן הלשון
על ר' יה'ח' וההשא' שכוכב לה'ות מומ'ן ולען
השא' מה שפטע למברי כל' שום כיסוי, וכפרט שפצענו
צגדת דעת הנגריה פלאני' ויל' גיב' הא. حق' מונה
1000 דג'ם המכון בבי' ח'ור בגונזא שיט' חזק' נגמ'ן
אל' יה'ח' תלם זון מהען בפה' לסתמו, וכדמינוין
בכונאותם גם בחית' כיד' שט' שלעגנו שט' שט' יכתחנו
בכער' או בכער'ים או בכר'ים. אכט' לו' השואלים כי

עקבין נעלמייד דיש לפוקד הרבה בעירין והו
של העורחים לאחר מאורה ליקוטים שיפלאו
בער' נכסות קאטע אחור כל החזרה לא נסאר שנות
לחלודר ולמלאות, וטפער גורו הוועה הערוה' כ-
ווכג הדריך בלעון וציע' וטב מסיים דיש לאחתייש
לידאג'. מכאן שאכזריך בכר' יאנז' ספוי כפה גודלה
לאחדער עי' פשיטה מסטה נסרים וכחפה וועס על
כך פאנץ' האיליג' בימת חתול. אבר' יס' ליז'ר דיס'
זונאי לפאנץ' עילאט' לההייר כהוואר בעיש' טפנבו
לחמיהו בפקום וה אמרה לוכמי שאטורי דרור
ובנטהסטה לוו ליז'ר דישטרא פצעה לא ייעז דרב רע'!
ודושא' שטוקה הרמא' קאונו' ס' תניינ' ספי' א' דאי'
לטפוך מיט' שלנו פכח טה. ומארם הפלריזיט שט'
דיאוג' פטום דיטטרא פצעה לא ייעז דרב רע'. וכט'
טוק העורחים' קאן בספי' ט דכל מיט' מהטז�
שוכר בצעת לא ייעז דרב רע. איז' דעם ניכ' כוונ'!
הדריך בסכונה, פיען בשץ' סקיט' ואכטאס' סקיה מאפע'!
ול ער' באש השטביין. ומכיא' איטוא' דיש לפאנץ'
לההייר בכנון דו אונן הסטען בטל' ברורה וככ'!

ענשו על דבריו" שכתב הוא מנג' שכך נגידת
אלכחות להלינו כשהרוופא נהר על כן. והעובר עז
ועונש יונש במלילים.

האגונב. הכא מזור בלבד כבר וואדים וגונחים לדעת
כמה גונלו אלה העאנשיטים שמוסרים בחיהם
פוחתיהם למוסדות רפואיים שיתלמודו עלייהם לאחר
חותם ולאחר מינן שליכיים החיבוט גונחותיהם כזומן
ל' פנוי ואדרמה ולזינגר-ברוב רעל ולא יבינו כמה
הזה גורבים הם להט ולנטשומתיהם. אווי להט
וועוועטס רע לנפשם. אווי לאלה גונחותיהם זולו כהה
ישראל שאביבים המה שנבראו בצלם. ובמקורה
דררנו בוה בעיה בהצד ההלכתיו. על כל שרשו
וועיפויו.]

ויצא לנו מכל האמור שגדר קביעת המות בולב
בדרכ כל נור וגמפלקם דפיקת הלב
שימות החוטם. ולאחר שכביר נקבע מותם משחטים
זה רקע גזע וככיפ אין להלינו כי אם לבבוזו כי
משחטים שנפכו בוה בשער יוד סימן שני, ובолос
ים אין להלינו מהש שמא עוד יוניה, וההיסטוריה
בזה חומר מאר.

ט'ימן מז

אם מותר להתפלל למתחו של חולה
המתפלט ביסטוריו ואין סיכויים שיבירא.
זה, ריח מניא תשכין. ירושלים עיוןיך תובב'א.
עמ"כ הדבר - תאנן המתלול והמפורס חוויב סוע'ה
זי' מורהיך יששכר דוכ גאלדשטיין שליט'א.
ב' שכונת אבן יושע'ה, הונג החט סופר'

וזושמריה באבבה וככוד.
פָּמֹל פְּכַלִּי מְכַתֵּבוֹ הַקִּיר וְבוֹ הַעֲרוֹת עַל דְּבָרִי
בְּסֶפֶר רָמָת רָהָל סִימָן ח' עַל אֲדוֹנָות אֶם כוֹתֵר
הַתְּפִלָּל עַל מִיחוֹתוֹ שֶׁחָוֵל הַמִּתְפִּלָּל יְסֻדּוֹת קְדֻשָּׁה
עַזְיָן סִיכּוֹנִים שִׁיבְרִיא. עַבְרִית עַל דְּבָרִי בַּתְּשׁוּמָה לְבָב
) וְהַגָּהָה הָאָמָת אֲנִי שְׁחַבְתִּי בְּעִזּוֹן רַאשָׁון שִׁיכְתָּכוּ
שָׂאוֹלִי יְשׁ מִקּוֹם לְדִבְרִי הַלְּכָה לִמְדָר
יְרִיאָה גּוֹתֵר לְתַחְפֵל עַלְיוֹן שָׁמוֹן. וְאַסְפָּרִי יוֹן קָצָה
יְעַשְׂעָאָה גַּם מִמְּה שָׁרָאִיתִי בְּהַגְּנוֹת תְּפִרְתָּה יְעַכְּבָעַל
הַמִּפְּגָשָׁי בְּפִיחַ דִּירָמָא. שְׁכוֹת בְּפִשְׁטוֹת עַל דְּבָרִי
הַתְּפִלָּה שֶׁ[שְׁצִיעָנִי בְּסֶפֶר] שְׁמַבְּיאָגֵב דְּבָרִי
דְּכַמְּצָעָר סְוכָּא וְאַנוּ סְהָדִי דְּנוֹחָא לְהָ
לִזְמָה. נְסָס שֶׁהָאָבְעָגָנוּ מַוחָר לוֹלַחְמָל לִקְחָה
תְּחַנְּפָה מִפְּנֵינוּ כְּדַמְצִינָנוּ גַּבִּי אֲלִילָה וְיָוָה אַבָּגָם
תְּגַבְּרוּ מִוחָר לְבַקֵּשׁ עַלְיוֹן פִּישָׁ [נְמָה שְׁמַצִּין שֶׁ
אֲלִילָה מִבְּטָמֵס סִיד פִּישָׁ. כְּתַבְתִּי מִתְּהִלָּה בְּסֶפֶר שֶׁפִּישָׁ].
אַוְלָם לְאַחֲר הַעֲיוֹן לֹא כַּא עַפְדִּי וְאַמְתַּפֵּס בָּה בְּסֶוף
דְּבָרִי כְּתָרָה בְּמְכַתֵּבוֹ שְׁמוֹדָה וְכָותֵב
מִמְּחַסֵּק אַבָּל לְהִתְדִּיר בְּכָזָאת לְבָעָלָה וְלְשָׁאָר קְרוּבִים

שנתה. דהרי גם בפקוח נפש אין בזק רק עד חותמו
כינויו ד' פ' ה' י'.

לגרום רעה לו ולפמו פוייש.
לא יש איסור כלל כל שעשוע פמי והתרה וגם שלא
וומר להיביך שאם יטינו בסימנים כך גירחו ניברכ
ירוזא ויבא לאור דוע קודש ממנה. והזה בגד' שי
עגילה הקב"ה עשה שלא ימצעו צדיקים ולא יהונט
וילך איסור ורק גדור פליין. ומפני זוגמא כתוב וזה
בכמה רבאות יארע שתוארי אין גלען.

בדרך ואית השיב גם בספרו שווייט יוסט גומץ ב-
פ'ים דאי לשמעו למ' שזאת להלינו בין
שש וה דואלי לא יהי מת רק מועלם. ולא יתעורר
ונתק שגורם לנפשו בזה, והזכר ברור ופאות הדקקנות
והחטא עשה לו צער בוגע לטמא נפשו חייל מלב
עממים אחרים.ומי שקוברו ביום ההוא מצוח רבו
עכבר ונתמת היה לו חות וות זראי תרבוכנו נפצע.
צווין לעזין בסדרת דבריו היא סי' פ' שהחטיל מאיר
הזה מכמה טומנים על דרך האמת עיישי. (ויכן בז'ו)
ענמץ פשיטא ליה לחזיד'א שבורורים בכח'ו בכל
ולילו ושגנין המה אלה המתשבחים דורי זה
אלילן, גלגן כבבוז. ולא כדמיט ספק בזה בידיהם
כלם עיישי. והתשובה מזואת ביוסט אומץ כתוב
(אחרונה)

א) ובספר ישם לב שם מעתיק לשון הרדייני
ובחילה : והקמי אמרת החבירו בה הרכבה
אמרו כי בהלינו את הקמת נכסים בו כמה כוחות
וטומאה התאגדים לתהלבש ונוף העושי בצלם של
בעליה והם שולטים בליליה והונחה אנטצטערת הרכבה
אין מכניין אותה ממחזחה עד שיכר הנוף יונ
עמו רב מדרש רוחן הא. וכן נמצאו במדרש הנעלם בכמה
פצעין רילוח הנוף הא. והוא נמצאו במדרש הנעלם בכמה
מקומות. וזה יש טעם בכך מאור עיי סוד העיבור
יש שם הנגע וננו להתגליל. וזה שהליך נמצאו ואחר
זהה זהה ונויותו של הקבר'ה כי הוא וושב מחשבונו
ובכלתי יהה מנגן יודה. וזה בטל זה משפטו ישתתק
כי כל עוד שלא זקנבר הנוף לא תתגלל הנשפת וכו'

השאלה הרכובה כזו בשווית ישמה לא שב שפּן
מנא' אמרון שbam'rim. ובספר גות שלום על
מאנגי נא אמרין חיזיך כחוב בה לאמרו: וזה שווים
ונחותו נוהרים פָא נא אמרין להלין המת כיד שעת.
באוותו פרק שלוש לדורש את נא' מעהיק ירושתינו
שמבעת שולב המץינ' כתרין עטרם ויל צוז על גן
שם יש נד יותר להו והשיבו אותן שמאו אסטור גנור
הראוי לבשלו. פְזִין בס' ישמה לא מרב השמל
בגמורתה ר' בגני ויל בחיזיך ספְנִין כי השאלת מהה נא
אתה הגאנשכח על זה. וה'יל שטבטל מנגג זה והוינט
לגליבים את מה פְזִין לאיל לאבדו: וא' במתנה טאנזיט
הארונות: גודר להליכנו או' אסטור לעבדך עיל זבזין
ויזנער-א-בל-היינץ. ובבודד השבוגה לא' שא' אנטש

בצ'רנובול' נספחים לאטראט' ובראשונם אורהוים זיל' וככל
זה עלה רובה ודבוחואה מושג'ת שוק ולובשת שחרורים ומיללת עליון
כהאי תורה חונגת שך ולובשת שחרורים ומיללת עליון
ואומרת לא לך צורר זומרה, צורר הדת, ומורה של אל
הבלגה לא, אטבאה ה' וגוי' ציריש.

ו והחידיאן זיל' (מוחבר גם בשם לב שם) בשורת
זיווינ שאל' חיב' סוף סי' כי'ה נשאל' גיב'
על מעין זה, ואיך קברירים בתוך כדי שיעוט ויתכן
שעוזרין גודן, זו כט' שאדרע' איה פעריטים והשבה.
דקייל לא היישין למפעוט ואפי' ל' מאיר למפעוט
לא הייש, ובאשר יש. סקיניגים מובהקים שמת, וזה
רעה; חוליה להליגון ביליל' לפני. חותעל שטוא צירה
נדולת לנויה, ומשם שפהבדים רוחות בועות מה רע
ול' רע' לא הדרבינה. ל' צו'ן. גונזיגים גומצ'ים למחרגן

צץ אליעזר ח' ח'

סימן מז

שוו' ח'

צץ אליעזר ח' ח'

שלא נזכר בהלכתה לא ברכבביס ולא בטור ושרץ
טוריך וכמי שיבירבביס בספרתו עלי.

ויהיר ומי בין המגידים אלה יוסכו לתם
הוכחות חוליה בימים גמאים וחינה יולדת ואינה
לשמה כל פארם לכל ולפרש ובכירות גמרא
ונחרוא מעיליא, ונוכה לאותם כשוב ד' צין ובכינ
ARIOAL בכיא.

בכבוד רב וב膜keh פראב

אליעזר יהודה וולדינברג

סימן מז

אם מותר לכהן ליטמא לאחד מקרובי
שנחתך מגנו אבר פגמי בחיו או
לאחר מותו

שאלת

בשדי. תיא אור ליום ד' ו/orה תשכ'ג.

שלום וברכתה לחיי זידיה מורהיך הנאן
ר' איי וולדינברג סליט'יא

בשעת ליטמא נshallמי אם מותר לכהן להטמא
לקרומו אשר מונשו מהע אבר פגמי. על
שם יודיזטנו פנה אני לכתיב בקשה לחות ועתו
זהללה על מה שכתבתי להן.

א בזעיר מיג': אמר רב חסדא אמר רב נקופ רדאש
של אביו אבוי מיטמא ל' ביט' נבר קרא
סיבירא מפקחין עליו ומוציאין אותו לחיי והרבים
יטורים הם? והדין הזה הוא פשוט וזה כן אפלו
אם החוליה בעצמו יצעק הגיהו לי חול תישעו- ל' סום עורת כי נבחר לי המות. ואיך הרוי מכל זה
ראיה וחוכת שום חיים מרים סלה לעיקרים והם
עד כדי כך שנשבחים בהלכת בוכות לאדם הזה שלא
מת טיד אלא מאריד בחיתו ובמחללים את השבת
ובבור וארכת חיים סלה. ואיך נכל איטוא לבוא
ולחכריין עיט סברות תהה ביזור רגניות שמוטר
להתפלל להזכיר חיים אלה?

אני מבין גם הצד השני של המטבע. אבל אני ביכ
אומר עיי' כדורי כמ' רוק לאיריך גיסא: אין
לעט פסק בגנטורו, וגם אין לנו במאחה שוחלה בעצמו
זועק מרה מנהמת לומ' שאין לו חוץ ביחסים כאלה
[בריח אייר בנור מיג']. ושם ב' ייד', איך הכתה
ה גם שלחלב שיש גובה גם על עשות טאנז'י הצלחה
מטבע לאבר מן החיים פאכוי ולא לעזט מאנז'ט
אבי. וכן המלקט עצמות אבוי אינן מיטמא ל' עיי' ג'
שהדרה קיטמת. [כפי המסתמך בדור מיד במעשיה
של ר' יצחק בגינקן]. וב' ט' המת ב' ב'. אבל
שעתהן מן האדום החיו והרוא מפת שלא מטבע
במנג' וכמושא... ברא' סאה' האבר שלם
ברירין בשור וגומי ועטמתה [גנרטה פטוטה].

כגדירין יוסדרין מפרקין. גם זאת פציגו דזארכט
הדים בעהיה הגם שיטודים ברכבים בו הוא עוז זוכת.
בגדיאו באסות ד' כיב עיב במתניתין דרכ' אמר

הוכחות חוליה בימים גמאים וחינה יולדת ואינה
לשמה כל פארם לכל ולפרש ובכירות גמרא
ונחרוא מעיליא, ונוכה לאותם כשוב ד' צין ובכינ
ARIOAL בכיא.
תית הי' תוליה לה ואינה ממה לשעתה אלא נימוקת
וחולכת והלאים בבדים אצין עלייה עד שתומת אثر
שנה או ב' או ב' לפ' ווועה והיא מלה בצעית בבן
ובנטלית אברם. ובוואו הוכת תיריטס בפאי' מה' סותה
טיט מהדון ואפוא טו' מות כובת היא ואפאי'
שפטנאגה והיה שי צעד הוא אפיה זכות גרמה לה
זה עיי'.

(ה) פער אeat אסלה תא כתיד. תוליה לה שחיי
אימט' זרים וטהול או נפשו מות מרוב
היסורים ריל' כשיירה שוחוף עליו עלמא טובי
ביום שביק האס לא נחר להלע עליו את השבת
בכל מה שנוכל כדי להשיבו לתחיה מותה; והר'
ולו אפילו, לכמה בעיות או אפילו מותה מה? והר'
כך הולבה פסקה היא בכם' יומא ד' פ' ג' פה' ורבכ'ם
פ' מ' שבת חיריך ובשיער אויריך סימן שיכט סუיף ב'
דאיפלו מזאוו מירוץ שאיטו יכל לחיות אלא לפאי'
שעה מחלין עליו את השבת עבר כ-.
שם מדגיש וכותב בלשון: אעיס' שנתרוצץ ואיסטר
סיבירא מפקחין עליו ומוציאין אותו לחיי והרבים
יטורים הם? והדין הזה הוא פשוט וזה כן אפלו
אם החוליה בעצמו יצעק הגיהו לי חול תישעו- ל' סום עורת כי נבחר לי המות. ואיך הרוי מכל זה
ראיה וחוכת שום חיים מרים סלה לעיקרים והם
עד כדי כך שנשבחים בהלכת בוכות לאדם הזה שלא
מת טיד אלא מאריד בחיתו ובמחללים את השבת
ובבור וארכת חיים סלה. ואיך נכל איטוא לבוא
ולחכריין עיט סברות תהה ביזור רגניות שמוטר
להתפלל להזכיר חיים אלה?

ב) סותה ג' ל' מיטמא אין מיטמא לאברה [פירוש]
אם אנד מאלו מוכה שחין ואברוי גפלין
אין מיטמא ל' מה דקייל אבר מן החיים מיטמא כבר
מן החיים ואיצטיך לה לעזט אבריה].
לפירוש' שטי' הסוגיות מדברות על שני עניינים
שונים. הסוגיא דינרי על מותמת מה שחייב
לי אבר. והסוגיא בסותה על מותמת אבר מה.
כנראהנה בכיה גם דעת הארכאים ש' ב' כתה
ט' עיי' נקטע בזון שעואה שלם ולא בזון שעואה
שנאי לאכבי בזון שעואה שלם ולא בזון שעואה
[בריח אייר בנור מיג']. ושם ב' ייד', איך הכתה
ה גם שלחלב שיש גובה גם על עשות טאנז'י הצלחה
מטבע לאבר מן החיים פאכוי ולא לעזט מאנז'ט
אבי. וכן המלקט עצמות אבוי אינן מיטמא ל' עיי' ג'
שהדרה קיטמת. [כפי המסתמך בדור מיד במעשיה
של ר' יצחק בגינקן]. וב' ט' המת ב' ב'. אבל
שעתהן מן האדום החיו והרוא מפת שלא מטבע
במנג' וכמושא... ברא' סאה' האבר שלם
ברירין בשור וגומי ועטמתה [גנרטה פטוטה].

קז

צץ אליעזר ח' ח'

סימן מז

שוו' ח'

וואריאטי בספר שודת מוקט שטמא סימן פ' שוכת
על קושיטה חוץ' וגטת שטמא בזיה הפלא ומפני
וכי תימא להמיותם דמה עזין גור ודשא דלה יאטס
אבל איזנו מיטמא לאכרים דקייל על אבר מן החיים
חי לדשא דלאכין דבון שהא שטמא זקי אליאו
מוחו וגט ר' רב הגדא דסיל לאכרי שלם בז' גראט
ליה לתק' ר' דשא דלה לאכרים שאין מיטמא לאבר מס
החי' בעזוד' חי' ומיטים שם בלשון זיין און רמו ורוי
קושיא כל' זוחמת דהקי עזם התו' והוא ברו
לכל מפיק' פיעז. וכמוון שטמא לשטמו דבר'

דרכ' שיע' ייד' סי' שפ' סי' מוקט דבורי זברוי
ולדרשי ר' ד' סי' שטמא גטת זטמא בז' שטמא
הכונה עצם או אבר שיש זו עצם.
לפי זה נלע'ו שטמור לכהן להטמא בגו' קידום
שחדר מטנו אבר פגמי (אשר אין בו עצם)
ר' צד' נקרא גזוח שלם. בז' אם תחיך לבני הטעמה
בז' אם אדרות.

אייה' אספיר מודה אם כת' יונכדי בתשכובתו
בហוקה' רכה' ובכידות
משה אראעריך

תשובה

ביה' יומ' א' ר' יוס' ברהשון משכיה.
ירושלים עי'יך תובב'יא.

ליידי' ומכובדי הרה'go הרא' ושלם
הר' זיד' משה אראעריך שליט'יא
שלום ווב' ברכח.

מכתבו הייר' קבלתי בערך שבת. עברתי עלי' בעיה
הגעני מתכבד להשיבו לדלהן.

השאלת היא אם מותר לכהן להטמא לקרובו אשר
מנטו נחוך אבר פגמי. ושאלת הטעמה חז'י
תשובה בא כהיד' פ' השוואת טרי' הסוגיות בני'ר
ד' פ' ג' עיב' ובוטה ד' ב'. ופריש'יא. להודש
ולמר' דקס'ם שלל פטמות אבר מן החיים, כל' פטמות
שלו והא כתשוא' שלם בבריתו בשור וידים ועטמות,
בדברי' ר' דרכ'ם בפ' מה' טומאתת מת' ה'ן ב' נט
עג'ו טומאה מה כתשוא' חסר. גוא' זוקא בשחרור בז'ה
ג'בר' אבר' ב'ג'. ועפ'ר'י בא לאכור שם כתובות בז'ה
בשוע' ייד' סי' שעיג' סעיף ט' חסר' מטב' כל' בז'ה
שהוא' ב'ג' החכמה על עצם או אבר שיש בו עצם
ילכ' בא אל המטמא שטמור לכהן להטמא בגין' קרכינו
שחדר' מטנו אבר פגמי. אשר אין בו עצם. כי עירין
נקרא' גזוח שלם. בין אם תחיך לבני' המיטה בין אם
אתהריה עכ'יד' המהמוכים.

א) והזגה ההיידוש הו' אבר' דק' ב'ג' זינטל
שהיר' ייחאל אמד דלא מיקרי חסר רק ב'ג' זינטל
מן היה' וטומט. אבל אין אכל מטנים ל' של הסוגיא
ההעט. ולא אכלה' דעפ'יד' עלה' בעט'ה בז'ה
ליישב' דבר' ווועט' בז'ה שטמא' ב'ג' עיב' ד' ז' ז'ג'
דמאנק'ים ז'יל': ויתמא' לר' חסודא אמר' ב'ג' ב' ז' ז'ג'
ז'יל': פ' לר' ד' מיג': לאכין' בז'ה שטמא' שלם ולא
שהוא' איזנו מיטמא לא הביא' כל' פלונטה' וכיל' חילוק
בז'ה איז'ין לה' שביב' הריאש בהדיא' ושכנ' מיטמא
מדברי' ר' דרכ'ם ור' דרכ'ם זיל'. אם לא שנדוח' וגטאר'

ה"ג

עוזיאל ציון

טמן

הצוא נשפטו מהירה נראה דודאי אօור דודא מניה
אַזְכָּר אֶל מִנְגָּר אַבְּיָל.

הרי לנו שדין זה של השמטה כר מזום נזגה שיש
בזה כדי שימושה מורה ענו והוא דבר בפיגועה
בדומינון, ובכוונו של הבעל לשליט הנוראים וכן הריר
ונזק מאנרגיה זו או תחומיים לעשוות ואחת, גומם שזקקה
הנוראים לאו דווקא מושגתו, אלא מושגתו של גומם

(א) אמנים הנוראים הרים לחיים ולבצעו את המטרות
 הגנובות שאסרו על השותה, אבל מזינו
 שושורי כנבסה עלייך עד זר"ט והגוט"ט או"י שמביא
 נטמת הוא עד ואה לאטס שונגוון נון טבשחהולו גוועס
 הרכר שצובכ עליו הווא מנוזע של עופות צדומותוח
 וכוכר מהחומר שאסרו על השונגוונה הווא מעכבות את
 שלא תצא, ובכמי חזרתו היה קורא גורע על זה
 והוא אסורה הביביריא של אבל בתרתי, אבל תרוי

ונגה רואה דרכינו שbangatz' ציריך דעתו לדיות המהוירין
הכemptה הכר מיטס הזאת ובוגינה ואך הטעף
הידידה להבריך מגב האיתר שרואה טנותיגים בזאת, ולפי
ילוקין בין התמונות הכרleinן הדרבים האמורים
בפירושים באכל ובתי אוצר פסקם מהבר בסעיף א',
צא לנו גם הדברים ומפורטים שם תחמה מעשיים
ונגרו כל הימת מכת בכל ואת לא. אפרוס אלא מצטט
אנון שם אום דבר המונחתת מלצת אלא של גונע
מייניה". אבל אם היה שם דבר המונחתת מלצת או הינה
ויתור בז'ירות אפיין מעדיטים כלאה הכוונות שם כדי
האריך צי' הדר המונגע לנצח לאצט, ובוניגות, כי

**בשיר הגזימה ולהפוך את פעלותו גם שיש לו
חג עט תנין.**

אולם הט"ז והש"ר לא ניחא להו בחלוקת זה, והט"ז בפ"ב אומר באמון גם בספרות מלאות ביחס

זיה פון על דיו זהות כמגעה עיני, והשיד' בסקיי' אַהֲרֹן במלחך דבהתמטת הכר אין האיסור משומע צוות אל האיסור הוא מפני שמתנווע עגוטס, אבל סדרת המילה מעל הלשון הוא גנטונע כל ואל כלום וזה.

ולג. גם לפי דבריהם צריך להיות מותר חסוקת והסרת המכשיר המלאכוי אם היה באה בצורה שלא ירים ומנענעים כי און הגוף, וזה יכול להיות ע"י את התיק מחקיר, או ע"י סגנית הפטטור החטבלי. עצם מה שאסור לרמי'א השמתה הכר ותקסת בתהחו' כדי לזריזה הנזותר, איננה הלכה שאנן צלחה ווילא, נידמיואר.

דדרנה מקור דבריו הרמ"א מה מה נזכר השלחן
הגבורים שבסביבה להר"ץ בפ"ג דמו"ק.
סכים המה על דבריו הר"ץ שכתוב: הגוטה תרי וזה
כל דבר אין קשור לחוויכי כיון מעצמן און
ו והונגע בו הר"ץ שופר ומים לכת הדבר וזכה
הבטחך שכיננו שנגע בו אדם פיד נכהה ואלה הנבה
ברושים בטלימותיך כתוב שם השליט הגרבורים: ומכאן
נראה לאסור מה שנוגנים קצת אנטים כלהמת נסס
ו הנבאה יכולת ליצאת שצומטן אונר מתחמי כדי
חוות נבורה שאומרים כי שי' במתה נזחות כל
אות שנותמן לנפש כל תצע ו לא עלה בפיו ורבויה
ווכיא להסיד המנתה הרע ולא עלה בפיו ורבויה
הוא עלי, והדר' גוץ אויש איגרא זיל כתוב צל הא
ויר, והדור כמה בנים מצאתי בספר החידושים סי'
כ"ג סי' סי' לדברי שחזור שם זיל ואם הוא גוסס
ונ יכול לשוב עד שיטותה במקומות חזר או ליזוזו
בם איתת כי דברי ספר החידושים צי' כי בחללה
בצאים והוא גנטה בילה לאצט מירין התוטב
ולמור וודאי לאשוע דבר שיגרום לאיל טיש להרחק
הארון גונו לאשוע דבר שיגרום לאיל טיש להרחק

ו עד שתחזק נפשו וכל המאבק עם יציאת הגבורה

מ"א מוסיך עליה וופסוק : וכן אמור לגרום למת
שיותם מוארת כגון מי שהוא יוסח וכמו ארוד
יכול להפוך אמור להשטייט הכהר והככת מתהוין
ושארומיטים שיש נצחות מקצת עופות טגוניטים וזה
לא יזינו ממקומו, וכן אמור לשם מטבחות ביה
ת ר' ראשו כד שיטרל, אבל אם יש שם דבר צנורים
ב' יציאת הנפשogenous כגון שטן סמוך לאחורי בית קל
כך כגון חותם עזים או שיש מליח על לבוננו ואלו
בבמים יציאת הנפש מותר להPsiירו מסמך דאיון בוה
מעשה כליל אלא שמשיר ומוגע עכ"ל.

בדגנו מדברי הרמ"א שਮותר להסידר דבר המונע יציאת בוטה אל גוףם ולא נברא והוא מצאה כלל.

וְאֵלֶּה לא מוכן עוד להליך בין השמיטה כר וכמת מהחמי כדי לארזיה הנזקית הבזבבאים יציאת הגזע נורס ור' מא, לבין הסרת המלה מעיל לשונו העמצע ב- יציאת הגזע שMRI שMRI בות הגזע בר' מא להוציאו, זה יתירוב ב- צ' לומן מגן עם גנוו, ואדרבא המלה שעיל הלשון גוא נארחה יוחר מגע-ים גנוו.

תלמידו הנזרל של הרמ"א הוא בעל הלשון
עمر צל כה. בלבושם הביאו "של"ס עשי' א'
קשיה על זו, דלמא אסר האומ"א להזכיר נאר מתחתיו
שומן גזוחה הרי החט נמי אינן דעתה כלום אלא
ונוגדי המשטר המונגין. וכותב לבאר בונונת דבריו (הנ"מ שכתב
הוא ווזוק) ואפשר שגם מפרש שיטילוק הנגשות
הברבורי המחתה, ככלומר, שודע שם טם לא היה אוthon
ונגשות תחמייה היה מאיר בונוסטה אללא שטיגלט הנגשות
וז ואו שאם יידומן שם בכר שחוולה שכוב עליון
אנסלמיין אותה מתחתיו בעת שהוא גוסט מיתחו מתקרב

בצלאל לו פירוזו זה של הלבוש שם השם כר
ונכסת מתחתיו עטורי ווצצת הנזעה היה מטור
ונעם צבעו בפערתו ואות במנע ונעוגן כל הגונו, איילו
ונגולתמה כל נגנזה היזה רך העכבה ציינית והונש
המחליה על הלשון, וזה צהארמ"א אשור זה הוא מטפי^ר
ובחוצאתה ישנה לא רך פעללה של הסרת גננות
בקמעכט אלא בגם ברברוני ע"ז מיתחו של הגווט אסר
... כל דבר קטעו איטויו כל וומר.

א"ג ל' פ"ז בכנעני נידונו שhortה מכך ר' והנשמה המלאכותית היא ר' ובcheinה של הורה דבר מעביך יציאת הנפש ואין כל גורם אל קירוב מיתה אם הוא היה באחיה המכובן ורק וטלב אזין עד עצמותיו לב עצמותיהם ואין גם שם שליטה של נטח הריאות שברמורי הפטון, ואוון שhortה היא ר' ובcheinה של חומרתו דבר המעכץ יציאת הנפש בלבד, ואין כל גורם

"אדם מובה לחדר מיוחד לאחר תאונת דרכים,
קשה ויתכן שגולגולתו נמחזק לגמרי והורופאים,

בכדי לסייע להציגו, ממהרים לבעצם בו פועלות החיהיא ומקרים אוו למכשר הנשמה מלאכתיות, כי אין הוא גשם, וגם יתכן שאין לו עוד פעלות לב עצמוניות, המכשר מספק לו חיצון ועל ידי פועלות של מכח אשקלית מתחליל הלב לטעם. אין בהצמה מלאכתיות זו אלא פעלות סכנית של נסוח הריאות כבש שמנוחים בלן. המכשר דוחס חמוץ לתוך הריאות זו מתחסנות וויריתן טפנת את החיצון. הלחץ במכשר וווחת והבלן (היראה) מתקפל. פעלות

וזה הוויה על עצמה. אין שום שליטה על נפה
הרידואת ממרכזי המוח כמי שקיים במצב חקון
וביריא. זאת אפשר לבזק בדרכיהם שונים, בינויהם

— הפקת פועלות היבשיה לדקוט טרורו בכדי
לראות אם תחוללה מהתקיף לנשות בזרועות עצומות.
אם אין ושים עצומנות בחווירם את תחוללה
לכשורה. עתה נגענו בשעתו או מימי, מתברר
שתחוללה הוא חסר כל חייו עצמאי. התשלה היה
האם במרקמת זה ונחיב המכיד כ"מונע" והסקתו

וניחוש מדריכי הגדתת של חזותתו הוא מותר.
בצאת מתן התפקיד בודד מין אי אפשר לשקל ולעהיר במחיקת את מזב התולה וחיביט לעשות המאמץ המריצי להצליל ולהשחתת בכל הגיבובו הרסואיא האפסזר. רק לאחר מכן כשהMASTER בטהרל היטשי, למשל, שובלגלו של החוללה רוצאת או פורקתו שבורות, עומד הרגע בפני הצעית כל הפסחה והטפול". ומודגש שאלתא היא אכן "לי' בקהל רוסאי מזבו של החוללה הוא אגוש וללא כל סיכון של גזללה" זוואה בעיקר בכךדי "למנוע את המשך סבלו הקשה של החוללה, ולאפשר לו למותו ימיות ימת" — מיתת כביד ולא לבנותו על ידי הפיכתו, ללא מעולות, ליזור צע נגורות רביס גמאבד את הגלם האלקי שבוי.

ונומאץ גומים גובאו בא"ה לכירור ומלבוגן.

"... מוכין בדבריו שיטות הרמ"א שמתוך הסדרת ימונע, וגההיל את דברינו באמנת בשיטות רבי"א ואלה, אל מהקו שמצצ אבא והרמ"א אל דברנו, ונונח לה לשידורם יוננטז, ומוחךך נר נבואה בעיה לפה".
בגנאלוגיה של יהונתן

המחבר בז'יז' צי' שלט' טען א' פסוק ו' ל':
הגוטס היר הוא חטו לכל דבריו אין קשורין
צי' ואין סכין אותו ואין שומתין אותו ואין שופקין
נקבי ואין שומטן היר מתחמי זרין וגונון אותו
גבוי חל לא צל גבוי חורשת וילא על גבוי אדמה

להשיטים זכר בוה כדי לעכב יציאת נסלהון, שבכבר
בוגר להסרו אפיקל' כעוסה מפעות. לבון יוכא צ'ץ'
לו עזין חייה גזבי כל חטא, ואשר בקשותיו ו/or
לצישית מעבה של קריבת יציאת הנשיטה צאסו. גה
צרכוב הרמא' בש"ג בלשון "זאן בוה מעשה כלל
אל לא שטיר הנמניע" אין מוננו לחלק בין פעולה כל
שב ואיל חצחה "לבון טשוללה של קומם וטסה" בזמנו
המשטח אל בוגרנו וזה מפמי שבחורתה חוויב והצטט
סתמור לו וכן מהסורה הפלחה עעל לטזנו, אין בוה
מעשה כללzel קריבת יציאת הנשיטה והטסקת היומו
העצמי. אלא מטר בוה רק דבר מוגע יציאת הנפש

ואיסוד החמתה הכר שפערת צי' להסידר הנזוצה,
שאזרטם החכמי' והרמי' א', וצערד לפרט צי'
צמפרת הלבוש שחביבנו, מפני שצי' ז' גם מיתחו
מתפרקת ואילולא נ' היה מאיריך עוד ברגע מיטח ויזומו
העגנון.

ומענין הדבר שלබורו כמשמעותם בבריותם למשנו של הרמן ג' בוה מחקיק את נימוח שמו להשrido בלאשון: "שאן" הוא מפרק מיתחו אלא בכריך המונע" ולא מזכיר כלל מליציאן של "שאן" בזה עשה כליל", ולפי ביאורנו ה"לathy שפר כי גם בשוכותה רודמן" שאן בזה מפקח כוונתו ובכ' לנני טמיין שאן בזה עצמה של קרוב מהה כליל לאלא. ס' בוה עשה של סורתה גמונע בלאן.

ט) באופן דיאצא לנו לפ' אמרו זם אלילבאנ דתרם א' מוחר בזידוניו לעצות אפיול גם מעשה בקוט וועצה כד להזכיר מכתשי-תגנישמה בהזות צעריב' מספיקים רק תונעטה-החיות הבהא לו נון החוץ ואין צודים מעתה כל ציון בה בבל' להפוך חיות עצמות.

באותו שתקבר שיבר מופסקה היא.
ולעוז ואת למדנו מהເמור דאת האירוי מכברור יה' כ"כ
כדי לברר חיותה, או צנוקה נאה כיבת זיהיא,
וימתבגר שאין לו כבר חיות עצמי לא מהמות ולא
מהalive, שאין לו רק שוכתן שלא לחבור עוד אל גוף,
אלא דרכ' איסוד כל נך, בחיות חברו כבר זה לא
יריבו לו חיות עצמיות ונורמות רק להארחה טיכוב יציאת
ונפשו בלבד, ואם עבורי ותירבו י"כ מן הבחינה הפסירgan
ויהנה ראייתו בספר בית לוט מיהודה על ייד צי' ס'
שליט סקץ' צומח להבביו טעם הרכ' א'
שמחר להסfir הפלג מעל לטונו, ולהצדק קדמת החפץ,
וח'': צל כבש' בפי' א' אסור להרחק מיחתו און
משיכון מלחת על לכוננו כדי שלא יטמא צל' נבזבז
הארחה להלך עז'ן צל' בוגרנו, צבגד גומיים גראבן טען

לשונם ולכן מוחר ליל' המלה פעול ליבורנו ראה בנהה
שללא יוויז אבר א-כל'ן, וכל דבריו מושפעין אינגרו, ראו-ה-
בפס' י' בס' לא כראב בחמבר מות צא-אוור להריהיך
סחנתו ובסען משיעזן ללח על ליבורנו, וכשה כהירוב
הוא אל הימנשן מית, דב-אורן לילך בירוחם וטא-אורן גדרה

ונותבן. בלבנון: ולפי זה אמר יש דבר שגורם לנזק
לאחצא מטור להוציאו אותו מן גורם, ובגינויו מפמי^ר
אצטן בכך קדום צהורי איןנו מוגן אצטן על הנר
ירון עשה מטבח, ומטעו תא בעיטה מצחית ומניח
אצטן על הנר סיל דאטור אפללו כי-צד עליו דבר
אאטור היה להציג צלוי כדי לעצב יציאת נסחנות. אבל
שה דמליטו שכונת יולני וה' מטעם שהכל חילוק
הה, והזכיר יוצאי מהארשון. וכך קשחה עליו מושע
תחויר הזרור המלה אצלם, והוא יש כאן התנה האגדע
ל הנר. וכפי שמקצת נגיד על הרמ"א ועליו ייקשה
ויזור שהריר כותב מפורש שגהות האגדע עליו בלבד

המה שמענוין ביחסו של ר' יוסי' בדרבי מס'ה על הטענה כי מילוי דבריו של ר' יוסי' מוכיח מילוי דבריו של ר' יוסי' בדרבי מס'ה. לפיכך הנושא של הפילוק בן נסמי' גורם שוויה בסוגר לעצמו כי טיגירוס שלא יוציא מארת, לבן מטהר טהור לא בכות, ומפסם וכוחם בלוטון: "אבל מותה הצעיר דבר המאהר יציאת הגנשטי", ואינו מוכיח כלל כי נימוק דבש' בוה' מהני' זאינן עיטה בעצה, ואילו ר' יוסי' מילוי דבריו של ר' יוסי' באגדה הזרען מות, וא לא מוכיח בדבריו כלל מהוילוק בין כבמונה או אגא זורם שהית אסור להאייבן, או לא, ומוכיח רק יולוק בין עיטה בעטה או לא, ומוכיח הזרען כל רורה הסיבת העצמים בגבוסו, וכן הסרת גמלת כל לדמו מוכני' זאין בוה' מעתה כלל אלא דבמי' המגונן, תל' דבר ר' יוסי'.

ולכן ולפניהם ניד ערש שזכה מירון וחילוק אשר הוא,
וישוד ענרת החילוק בין כטממי גודר צהיה
פדור לעצמותו, או לא, והוא בוגה, דצטממי גודר צהיה
ודוד לצמותו, מכין דבואה רותם וזה הבהה אמור
בדצמותו כדי שללא יטעת מתרה, טענו הוא זהה דבר התה
ונש מביא וזה עצמה לגונס, וככיוון צאיינו כבאי
זה עצמה לכנן מטור להפכו זתא בהרכחו איננו
בזה מטבחה כל הפקת חיותו אלא כטרכ' הנורם
בזה מטבחה כל הפקת חיותו אלא כטרכ' הנורם
חצצוני כטמבלכ' ציאית נפוץ, ומפטום נך מיבוכ' כדויא
אמור להיוו למקטם אחר, והיוו בהיות צער' כטפכ'
ווחו העצמי, והא אין עליו איזה נורם חצצוני כטמבלכ'
אתה פבצ', ואוthon גברכזוק הא גם כטמור ביכית
חצחוחה ביחסני רואותחו, וזה שוכבון בדברי הכהג'ן
לולן מיבוכ' גם ההסביר צהרי' איזו מנין אבבש על
דר יאנינו עוזה מצהה', ג'ב' הובצון לבני', הינוין,
יאנינו עוזה מצהה' פיעצה כל רקובת נטבומו וויתו
זגמיית, וטכונה מדיבת עוזה אבבש על הנר דמכמה עיז

פִּיְמָה מחריבים נAMIL שפיר יס' דברי הרומ"א ואין כל חזרה בין ימי מיטוף לבין דרכ' לבין מוקש כבוחה בכתה בדער, והכל אוד הו, ושייקו יילוק הוא בין כשבועותיו בסדי ריך גלורות התזונתי ייגנו כבאי לו יימת עצבן, ובאיסון גיטסן דע בבל

מצטמך ולא אסר לפכו כ"א להסידר הכל מפקדים למאום
אבל להצטטם הכר מחמתו בחתות כדי להזכיר גורום כל
הונאות איין אוון. ומייקץ צווח נזכרות האלוהים
מוחיילות לסוגו בלשונו: מכאן וזה גראן לאאואר וכוכ.
דמסטע ריך היה גראן לאאואר, אבל לא קרי אין לי
האמת אחר היטוב טיזיב דובי צפר חסידים אהדי.
והדרישת ריל מיטוך זוחוב צווח דזקא לא פ' גויסות
הרייף גויסותים דלא גויסי השפטת נר
לאאואר, אבל לא פ' מ"ס הטור והש"ע השפטת נר
לאאואר בכל גויס, ולפי זבוראים צ"ל דמתחכט וזה להו
כיציקים למקומות דאאואר עי"ש. ולפנץ"ד י"ל וגמ' לפ'
דבריהם צ"ל הסור והודיעץ ס' לחלק ולולמר דבאנ
השפטת נר דהווע דבר המהוכן פ"זא"כ כוועתונג
להסרה הגואה דהווע דבר צאיינו דהווע המכון בגם דהווע פסיק
רייא, כי העייר רגוזו וכוחנו להציג האגואה ולזה
הבדוחוין אל גויסותים דלא גויסי השפטת נר

וומה צומסן הרמא"ב באיטור המשפט כר' מושט
הונגה על דבריו הרכז שואור בכל הצעאות
כש נחטא? יועץ בדראת לאני כו' במאור השטרמי'א
בא להוטה ולומר דבר אם רצון להדרי' מאן גוזר
וסותבת גוזס' בפנ' צאיין יכול ליטיד ומן רב אפק'ה
אפשר כו' דעווה מושג בעוגו שבירו מפקומו צ'יב'.
וכיב' בספר שבת יהודא למחרי' עייא'א' ויל' דגרמי'א
באל' מדר' דלא מובניא' וא' כוונת האספס' הכר' או' כיד
ליגיז'ו צ'יב' קרכ' כמו דעשין למת אחר שיטות, אלא
אפי' אם כוונתו לשלוח ונוח וזה להולא דהוא מגטרוף
הרבה בטירויות הנשמה והודען לו זה שלוק הכר' צ'יב'
בו הנזירות גורומן השיגוב אופער' אסדור כו' דמיון
גונו צ'יב', וולפאל' כל' הוועיד בדבורי' ביבר' הקדשו'

ולפי הורשתו יצא לנו שמדובר בדברי הדלתי הגבורים ככיסם נצחים וברוי רוחם א' אין בכלל וחמה דבר מי שאוסר השמיטה הכרך בו לאויאת הנזומה, ובכך לומר בפנסונית החרברם יט' הדרלטי הנבודים בקשרו הכספי לדבורי ובוטנו להרבה.

ו' גם בדברי הצליטי הנගורים נפי' כבאים הרמא'ו
וזל מתחמץ כללו כותב נמי' כי חילופים בנהיא
די' העדיטין. כדי' דבריו לא היה סתוריఆהדי', והוא
צבוחילן כותב החלק בוון הוכא שטונעה עלי', וא' גאנזא
בפנקן לו גורב טמצעב יציאת נטשטו אסר התה איזר
לעכשותכו (אבל אין בונגע פטני שתסיטס והו כן מאידך
באיסור. ישין לאללן) בחטיבת עצים או צפתה מלול לע
ועל' קומינ' זונר גם להסיד בוניזונג'ו בכתיר'
הגשימוא, והחולוק ציכול להוות בוה ווא' כשות
כיב' מוחדר אל גו' החולקה עד' צאייטעס גענור נ' להויב
אות החולקה במינ', דזוי' איזער הא' איזר, ולהזדקן הב'
ספור' גם זואת, וככפי' דיזא' לנו זואת גם בענטס' יידס
הילוקו ומוקרי' של המכינ' בון ההיא דאלבל רבטה'

לשםן, זהה כוותר להסיטרי, אך הווה הגת ממקומם
למקום אחר שכאנו פוצץ איננו מוחיא נסיך עוד
[או אפלו] צמונה מהחוויי כר טש נזוט, סמל מקומם
השבינה בז' היא בתיירן] אזור אחורי לתוך הנוסט
מקומו ולגיורו מכוסות ואולר כדי שתהיה נצחות, באוטו
שלפיו אין הדבר תלוי באירועה מעזה בוגשו לביון
אריג זהה בעצת גבונט, ואילו לאחר מינן בסכם
ההסיטרים האחדדיים וטמיין ליישוב ולהקל
לבון ההמתה הכר כד להחיזי הגותה, וככני.

ובาง'ה אשר על כן לא אבini מושע שכורך אחור עט דברין
האמורים כתוב האנרג'ם פיננסיטין גם זאת ידכל
ומן שהמנגינה עובdotת בבודהה אסורה ליטול מפיו דשמא
הוואן וו והרגנו נזה', וזה מכיוון שנכבד עמדו על
המבחן 'שלא ניכר בו בעניינים אחרים עזין חיוט
שנראהו כלא מרושע בכלום אף לא בדקירות מוח ומוח
קוקויין קאנט'ן' כפי שכתוב לפני כן בסמוך לוות, מודע
אסוף להוציאו או גם את המכשיד ממנהו וזריך לומר
שכונתו בהיכא שעוד לא ניבור ראות ובירור אחריו
תבחנה של כמה פעמים, כפי שמצידך לעיל בדבריו,
אבל אם אחריו תבחנה כמה פעמים שמו בכל זאת
תוויה מושערת הנשמה וב הוא יהה שמותר-Aprילו
להוציאו ולהחילו ממנה אפילה ואבמצוע בעבורתו.

לא מוכן לו מה מה **אונריגט פינגערטטען** בדרכיו ורוצה
אכילהו גם לוחלק בזיה כמי שמת חווילס בידי שמים
לבען חווילס בידי אומם כדרישה עז'י מוכנית או גנילה
בבלבולן, ולומר טביזי אודם יוזה הטרו שלא לאפּאנָז
כיביצין על בדיקת חוטמו ובידילת הגשימות, זו בגמ'
כיביצים ד' פ' נאמורה בדיקת החותם והגשימות דרכו
על גנולו עלי' מפולגת שהוא לא בנהלה בידי שמים
אליא דזדונה לנוירס עז'י מוכנית, ועוד זאת דזבונרא
ונענדוריין ד' עז'י פ' מאור והוינט מוה דגוטס בידי
האומס קרוב יותר למיניהם מגוטס בידי שפיט, וכפי שבעאות
ברבר בתב' לבאר ולהוציאו בכינוי בשווי' החט טופ'
סקם, ושאין כל מקום לוחלק בזיה בדור קביעת המות
בזיה וולגה בידי אודם לאכין וחולה בידי שפטים יעוץ'.
(ז) **CIDAL** להויס פֿעַזְעַן מה שכותב עז'ז הח'ס שם.

ז' נוא: ומה שיטול לילקו לפעמים עוד מני אליפות שחוור למתחרת מכל מקום, אין להוש לה דשמה כיוט אחורי גנולו וביטול נשימתו, ואפייל מעיטות ממיטות לא תוי, ולא נכנסה ה בדור של חמישין למלמות בטנקין יעד'ם. וככלים מהחטאין קי' נבדה אות ז' צ'ש. וויתר בטעמי בח'ט שם אות ר' מה

שהאותו ודברים בזה נט בשם החדיא א' ג'.
עד יין נספה דברי שאל על יין טרי שצ"ד שוכב
וכותב: "זה לא פונז" גורו כשם של שאנו
ירואים שהוא מות ואין בו נצמת אוין זופק על
לבב שהוא גתימן של לחיות מבוגר בזומא אוינו חי
וזו יש לנו מה לכל דבר" ע"ש.

היהית מושך ע"ז ואומר דמינו שאנו קובעים שיש לנו מות כל דבר, ואנו נכו בוגר יותר, א"כ מתי שיאנו כבר בוגר עד אין הכל די של ספק נתקו, ובמי שראית שברות בדומה לוח הנגון הגזע'ב של בהמק שאלת שאלתו קס'ו אז יי' להסביר בברית החותם בב' ר' פירד ע"ב מודע שכוברים דלחיכים ישבא אלינו איז'ע לבן גזרות להחיזו מפניהם שבדור זו שייח'ין לנו היה מוחר מושם פק'ין, למא שמייניק שוויה ברו, ואו איזיל שטוט ספק טהור, ואו אין מחדלין

בנוסף לכך נזכר גם בזבב של "עת' למורה" ושל אל-יופל בשום אגף להמלצת ממצבי וה-ח'יל. והוא אפילו אמר לכאיר כי הצעקה הוא ממשין חיות העצמיות, ומהינה דבב' כ' לאחדר להמשיך את הנושא של כוח עיי' המסתגה חיות יזרעוני עליו עיי' מנקיר מבחן בשעה שברורו שאין

(ב) על תגדורות וכליל' קבועות המותם לפני הכהלה, ומוכ"כ על המליחת הקדומה אם היוות האמת שפשר בלב או ממוש חכראת והאלמת בות שקסהה כלבל' וחסידות ונשימת דרכ' הוועס שבצ"ל מראה על יחות הלב, ושיש אפרש בין תנעה שהוא במתה לבן יחות שseau לב, ותונגהה לחוד ור' לחוד, וזהדר' כלבל' שממנה חצאותו חים יעד החיטים, על כל זה כבר וארכותי לברור ולברא בסופי שיר' צ"א "ה' ט' מ' ג', חלקיק י' ס' כ' פ' ז', קחנו משפט, ולענין בות נוצריך והקכעה המתמציה והפסקנית שעתלה בהה גודל ונוטשים האחרוניים מראת והחומר זול' ויל', בחזיר' צ'ל'ת. וזהיא: אם מטל אבן דזטט ואין בו שם שפתקה לא בעורק הגדים ולא בעצואר ובכדרית חוטם נוחכם לחתם שכבלה ממן נט הנשימת, וזה סימן טל' פיזיאת הנפש, וזה יט' לשאות עד זמו מוצט, כי בכוכבת הרמאניס כפ' מטבל היה. וליתר מין אין וחושך. והחיש' כדורי' ט' ייא' וחוץ' ננד רופאי ומנו שמאמריו שאין נזרע נבול המגביל בין חיות למות ורב' א' לדעת ואה אללא בעסל' השבר וסימנץ שלולים והזאים ארוחאים כב' יט' לקביע' שהוא מת יט' ש' בחריטה

הברברית היה. מובן שגם רואים לאחד מיכון איות סימני
חיות בשאר הארכים, או שסמליזמים בו איה שיבוי
בשבשא מתחם ובזומה לוז דאור י"ט להגה בוגירות
תיריה כדמות שכובה בונה בשותה מתרשי"ס ח'ו ט' ס"י
יעי"ש. ויעירין גם בה"ס שם זהה פ"ט פוטש ע"ש.
נ"ל על נוכחותם של כוכביה בברכת כל כוכביה מתחוםם שטחיהם
ברודוסאים כדי להבחין בדיקנות על טומני היהות, אבל
כל מסתוכנן וחוחק בסיסתו של דוד לזר כליל.
הקביעה העיקריים בהן שקבועו לנו חוקיל וככני.
עד אז הוללה בברורות וחותמי שם, שנשפטה רוח
החיים שחבורות הוא הקובע בין כההמודובר במתה
בעיטה ובין כסמודבר במתה בלתי טבעית י"וש וכו'
בספריו שם ח"ט.

ולל דברי חיס' מוקדמים מציין גם הנרים פישטשנין שליט'ה א' בחשבתו האקזוטר בכתבי שכבר ואיל תומציאת ליידי, וכמקובלות צלי. כתוב רך דבכון ואדי לאונשי להסתכל ולהבחין שאיננו גוץם אף ומוכן קדר ביל היסת הדעת לכן יש לבדוק אוית עופרים אם יראו שאינו נשם וזה סימן הרימות שיש למסח ול וה אוין להזרן, וקבע גם שעי' המכונה שיד יונקסטם אף שהוא כבר מות דעתו כהן לא מהשיט כהן.

(כונחתה מלָח עַל לְשׁוֹנוֹ) בנטורה כדי לתאריך חיזיון
אם לא יותר מכין רוחם צות גורם לו ריק סבל גביכוב
יציאת נשמתו, מותר וג' להסידר מעל ומגו תודת
חותם ותומרי טפמא, ראשית דות לא נחשב כמשתה כלל
donegozut כל הוא, ועוד מכין שמתסתא בגיזו לו זה
שם בנטורה לאטראיך חיזי מיליאו מותר להסידר. יתראות
רכמותה הערואה"ש ביטיקן צני וזה ואך לא ריק צאנז
שנמנחו זו באיסו, אלא פטני שחיותו ע"י המלה שעלה
לשונו הוא חווית האוקטאית חיים הבאת לו שלאל מחמת
עפם גומו לנו לנו הפקת חווית בואת איננה גקראות הפקת
חווים ולכך מותר להסידר.

באותן "דברי העיטה" נאמרו שהסבר דברי גורם א' משל עצמו הוא בוגר שוויון בין כל אחד ואחד ב' צוין בעצם מירוץ של השין, א' כל לא צרכיס טה לכל קחן הקחן בות' וופטוט' ג' בידור מהו נוף בדור הרכוב, ואשר יש לנו מכם סיטע רב ללבינו האמורית, בכל מקבל נם צפוי הסבר של ובגאנן בעל צורה"ס ז' לדראייט שטוח בות' דז' צורה"ס בס' צל"ט סגד' ז' אחור טמוקטם תל' בהאטם ז' משאיב פטן אל הר'יא: באור

יא) וויצא לנו עוד בירור מושׁ. דבכל אמור על עצה
דבר כוה להנני עליו דבר בירור לאר המת
חווי בהיכא דברו לנו שלא היה צי' חיות צאים
ולל מהיות שכלל צי' כל ייה מחייב עצם גוף
וכסוםvr אם עבר וצתה כן כזרואה לאחר מיכלוב
שכלל רב מהו מותר לו (ואלו גם מצות לעלי) להסח
זה ממענו, ולא שייד בונה הסברא שיתא אמור לעצמי
ואת כבמי יזכיר הדיא ריבון והס"י. כי החותם המרבורי
שיד לו עדותה, באהו לו רוקע מעצת בשר ודם
ולא זו איל ואדרבא הארכות חיות נזאת והוא צד
נד רצון ה'ת'ת', וכודמינו בס' חדים ס' רולין
שנובוט זיל: אוין צופקע לעיל בעשע ציאת גנטש
של החזר הנטה יוסטול זיטרין קיט, עת לומת
להזוז קהלה ליזירן לאלא בסתר נווטס צונפער
אוין יצאה אוין צופקע צלע' שחצוב נפוץ כי אין
יכול להיות כי אם מעט ייט' ואוthon ייט' יוסטול
וכו להה לא אמר צת לחות לוי זאנן זה תלי באזע
כי אין שלטונו ביט' המות עכ'ל. וכוחב ומפטש
דברי מקודם נחابر אונן צוינן מעתה שע"ז ייקבו
מייתהו כהו לשמות הכר מברחו וולוה הולסיד דפאילו
אם לדעומן מצה לרב מיתה דסבוב הוא בןנו
שראה גוטס זמן איזיד וואזט ש"ז לו טורם דזילוב
מיים אמור לעשות צום ומצה להה דכוון הוא רצון
הדיין, ולא כייבזיא לשמות הכר מחהתי. שבונה ראיין
מוני הרבה מגות לבנוך, אלא אפייל להוינו מעט
אמור, ואפייל לא עישו משסה בגוטס לאל לאלה להעיה
חתה ראשו ביל הוה כל את מפתחות בהכין ג'ב
אמור דסוף סוף עשרה מעצת שימות מהרת אף אם
אין העשתה בגוטס כל הבוטס, אמן אם יש יש דבר מין
הצד שמיעכ ביציאת הגנטס מותר לאחיזו דמג'ז אם
היציבוב מעד זה למוה יטיגל דהלא והוא אינו מחמת עסם
גוטס, אך אין היציבוב מעד זה הלא לא צעלל כלום,
ונם הרשות המלאה מלעוגנו לא נחצב עםעה כל דבעניא
כל הוא, ועוד מסתמא גוינו להאריך חייו ומיליא
דמורת להסירו ויש מגומכיז בז' (עמ"ז פ"ב בגותיב)
ובל"י) ובאמת אי' חזש בז' עכ'ל.

בסקין, דרייל, לשי משלב הפוי' צל את למוט, של יעצו פעהלה כל-מאות, והיינו שלא יצטטו עלי וכבר ובונה מחרץ לדרכ לא כתיב עת להיוות ומשמע שחקון אמר שעתה היה לפעמים שייעשו פעליה להחוות, ועי' אמר צוות ק' לפי שאין זה תלי בקדום ע"ש. חוץ לנו שאין לעשות פעולות להחוות בעשרה שברור לסתה עצל החוליה הזה הוא כבר עת למוט והמתכוון מהפעולה שבעשו לא יהיה בת כי אם להחיק ע' נסמותו בו בחרד רופפת לספר ימים מלאים סדרוסרים, כיazon גוד רצון הש"י שנזר אמר והוא סלטונו בדים המות, ואין זה בטוחו סמכותו של כ"ה רופף לא בלא כדי חיות בזאת בשעה שרואים שחקון גלמוד איטמא מדברי העורך"ב בגבאיו כוונת הרמי'ם סלכ' אלה: א) דלעתות אוית מעשה צערין ימיה כתבה אטור אפיילו כבאיו המשגה בוגוטו של הנכס, ב) במה דברים אמרוים הרא' שהחוות ציש עוד הוא חיוות-עכוזתי אבל אם יש קצת שחוות איננו מלחמת עכוז-גיטו אלא מדים גורם מן הצד או ימי מוחר להסידר הנורם הזה מכח מגניפ' זעם העזיבוב באומת מדים גורמים הזה מהנה ונחן לו לשביל' מכךין שהחוות איננו מלחמת עצם גוש, ואם אין היציבוב מדים גורם הוא הסידר הנורם לא איטיל כלום. ג) איתור הסורה הנורם הוא לא רק ששבאו לו מלחמת דבר אחר מօן הצד, אלא מלחמל' אט גיטו גוש עלי וגוש שחוות בזב' גו' תחאן

בנידחנו שמדובר על גודל אין ערך
רואים זדמנות לזכות עצמו מחורע על
הו לאפשר צל איסטר תורה כל זאת בו
פוגם כל דבר.

(א) אלא דלאור העזין גלענדי לדוד להתריד בגדודים
טפעריך הדיך בז'יז'יך לדוד לאבירות שמי קניין סקיינ', ודצל
הננסקס שם בס'ז'יז'על כל אבירות שבמורת חוץ מעז'יז'
יע' יאנדר' צבורי ואל יהרין, ואם יויל להלן געטנו
כל אדר לו צורך ליתן הכל ולא עיבור לא תחצצ'ן
וותוב השד' זיל': אומת יש סכנת אבר ז'יז' איז דאי
מטען או לאפוך פין בויבוט'ס דיז' צבויו ובאייז' טיז'
ביב'ז' טיז' נוראת לקלוא איז'על', הרי בז'יז' הרכיר
וואו לקלוא דמס'זום סכנת אבר מוחר לעבור על לא
ענטשן, וחואט נס לאחר איז'ין לטני קן להאנטש בעי
בכונת טיז' צב'ז ער' ייז' דיס'זום סכנת אבר איז'ו נטללוין
דאורייא. ונוארה בעילן דואת הא מפני
זינבנ'ור היה הדיך דיק בעקבות התמורות איז'ו היללון
איאשרו דאוריה כב'זום סכנת אבר, אבל בכ'ארא איס'וריים
זונדר' וווער לעבור צל לא תעשה כב'זום סכנת אבר.
כמה זאוחו בפר' מנדיז אויז' טיז' צב'ז ער' סקיינ'
טפעריך לאבדו הדיך הצען' וכוחב ליטר'ס וליטר'ס זילען
וואו בעס'ארא ליט' הא דב'ב' דה'ר' לא, והוינו נבייל
ההארטיג'ים שם צצטרו'ן דז'בטו'ן של האיז' בוז, יט'ז'ו'ז'
לולען, דס'ינה בכ'ארא ליט' בחולון סכנת אבר ייז' דז'ינער
לט'ז'אטה באיז'ו טורה זיאז'ו זיכת דה'ר' ציינ'ן.
א'א'ק' זאי דער' השען' והעדי' נאנט האפ'וריים ייז'
ולז'יד להתריד גט' בנציגנו'ן זיכתון יז'ב'ו על
ית' דאייז'ו טומאה כדי' לרואת ולחדיב' ציז'ו לתה'ה

כשניעים נוכנים ים' לא-ז' דעת ראתך ראתך
בכוברים שא-פְּלִי בלבת מורה לא-לול
בלא-ה' דיאיריתם בלבת סגנה אבר, בח'באה וברוח
חספנ'ם צ'ית צ'י אל-לע'ו ח'ר' צ'י צ'י א-תוקה י'א
ב' ב' ניכר'ם, וכן בירתם הרא-ב' ב' כנ'רוות ה'ט'ו
ש'ל דה-בגיטים בז'ז' הו-אל וט'או מ'ר'ם דם אין
ללה-לון דוח ח'ויב טגמאן, והנו'ב' ב' דגנו' לרבעת ביז'ז
ד' צ'ר'ב' בר-א-ה' סבו' בד'ז'ו' צ'סבר הר-ה'ב'ז'
פה-גיטים בוה'ו' א-ין מו-הו-ר'ם כל'ל צ'ל-טומא-ו', ולא-ה'ר
ב'כאנ' מא-ה'ה דה-ר'ב'ג' ב'ה' מ-דו-ה'ו-ר'ו' וו-ה'ב' ש'א-לו' לא
ב'כאנ' הר-ה'ב'ז' אל' לא-ג'ן' ה'ו' מ-ל'פו'ת א-ב'ל' ל-ע'נו'ן
יס'ו' א-לו' א-פ' א-טו' מ-ה'ה מ-ה'ה צ'י'ק'. וו-ה'א'
ונ-ג'ם א-חו'י כה'וו' ב' הנו'ב' מ'ב' נ-צ'א' ד-ה'ה ב-פ'ק
זה'ה א-ל ד-ה'ה הר-ה'ב'ז' ב' א-יס'ו', וע'ס' כל'קו'ת ב-ה'ז'
יכ'א אל-ל'ב'ה בא-ו'ן צ'ל-ה-ר'ב'ז' לה-ז'ד' הח'בו' ב-י'ו'ר
או'א ע'ס' ל-ל'ז'ה א-ו'ס' ד-ה'ה י'ו'ר ק'ל מ-ב'א' ל'א'
אי-יכ'א מ-ל'קו'ת וו'ז'ן כ'ז' ב'ו'ה ג'ס' ב'ס'ו'ת ת'ה' ס'ו'ר
א-ה'ז'ז' ס'ג'נ'ם ד'יח' כ'ל'ש' ו'ג'ה' צ'מ'ג'א ס'ז' ד'ז'ג'ז'
א-ה'ז'ז' ה'ז'ז'ים ה'ז'ז'ים ל'ח'י' מ'ן ה'ז'ז'ה ל'ל'מ'א-ו'ת ב'ה'יכ'
ב'ז'ז' ב' ז'ב' נ-ט'מו' א-ו'ו' י'ס' צ'י'ק', וא-כ'מ'ל', ו'כ'ל'

שידר נזארו בפומאות ובם שחויזה בכתוב, ורק "בכ"ה" מפורס בהירה שאפילו הטלה של "בכ"ה" שחויזה מליחילה רק על לאחר שחויזה, וכוכתוב פל"שון: מהו שלמה לאחר שחויזה מי השם כתוב? יי"ו נגיד, וכן ראיינו בסוג'ה חותם נטיר היין טרי ליו"ז שמותב לישיב קושית התו"ז בגונה שס דמדוז צאלו גם על בן השונגייא איזריך מונזה (ב' ו/or) דצמלו שס על מותם לעצמי לאמ'}. מופיע דברנו שנונימית פיטרא לאן זבעי הואן, דנוי דבחויין אינן תטמא זו דמת מטמא אין זי ספכא, כי"מ איזריך פורה פמא דרשעה שחויזה נעם בעטמו בפומאות ובכ"ה שחויזה מונזה ע"ז צאלו וכוי צי"ז. הר' מפורס יוזא דרבבי הח"ץ דברו הדבר, וזה שחויזה טמא הוות ובצתה שחויזה נגע בעטמו מטמא. ואיך ודין נגנה זהה נמי בכוננו שאלmeno דמר ברור הדבר תיכחן מתחבירים לו חורה האזבצ' נקראה סטטיפ אמר נצבי לצבע בהיות ומואזל ע"ז וו' נוגע בו כחויזו צוד בר מות, ואיך יפה היא הטעלה אם מותר ליטסמא ליז כדי להצליל ע"ז אבר מאברין, היא אבר וה

ו מה תחוכך כבר כפה בנטמא אליהם להן החיצין
כדי להרוויחו הגה שם צאני יהודיה בוה מזבז
כיה נפצע, וזכרונותם החוט, בבר"ת ד' קיד"צ ב'
ה' אמר לוי, שורה ברור לו דמיון לך דהה
היה מחר פירוט נפצע עיר"ב, ואין איפוא להביא
אהיה כביה צבוח כבום פיקוען צחוא מוחר וס' כבום
עלית אבד בלזר, ופקחו לנו דבר דין והילול בטה
בנטמא בצד"ע אהיה שי' כביה ס"ז וכו' דדק כבום
קוקען מחוללים באיסור דאוריתא, אבל מזבז שננה
בר בלבן נפק נהדריא איזן מחוללן עלי את הכתוב
איסיך דאוריתא, ואיך לאוואה יטמא איזו
בר איסורי דאוריתא, ורק להו יטמא איזו
בנדוגן בלהות זכייב צובר על לאו דאוריתא.
ויעוין בצוות טעם וצתת להגרד"ק ול^ז
כיהוזג ח"ב שי' ר' ר' צבאל בכחן קפנ
עלמה לו הפשרתו מגבו ואמר לו רפואה לאכבר
תניתה בז"ל מיט ובזה תחיה רפואה כל' גידול
החור החטושרזה, והדר בז"ר יבדאל וחרי איזר לאכבר
אחלח הכלם וכמ"ש ליה ד' המט וליגע בו כיוון דלטמאו
דאיזר היי אישור תהור, וזה הויה חוללה צאיין בו
ונבנה ואסור לעשות בהו אישור תהור, והתריר רק
ז"ר צוים ובתנאי לדייל כמה קנים או זכות אם
חו' ר' צבאל צדעה וככ"ט בז"ע שי' קניה דבעינן
תהוריה הרשותה יוזעת, ואיז מוחר צ"י צוים כיוון
ווי' רק שבבות דרבנן ומוחר בחולין צאיין בו סכתה
קפטן בעצמו איז מוחר על כך עיר"ב זרכוש כ"ש
ובצומא מוגלו איזר אפללו ובמקצת פארגו

יער כלות הנפס א' כי יתבן אכבה' גם הזרבי שאלן
ה שיש אסור ומילא י' גם מצח הלאס'ו). וחוא
צטבנברג בספר צבט זיהות להבריה' ציאש ויל'
זיד' ס' סחטטע אווא מצעים גדרווע לו עי' כ' צער
יריאת הנפס עי' עי' ו' ומיהיאר כבוי במכתבו (השאכל
אוואר האבג האגנו) הרי השכל ואוצר נידונין בעמיב
הווערטער זונען בעט לאו פרדריך ליטל האנטוונט

תגונה לאכזר, שארן חולל נס בגנומיק הנוקה
שכתב כבר, שגורם עייף וס למשחה
דואות כלביות גולדות, עד דמשם-ורבה מטופחות
שאות צ'יך לח' העזני, וללא כל חזהלה. טוב;
טמוך וזה רך בבעמיה של: יוזהו ועד לקרא
ויה'ך שיקויו בנז מקרוא-כחובו: מתחים י'ך
ה' כמתים מהלך חולם בחיש גו (וחלום י'ז'
י'ך) וכפירותם של ר'ך' ומצודון. שאניה מז'
הכתים מיז'ך על כליהם ומחמת טכליה זמן חישם
בציבור הוקנה, ומאותם שחלם בח' הפלום הבדן.

לייעור יהודה וולדינברג

ע"כ ה' באחד ה' במאן.

ת' ו' איר תשל"ז. ירומלים צה"ק טובב"א.
בקודם במכביי הנadol הרואה המתול דזמיר וכבר
וא וטל דיר אברהם-ספר אברהם נ"י
לטוט ווב ברכת.

ריגנטי בבלחו צדאלנו על אחותו כהן צדקען לו
אצבע בחאהם אם מוחר לנשות לחבר לו
ו האבצע חזזה. לאגט צי' ביצוע ניחוח פלטני. ותא
ונחמים הוא נטה צי' נבל הכאנה האבצע ובקטע
נסמכו לו זה באולthon בכנגע.
ולדעתי הדא שאלת הזרימה לנויט, ומה שהביע
בראו צדאנגע לא יטבא הוות ולובסונ
רו לירוחם במקומות הוותם במקודם, אין לנו בכלי
טהיר, ומילבד מה טהירותו של כל אחד דברי טהיר.
וז ביהודה מהירותו הידית כי ר' ט' טבנאר וכובע
פערשיות דברי עזינו ואבורי אט' וזה אוד להט
אין הכון ר' ר' ליטכא להט, ושאן בהה שם דוחר
כל עיר'. נומך להו, הנה נהג'נה' בהה ד' ע' ז' ב'
כהונתו של צדי' דרבנן בהה' צרכונה גלעון: "בן
כהונתינו פאטו טינטיא, אמר להן מות מטמא ואין הי
טכאנט". מצען מהתוכנה היהת קראיון מטמא ורק
ההנאה מהחומר. אבל על מה שזגבעו בו לשב' קהונתו

את הדעת, או צוברים על מצה אחרה. אלא ברדי
אפקורי ולא בספק עי"ש ומ"ט לפחות כן לבאר בכח"ג
בצערת הבה"ג בשורה, דעת המחבר אכן מחהלני אלא על
הזהר והזדהר ולא על הספק מבדוק דעתו לא מימי אמת
עי"יכ. וזה אירואם גם בכך דמאתו שטוח צאיגנו
אודם ויס לו דוין מות ליל דבר וזה יין לרושץ יותר
מהעם מיטעטע לנו ולא מזקע ספק בכלכל.

(ד) ואנו נאipo לאלהת צבוי כבר בות התיאור :
 "כל אלה הובא לחדר מין אחריו תחנות המעלת
 וכו', אשלו אלה שגען מומן — יס' לבצע בו
 כדי כל פעולות החדריאת האפסדריות, כולל חבורו
 לכל גמכתירות הקיימות. גמכתירות אלה יזכרו
 לצעונים הדומים לשעוני שב וועפל לחקשות
 עזרות, לשלל 12 או נס צעונות. נפרק וכן הוא יכול
 הריפאים לבחון את כל גמכתירות הקלייניט בסענש
 כל בדיקת העור בונן בזירות מעבדה, רנטגן וכו',
 ולוחמים אם לאלהו יס' סכני ללחוץ להחזרה בחיטים,
 ואו כטומפק פולולט — יפעלו אותן. מהוזע
 מיד. בפעם שיתגברר, לפחות, כי הטעות נמנע וחוי

אולה כל תקופה, או שסבירה מפרקתו ויש גזע

שלם בין נזחו לגוטה. כטיטיק המכתר לפועל. לא
הייתה וורסוא חיב להפיעיל מוחזק", צ"ב הגעווה.
והג'נה אני סמך אעת שמי ידי צל ואצערת וקווא לה
קיילס. ולפי מה בימאותי ובירורתי לעיל

בדבורי את ההלכה בזאת, אפסר לומר שהוא טה למן והמדורין, אבל טם האופתת זאת. גם אחריו כל הבדיקה והמסורות בחצומו נשתופנסק פעולות של המכדייריט צי' הא讚ניט, יש לצאות צד ובדקה לאית יכולתו של החולן לשלוח נזימה עצמאנית ל-1 או 20 דקוט, ובמפרט בדיקות חזרות באלה (כפי בכבר פורסמו מוח במכהנו לנו כי). ובמהדה שיתמודר איאנו יכולים לעמוד בכך, או כי כבר לא ידיה הזרות חייב להפסיק מהדר. כי אין לנו מדברי חזיל שבידיקת חוכם לפיצולות הלב וגנטיממה העצימות היא הקובעת בזאת ובהתהכרר כל גבייז יש תלודר דלא ודק ואזאת הרהורא לא יהיה או כי חייב עד להפעיל את

הכカード מודע. אלא כדי גם אמור לשלוח זאת.
זה הוכיחו הנוגעים יביאו כל היוזר לדיון תרומה בלבד
שאנו נתנו כלום להחובבו עזיז כהן וזה יגורום
לו רק סבל וצער בלתי יסודן, וזה בדוחת לבת-האזר
הרביה גדריש ליטטס בלח על לטבונו שלם ימות מהורה
ולא עוד אלא דבר אפסי עד לוידר אך אם עבר והפצל
כרצונה להחסין, וככפי במדבר ובמושיע עלך גם ולайл
בדרכיו. יזרוין בע' בברית-דאול ס"ס תל"ט מ"ץ ב"ט
חוות בית יעקב שוכבו אבאו לעכבר יצאה תנכש.
והוא מזכיר צלינו דרכו דפקורן כאן בדור' ז' דורות
להפריך זכרה המצחכ פיצאמה הנפה, אבל לא סחי'
איסיר או לא עזה'ן, אבל עוד מוחה חלהך דבאו
הנוגע מונע גורם בלחם נגמלה לאן, ונגמלה בע'

א. בעדיות הקבורה בירושלם
מכילות ארץ ישראל.
ב. بلا ביקר על קבר אביו עשר
יוכל לבקר עוד.

תג שודרגו מנגנון חומרה חזאיו ומקשו לחדוד לאקסם ביחסותינו ממלוטו איזי ישראלי, דבוחיל נורר ולטען להזות קפוד בארץ ישראלי.
 א) הרגע כבר כתבתי זאתה זו בפעם ששית צ'יאניא
 ס"י ע"ט הבהיר המרכיבון בזאת"א שמדובר
 בשינויים נס ואנזין להללוות לירושלים (נסע): לאין
 ישראלי לארתור של ולכבודו, וויקח לו חוכם נס
 נס מזרבי והלבני בטהובתו, וכן האידי ממעשיות
 שארכיטים בשירות ובדבוי גול מנגן לנטות ולהללוות
 לירושלים, יא"ש.

מעשתך רבר בשפטותך מפי שפנות על האותיק בגדאו ציל
שפנות אתו היה עיר פרומיליאן ואמר לא גאנטיא נמלל
ואחר תסתה נלק על קבר אביו שנקבר שם, ואמר
תסתה אמר, שפנות אמורות שם לא חל על קבר
אבותינו אשר שוכן שב לא ייל, על כן לא נלק, וכל
הלו, ועוד מסופר על פסם אחרית שצלאו ואורה שצלאו
אמורים שונגין שם לא חל על קבר אבותינו שצלאו
פסום שוכן לא ייל, וזה שיב לו אורכל לול כי שמות
אמורים פועל שרים עזים.

ימן ד

א. בודיחה הכחשתה מכחיר הנשימה ממי
שהוא חסר כבר כל חייה עצמית שבסטרוי
צ"א תיגז' סימן פ"ט הוסיפה ביאור הסבר.
ב. אזרחות הפסקת מתון דם, חמצן, אינזנזה

(ב) ואזרחות מות שומבו נס' פטמי ומונטגנו
תרערע א. בוקער אסקין שומבו לא ליל, ס'
מלל אל עבר גאנזון אנד אנטון שומבו לא ליל, ס'

ואנט-בְּיוֹטִיקָה וְכַדּוֹמָה לְמַיִּשְׁאֵן עַד
סִכְיּוֹם לְהַלְלָמָתָא לְגַסְטָס.

לכבוד והזאות תחורני במנש"ק
רכ' אפרים שטינברג צי'.

עליהם רוח
ישתור ממכתו נקלתו חמל, עברתי בתשומת לב
על נסיך שאלתו כי נasad לזרביט שכתבתי בספריו
ונושאים שיתן אצן אליעזר ויזיג סי' פ"ק, ובוחנות והדעת
האגמנים בדרכיהם שירוב פרשיות. לכן אזכיר את דברי
ההנחיות כוון, ומambilא ימל העוזר נטהוד את
כל שאללו.

בדרבינו' תשובתי שם הצעתי חור והודש שזיהו' המרת מכשיר הנשימה שאנו מוחב בא-גביל
הה כנפי' שומוקרג המזובר הוא בודוכא שלפני' כן
הנולדן ואנונו' מהלדי שאנו' לא כבר חיין אצמי' לא
הצחות ולא מהלך, וכבריך גוזיכא שבחר נס' כבר נס'
הנאה טבשי' הנשימה לא ייבא לו' שוד' חיון עזניין
הנזרן ומי לאחראת' פיעוב' יציאת' גמיש' בלבד', ז'

הנישׁתְּבָרֶךְ כִּי אֵין לְמֹאָד כָּל גַּעֲקָר לְעַשְׂתָּה הַשׁוֹאָה לְהָתָּה
לְסַתְּמָם גַּטְסָס אֲשֶׁר וְמִן שַׁׁוְּבָגַטְסָס לְמִיהָה
אַגְּלָל מִפְּנֵזֶת חִימָה, וּבָם הַמֶּעָם הַחֲווּת שְׁשָׁ בָּר
הַצְּדָמָה וְאֶחָד חַיָּות עַצְמִית, וְלֹא כִּי עַצְמָה לְבָנָה נְקֵל שָׁאוֹן
בְּכָבְדֵי אַמְּרוֹתִים בְּסֶפֶרֶר שֶׁמֶל טַהָוִיה (כִּי שׁוֹחֵב
בְּכָבְדֵי בְּמִתְחַבְּבָה) לְמַתְּהַלְלָה וּבְזִירָה בְּסֶפֶרֶר רָמָה
סְרִי כִּי, בְּנֵן בְּצִיאָה חַיָּה סְרִי מִזְרָח שִׁישׁ חַזְבָּה
לְעַשְׂתָּה מְאֻמָּנִים לְזַעַל גַּטְסָס בְּכָל מִזְרָח וְאַפְעָם
לְחוֹבֵב אֶל תְּעוּיָם כְּמִשְׁאָתָה דְּחוּיָה, אוֹ אַפְעָל לְהַאֲזִיךְ
עַלְבָּק אֶת חַיָּה הַשְׁעָה שָׁלָל, דְּשֵׁם וְאֶת חַיָּם עַמְּדוּתִים

ולאלו לא מילא גם לדמי רטור והגע נכל מקרת שמנור
בונוטם, ואין גם מילא מוקם לשאלתו שמשחץ לשלטן
האטם והואר רק כשבכלי טוירין, כי מנטש חוי צדנה
החיים עצמאונים אודר בככל להטסיק החיטוט והמסוכס

- עטלול סטוסובל יוטרים כמוש' בחירותם, ואילו
- בכמירות לבנו שלטן שאין ולא ייזה ולוי חיים עצמאוניים
- וחומרה לסדר הרגוע אשקל בפאיין טוירין ובכלל
- אש אסder לקוטט במבוג כהן על מות הטוירין של

י' קישה מארך לאלהיליטים אם וממי מטור להסתמך
ל מושם, בוגר מיעקב ייצאת הנפש, ע"ב, ואשיבנו
ולא דק בדרכו החיש שם, ודבורי והע' שם
שין מל ליה, דעם המוזכר על שיריו יציאת
לש טבע ונמצאה חחת גensis בדיעזוב בהדיין
ומוזכר ובמואר שם פיזיוס, ופושט, אבל
על הסכת שיריו יציאת הנפש בזאת ונמס הומלך
ונון, וזה כבר גנדיר ובויאו החיש בגרתבה
הזרה. פ"י שליחת וב"ל, אכן לתאריך יותר.

**כבוד וברכה מזכה
אליעזר יהודה ולדינברג**

סימן פב

דבורי הספר בית לחם יהודיה בהסתברת
ביבי הרמא בפרקת המלה מעל לשונו
הגוטס—לספרוי צ'יא חיאג סי' פט
, שם ה' ט' אודיא תשלית. יישלים ע"ה ק' תאי.
למיעץ קידדי יזכיר ורב הגאון תנעלה המפורנס
לשבות האנוגי מצעיה וכבר בשער
מחורר משה זוב וולנر שליט'א.
רב פשיר אשקלון

וחושטכורה"ת באtabה וכובד כבאות וכראוי.
יכרת מכתבו קבלתי אונטול, והשואות חן זה
כבריה שליט'א על דבריו הנקטים והגנחים
אתות טרי. ב"ה כי גוליא חסוד עמיד זוכי לדר'
יעמיהן מלטה ותקבלון כי מדרשה וישתו יב'
כבי שפם. ובכך אשיבנו שיתברך מן שמי בכל
ז' ומטרב.

ובזה ונגי להשיבו לו על הדרת שבמכתבר.
פמש' נבנאי חדש הייע סימן פ"ט את ט'
שיג ע"ז הבית לחום יזרות י"ז סי' של"ט סק"ג
וחובב את קשיית הט"ז שם, ואשיות על עצם
המוכחו על האמור בס"א, ועוד ו' השנות על
ס"ד דבריו, מוכיח כתורה המכתח לישוט על האיסור
ו כותב דבריו ול שיש מעת הדפוס בבל"ח
המקומן פ"א ציל ס"ט הינו על האמור בו ובכונתו
ח' חסידין תשכ"ג י"ח השנוי מכתב להזכיר
פ"ג מה שבמכתב וברב"א לא נזכר בכלל הדין
ה' שאין גורמים לאדם שלא ימות ממנה, וכן בוגרינט
כבר להילך בין נשינה מלאה באמור לבן שעודין
התיר, ובוגרניטה שמתכוון רק בראוון שאנו מון או

וְהַגָּה כִּי שֶׁלֹּא לְשָׁׂׂאֵן אֶת תְּבָלָחִי מִפְּנֵי דְבָרֵי כָּתָבָר
מְשֻׁגָּה מִזֶּה אֲנֵי לְהַסְּכִים לְדָבָר כַּתָּבָר
שִׁיטָּן טָעוֹת וְאַטָּם בְּדָבָר גִּבְעָה לְחַם יְהוָה
בְּקַטְמָן פְּסָא דְּלִיל סִיחָן, הַגָּמָן שִׁישׁ לְהַעֲלֵיר עַזְיָן אַדְמָה

ותברור שאין להעלות כל סיכוי להשארא בחווים או י' יעילו אזהם מחדש (כמפורט דבר המזאות בספריו) ורש להנגן על פה, וגם את האבחנות אם יש עוד עדנה חיקת שצרכיס לשס כד להפסיק את עתולת המבוגן, יש לדוד שוחטס נ'כ באשנו גנו, וב אמונם שלחוש (כברוי במקומו) לאיל יש לו צירין קבוץ היהים עצמים וגינויים יגוזם למש�, ומה שבבי' כוספי ובכתבו לשאל ו מהרמא'א צירין יתירא שצרכיס שם נ'כ שוחטס

בדוחה גוסס לא מבוי שוזא כבר מות, והוא צ'ט' מוד
ונגדורה של נסס ואנטון מעשי שבדו בו הפטום עיבר
ונגה תשבתי בוה תשבתי האומרה לעיל, וופט
כוננות דברי אדמונ'יא האיר, מוכין שוק תמלח
על למושט או קל הדוף מכבב או יזקאת המשמה
ובודאי בוגנוו'ש קשאטו שבדור התבע עשו כבר עת (לטוח)
ונגה תשבתי שקיבע שבדור התבע עשו כבר עת (לטוח)
ז' און כבר יומי' עכטיט, תחתית גוד' היה גוד'
ובבן גידולו רחמי'א לבן ושות' ניזבנה ווא ריך בוה,
צעריה המכובב או יזקאת גונט (זאו והוויה החונטוויה).
אליל' באנזיגו הנורות וגוא פועלות אט' פבוחן דע'י
ונתונת החברת מכשיר'בשימת המיריה נקלבו יהו'ו
ונתונת מהבוחן, אבל האז השהה שבוחן שפנדיות אין
זה היהות עזבי פנימ' אונרט ליעיס'ב זיאוא האגש,
לען בא והוא ולידן על הז, שכט' שט' מחד הרק'יא
אפרת האגש, כד זו בזינצ'ו מוחר גיב' להסרי א

טמינה, שואג בסבומ' נאסר, שאין שום גוון מבחן
המוכיח את יציאת נשמתו, ורק באנו
טכני הוא ממשיך לדוד את חייו, ולעומתם ביהיר
נשוי אמור בשום נזם לא�能 לזכור את מלחנה, ועי' ז'!
וואו שאנדר גאנדר גאנדר בשונת בשנות ד' קנא' ע"ב וגאנדר צנ'
בכשיטות ברמביים ובשויע'ם, דהמעמידים עם יציאת
גאנדרה רדי וה' שער'ם ומיט', ורק לאור שטפקה גושטמו
ששיטה זמן מוצע לאצטן לוין גאנדר גווחה לעצמי,
דרכברוי ודרמביים בע"ד מאכל'ה'ת, וכוחהבר הנפלא
של התה'ס זיל בסיכון של'ה' שם, ושושת תחלי' נקייעת
הרביניות סי' מיתה' ובין יציאת גונעש עפי' קבלתומ
שבדות ואו' גראג כיש' בהשמה ודופיק דידעה
יעיריע', ומי מהאר לי שבחדאי וובחדאי נדי' מוה על
אתה כמה לרטאטם בחמת' זורטהה שבדים זוג'יכ
לפי' קבלתומ ולפי' החפותות הדעת והתקביזים הרטואיתים,

ויחזר מוה הרי לא גונגה תורה ימלאכי השורה.
ובמה להעיר, דמה שכבץ ציטט לי במכתבו הקדום
משוחרת חתם סופר חזאייה סי' קז"ט שבוטב
קוזל: אגטן שתיו יציאת הגשומה לא הוציאו חוויל
כגון כי היה פצחות לומע, אך אין אותו יודע עד כה",
וישרתו יתרכז ליראה, גרא איזטן בר הצעדי אם כן בפערו

אומתל קבלתו מכתטו השני, והנגי מוסך להזכיר
שנות כדלקמן.

עמ"ש במכתבי ואקודות "ירבדרי" תשובתי בטוטני
הדגשתי יותר והציג שיחורר הסורת
שריר הנשימות שני כתוב בא גבלי זה מפנוי
טבילה והונדר או ארא ברכא שלפני זו והנברד
מושון החלמי שאנו לו כבר חיות עצמי לא מהמתה
א כhalb וכפי", שואל כבר וכותב, דבורים אלו
ו מוכנים לו, כי אם אמם אין לו כבר חיים מהמתה
לבן צהド הלה ואה מות גמור לכל הייעוז ובורוד
לסתן וגמד אין שאלת של הפסחת תשיר או טיפל,

שישיבו, אין כי נמי, דבר והיתר של היסוד
המצחן שני כותב בניו במאמר על יסוד
מפני שהוא כבר נחשך במאמר, והשאלה שישנה
היא באיזות שמנוגש ב'חיות עז' גורת חיצוני
דר' נתן תגונת ב正文, ומונע מנגנון טישלט
סימני מיתה, כבואר, ורקבון וכדומה, עז' וא' ווא'
ענברות' והאחות שחיות פרובויהי כהה הכא
ורום חיצוני לא נקרה חיות כי הטרון מנגנון אינו
א' כאחרית מונגע, ועוד ואט, שאין גם לחוש למין
וליל נבזע עד במפעמים איזה נקודות חיות עצםית
אל האזלו לא להבחין בו ואלא' במשך הזמן עז'
שכחת השעלת מכשיר השינה יושב עי' לסתגלות
שנזר כל הנור שוכן תחתית, כי אין לנו בו אלה
רי' חול' בתימי האיתות, ומכיון שנבחרה שאין
חיות עצםית במחנה וכלב, ובאשר הוא שם בצל
מושיר ונשימתו היא בוחינת מות מיותר לאויריד
המכשי או המכשי, והחשתות שוזרים לאחשש בו
א' שוכן בחומר לאחסנות אלה שוזרים להחשש
לל מבטים ומשוגעים אזהם גול' כו' ימס' מלקסטוט'
הדור והחומר סופר ו'ל' ('חו'ס' סי' שליח') יצא גנדם
קלוקול וזרמיילו וזהה במאמר הבנין שבידיו דברי
וסופאים זואמורים "שאין נדע גובל מגובל בין חזים
והות וא' אל' בא פיטול הגשד', ופקד גם בכינאי
עטיפא, דמה שמצוין לפערם שקרה חוץ להיקש
ובכינויו ושכ' לתהווין אין זה נכם אפי' בגודל של

במושטת דמייטסא ואין לווש לון
עט לאומזיאן מן האמור, אם כןן צוין אויה ספַק
שאילן ושותה עוד נקודת חיית עצמהם בלב
ונשמה וזה האך שאי אפסד להוזה, ורש מקומ
שש כל שהוא שאילן געם הניתוק יגוזט למוחו
נדבריוו המכתחב) או באנט אסיד עוד לוזיר את
אשייר וגשימין, וכדי לנצח יידי ספק ויזוך זו, ואישׁ
הנידיד קבעת הזרטוטים והא שאטנטה כל תקה שחויה
האר, אוי באמה טובנה הד איטמא בבה"ן המכתחב
! פְּרוֹפֶּס מאיד לחابر את המכתרית לשוניות וחדותים

שכובות עליי, וזה המשיך על מולת שעתה זו "זאת"
ונעננים" ווק "אלטאים יוסטיט", וחוץ מללה מזמן
שעדיפם בכל זאת מפיה ממידת, יופיע במאס' סופת
... כ"ב ע"ב דיאלוג: רבי אמר והcontin' חולה וכור
אללא מתונגה והולכת ונה, וביד ר' ע"א איתא
הדרלאיליכא ודרכ ששה נס לרבענו וזה מתונגהן, וכן
טושפוך הרגבים בסג' מהל' מטהה תיב' דוטהה שיש
לה וסתה תיב' הא חוללה לה לא טינה מהנה לשעתה
אללא גיטוקה חללה רוחלאם בכדיים באין עילה עד
שעתות אחר שענת או ב' או ב' לא לער וכחות חזיא מהנה
ביבניות במו ובגפלות אברים, הרי בחדיא שם המשכת
יריעות של החלאים בכדיים אשר אין מפלט מום נ"ב
תכל' בזוכות, וישין עד בחו"ט על המשניות שם
ספמ"א דוטהה מא"ס, שכותב לוחכין מתנו, שאו המדה
הגדה סובת דהן דעאי' שמתונגה והויה חי' צער

אָפַת נִכְתָּה נִכְתָּה לֹה זוּ וַיַּיִשֵּׁשׁ.
חוֹרֵי לנֶגֶד זָדָם שָׁגָגָר עַלְיוֹ מִיחַת רַק עֲזֵי וְסֻתָּה
יכֹל לוֹמַת צִחְלָתוֹ לוֹ וְאֶת בְּחִים מְלָאִים
יסּוּרִים של כְּמַה שָׁנִים לְעַז.

כלן לעתה ברורו האבר שזרואה שיטול לעוזר לאלה כנה להאריך לו בחכמה-דרמהו את מהיריהם, ولو אפריל במקצת, ובפרט נט להקל את סבלן איזיגנו שותה כה, והוא שבר על חיזבו מן תורתו רופאות האלוי ירושלים, וכדברי הרופאים בפיהם "יש פיצוי" ונדרים שמתוב שוא נכל בפי' מ"ש המשוער והשתבחו לו" לסתאות גשו ולמלול לו חד בחכמתו י"ש, כי גם המשגנת וחיסכ אלין, אשר ברוחם נטמעת בעזיבת הוא זה, וכי אצחים להם ריק עיי' וכות, דעתיות אלה מאשר ימת מד, כי ישה שעיה אהו במוצאות מעשיהם טובים בעזהו' מכל חי' העזה'ב, ומ' יוזע קוזה בני האדם, ובאייאה שעיה הוא שיכל לנות כל הדלה לקטנת את צולמו וכבריט בשעה שזרואה שטחה חז' וועלמו חז' בעוז רח'יל, דבודאי במבזב וה לא שפט גושא את עיניו לשיטים ומתחוק באנומנו ושב בתשגבון, וחוכה שלא זיה' מטמו בנה.

וושובני שדברי האמוראים יכולים לשמש גם תשובה לשאלותיו של כביר בכל השהולה כי נדנה חיים-עצמוניהם, ומצטרפים ומוסיפים תבורתה

לעל מניה.

טז טז

ג. שניית בטהנוּל. ב. בהגדורת יציאת הנפש בסתרם גוסס וכמי שצבע ונמצא תחת גמיבם.

למכובדי הרווחה בטורני בונש"ק

ירקota מכתב קבלתי כו"ם ושביק העבר, והגענו
השחיבו על שאלוון כלכלון.
שאלתו וזה על דבר נאכ"ל בלח שונכט משיחליים
וחולמים בינוי החולמים אם מהור להוציאו את קרבן
לב טהרה למלוכה לאחר טביזו כדי למשגיח מתחית הולמים
אנסיד רב, וכדי שיאנו בן התוכן לאותה תקופה אשר
שעד ירא וווקך לך.

הנה מפורסם מכתבו ינבר שטבוך ווא יי הילטיא
אלטמיטני ויא רוק איזוז איסטר גינול האטן, לנו מגיש
מכתבו שהזאת מכם כה מענץ הוואטן בריך
האטהיית החור בלטן, וכוי בהאנטה המכשיר ואלטמיטני
בלבד ואילו חטא (אלטמיטנו) שטבוך אותו על
לב פשׂארם במאטן.

אבל לא ניתן של דבר לטענו עד בעיא חמוצה על אסוד והבא באהם והבבשין הות ויה קשור במזווהה שם לבו ונשא של גונדר, וכגדמינו בעיד' י' שמש' סעיף ז' שפקד דבורי' מות המתארבים במנש' כבן פה' נגיד' ויכירז בה אמור' נט' במת' עצמא, וא"כ מחשש' שאסור בהאה כן' מכח' מהות' של מענין' שותה קשור ומורה בנט' מטה'.

ואיך למשיג ב' בעיות חמורות א) איסוד ונאות,
ב) מושג ואמון

אלך מוכין שתניין שלפינו קשו והבר כהנום
אלאן רם, ובהרבה פעמים גם בתבילה נשות בזמנו
אתקחוב או הרחק נלעדי לאחר העין שיש מקום
לבד, אך מחרידת הדרה ורחלתו גורלו.

(ג) והנה בוגר לשלמת של אישורם בזאת, הנה בש"ע שם נאמר דב שער של המת אמור בוגרנות,
עניןין יצא לאסוט לאסוטה וב בוגר לערן זעם

המצביעים החקורו לגונה וכבר. אבל והם בפער מ-2000 נס"ל הלכו כ"א משוכן דבער גנט מוחר בוגרתו מס' שאנטי נאש יוציאו"ש בכ"מ מה שפקעה ליל, ומל"מ מיש ליעבב בבריאו ע"ש) ואיך לדעת הרכבים נט' נ"ז הגנת מחותרים והחותרים נטנו מותרים גע' בגאנאות יחדו נמכשייב משער ומסת' של שמורה בגאנאות, ייעזין שם בשער בתקנות אספ"ח שיקט ליה כישומת והרמב"ם זכרו אתמ"ג וד"ל ז"כ תחתית, סופות, דוא"ט שכבי" וזכר המשנה עליהם גם בתש"י הרשכ"א ט"י ט"ל הוריך להוחה וזה הרמב"ם, קדשים והקדושים הילך ובוגרתו ט"ק ט"ו רצווין יראה

ההפטון תושוב בסקייד מביין עם שם הבודד שוד שופטב ועקרל' דז'ר פיסקס הפקידו טובא האגן לא שבעין נסוח פיט' דרבני לאמר נוי נצחת כי אם בחשיטים כען געו כמן מהא נכירות בחזחות הדעתן שן תוחתב אכל שאר מחשיטין לא שאמצע בשוט-בוקט ומי, זלכן העלה להלאה, דוארי האהומיניס הנטינג מתיירט אמלול שער מה גוות,

נִזְקָעַמְוּן
לְבֵית
בְּרִיכָה

רשותה
לכבוד דיר
מאותה ל-
אלומן רב

סימן פג

אם מותר להוציא לאחד המת קצב לב
שושנתל לתולה כדי שיוכלו להשתמש
בצעבן חלה און.

אָלֹהִים

כיניג ייט פֿרְזָשָׁן תֶּלְבִּיזָׁן

לכבוד הרוב אליעזר ולדיןברג שליט'א
לטס ובירכת
אפריל בחודש טבאלת שיש לי בעבודותי בדורם וזה.
חולק נחל בענידות כחן במשתלה קאנז לב

בגוף דבריו שם שטמוכיר באהמת את המה'ה לסתוב
בלשון: וכותב עוד בס'ת' שאין אצפינו וכו', גלַּש
לכתוב בלשון: וכותב בס'ת' וכו', שות מורה ומכח
כאליל לפני כן לא זהה שוד מהזכר בדרכו מתה'ת.
(ב) אבל גם אם הם החקוקים תואמור עזין לא מתייחסות
ההשנות והקירות משלל על גשם דברי הבעל.

דמ"ש כתיריה ליישב השוני והראשונה שתשנgeo
Ճם ואסטור ואך רקי מפני שטמוכיר עשו שלא
כחונן ותבוחן באיסטור, וזה ציריך להזכיר לאשטיינבו
בכמהות בחדיא וכו', ומישיב מגני שטמוכיר נאם
הרמיה לא מוכירום בכל נא זאצ'ה דס'ת' שאין מזרומים
לאוטם שלא ימות מורה וכות, פיש בות עיגנים או זילוקים
שוגרים אם שעשים דוד ורואה או שלא בדריך רוחנן,
לדעתו אין כוות כדי ישוב כלל, רשותם אם כן וורי
חוידרכן ציל לאריך נאצ'ם, ומולא מחייב הרגמיה מוה
כל משמע שטמוכיר ברגמ'ה בותה הווא בכל גונונו
אՓיל' שטגוז דוחתיה, השגית, ימיין נא בדרכו
ורגמ'ה בדרכו משה נטיר ויראה וויבת שכן מביא
הרמיה בדרכו גם הגדה דס'ת' שאסדור לעשות דבר
שיגורם שלא ימות מורה וכות יעריש, מאי' חזרות
להיחס מליח על בשנות וכו' כבדרי ובבלי וכו' וזה ציריך
ההשנות תליל לדוחתא, זאט כבדרי וביבלי וכו' וזה ציריך
הרמ'ה לאשטיינבו באהמת בחריא שיט חוליק בות
בין ששות באסטור בין שנמנצע בבר בחריא
(ונכרם בחסינת עצים שעסידי רוב הוא ואט בחריא,
דרכבגתי בסכבי שם). אלא זואי שאין היילוק, ודלא

ולעוז נושא אמי מתרוג בגדתי זמברדים גבאי דברי
הכיה' כות שאמור לשושן דבר שיגרת של
ימית מורה וכור ובכל זאת לא הגיע להלכה וב
בפתח ([וכן לא הוכחבי]) אם כן יתכו שליל תבניע
דלהלכה אין אסוד כות מצע הדין ושמ"ש בזאת
זהו כל בז"ד הנחה כתוב מה הכל בצדיה
בכל הפטוקים כי י"ד אותן ה' יושט, והם וזה
טוביים שישם צנינט בוגת חוליקות שוניות (בדברי
כתירות) בזוא לא זהה נגע והחדר וכן ורמיא
בלוטרכט.

ב' בכרם' ב' מה שבכתב כתיר ליעקב השוויה השניה
דמנה שפם יש במלחוק זה, וכי ספני
שאכל' שום יחוור ואכל' שום ובור', וממש' דיל' דאמ'
זהה שם המלול בכתובת בדוח' גיאת אמור לקחת את
המלח ולקירב מות' קצחות הנשיטה כטביש הרמי' לאני
כו שאס' לגונט' שיטות מהות' וכ' אבל מאחר של'
הגוטסה האערכה נגרמת באיסון עיי' מל' שעמו
חוט לא זהי שם המלול כבר ודי' יי'ג' ולן מתר לחייב
המגיטות', ולא מובן לי כל' יושב זה, וחci אם שם
המלח ביחסו עד' לעז' שנות' גוטס', לא גורם בבר
מל' זה לא יותר טמן באנטס' לשוכב ציאת' הנשיטה?

כדי שיעיר ישרוד שבותות נרבה, וגם לא מפוני
הוחל בם על שעת תשובה ולומרות ווכי-כיב, אלא מפוני
ישיש והו במרותה בגני עזנה למת קיזום של חיים לאש
עוזר ולו ואוקטביס בחזרה, וחוזרת בחרה הוא של השבותות ליל.
עוזר ולו ואוקטביס בחזרה, ובטרפכאי גאנזיכ' שס בבייאור והלבת ר' אל-א
עמלי שעון, את ההלכת והאות, הדוא לא כדי שישופר שנותן.
ונוגם גם כדי שישופר בלבו ויהודה בתוי שעון אללה, כי אין
השופר חות טבון ודוחון בצתה אתת שבבל גראת מזונות.
לאו דוחון כל הנטשה בסבבל וחיט של ישראל רום, ושעל כן
ברור ואציל על קפן בזידון גני פאלטן אעפני לדא שופר
שופרנות, נס לא יהודה ולא יבוא לכלול גודל אעפני גאללון,
גאללון, והז עוזר ווושט אעפני דראן כי מוחת, פיטס מלילין
עלילות וויר יציש. ואם כוכב בשפט, מכסח' שוש זוב על
כך בירוח החול על שעת מנטזים להציג במ שכאלה, ולהסביר
ללהו חות עוצם ולו לחי שעון בלבד, וגם לרבות אמייל

ב- כ- אין איזה ערך של ואות הולכת והפוכה בשלימות
פ- שיטקה בתטלת ומלות לה גם על כל גנין חינני, ואין
ה- האשנה בוה על ידי נשם רחמנית וגם לא על מפלסים בל' עזם,
ע- אלא אף החזק בפרקתו כה, שלא ישונה יותר,
ש- שיטות ואכזבויות חזותיות ורטואן. כל מה שניתן לעשונות
י- יתלהריך את החווים בכל כמ"ש צפוי, וכוכבון להשתלט יתיר
כ- וזה הוכח ע"ש און טוירין ככל מודת האפשרות על די
ג- גראם וברוחם ואדם דרדריהם לבלתי השגנות.

צער ופחד בקהלת קשיט לי' א"ר אין מפלט מות,

כלל ותוגודה לניות שלמי ועדת יציר את סבל ואיך
תיזידין.
אחר שתחזרם לא תלישו לעמך השות', פנתה והם לבית
הממשלה וביציקן בדרישה לאחד את ביצוע הניתנות
ושופט הכליל כי יש לטעון כדי האם את כל החלטות
על הפיטול והטבב בלבנה, וכי אין לנתק את הייל
צ' לה פיטול שאליה יאריבו את דין.
שופט לא כלל בהחלטתו פסקה על מחייב הדיאלוג
שהילד היה מובהר אליו.
הילד ישאול מוליבזק נפטר בעבר יומיים לאחר פסיקת
המשפט.
אחר שמלטה משפטית זו מזוודה תקירות שעשי להשפיע
על מגוית הימבול בתולים בנסיבות מיוחדות
ושופט בפנא, הגני טמה לפיכך כדי ניתנות דעת תורה
בדין.
האחים בדיניהם ובברצנה מוקדי ומכובדו כודיע והשתת
ובברכו בבריות גטא ומונרא מללאן.
ידי אללי, שופטים

בָּבָה:
כ. כר. שפט תשפ"ט. ירושלים עיריה טובב"א
דוד ציון ובורבי הורוא פוטול ז'יש
אליזף לוסטיג נ"ז.
בָּבָה:
הנני להסביר לו על הפקחת המראוי והמצער שקרה
למי, בפרטם במעשה שאלהו לסתובו לא את גבאיו ל-
אין תורה.
גלווערטן דעת תורה בוה יהא. כי הנתק היה בוה עם
אבי-היל שוכבם לתמלהות הורמאט להשתעל
בלבולת של חיל צנורות וחלופות שבקחו את עדר
טלאים. מוחלט ומוחה אל הקיבוב, ולעשות כל מה שפצער
הנתק. מוחלט און מוח קאנזנט.

ב-הילך שותגנזה ליבורת מוחך הכהה עוגרל בנה בעין, ווחנן רצון לברר את סבלו, לא דקה אלטן. תחולת שופט בתי גאנזט בעסוקו שולחן כי יש פקיד צדי והאנו את כל הבעיות על הרטשלאן גראונד, וכיו און לנעת האילנד אל לתוך לו פיטולט אשליל דרכין את זיין, אין לא כל הלוות לי' דין תורה, והיא בזבז נגיד להולכת שירואילן.

ק. קוו' הילך מושות בזע' אירץ כי' סכ"ט ע"ד, ר' ד' זטליןין או השבת אפיין על מי ספאנזאו מזרען זיגו יטיל לזרות לאלא לוי' שעון ע"ט. המזרען הו' ווי' זטליןין יטיל הנגוט האיסול לוי' המשעה שלל זיאריכו עיב' ג' כי' שעון שלו בכל אונזא, ואפייל אם יש חזק לעשות אונזא לומזאן את ג'...

בגיטים מפורש בפ' דק דעשות עין גבר מלכחה בזאת, ולכך
הבנייה בגמ' ליקוטם מהחיבטים עיי' שעדיין אינן
ארישיות לאכילה אכין שנדר בדת לאלתאות השדים, ומכלו
הנתקנת אמתם מן ההפ' פרודיהם מהדרים ע"ש, וזה מונע
לעיזוזה בה, וגם שאריהם ודריהם לדין לאכילה בכל זאת
בדפלאות השדים קרבין חזון המשער שלום, ואפשר
ויפוריש כבר תחריטם גםם שעדיין אינן ראיות לאכילה
ובטל הקאג' אהותן גם כרבץ להזר נבר ונשחתת השדים ומי

י' טבת

ד' המוביל במקש שנתיים מגידול סטני בוגר
המוח, נתה פעם והושתלה אצל צינורית
אלגנוקו התעלמי, לאחיזונה הילך נהיה שורי
בחזרה הכרה ומוחרב למפשיריה במשמעותו,
והדרפאות וודים לנתח שניות ולהשתלט
בונגולולות צינוריות חוליפיות שתונזקו את עדרו
וחולמים מחללי המת אל תוך הקיבוב, ואם הילך
תונגדת לכך מזעך הכהה שגוזל בנה נחרץ
צנטץך וצין לקדר את מלון, שלפי דעתה
וותה יאריך את סבלו ויארך את יסורי. האם
זה והין יש להת לו טישוטים שאולי יאריכו את
חווי לזמן מה.

1

2. יישולם עתיק חובייא כי שבת השם-יט.
כנית דידי ומכבדי ורב והאנן מהמלול המפודסם
ד אליעזר יהודה ולדינברג שליטיא
שכנייה באבתה וכובד.

זאת נסיבות שפדרסמן, מוחרב בילד בןנו, וכך לרוב
אהן סולובייצק פשיניקן. ספלבל נטען שטען
לט רדרשין בעקבות מה, ואשר אבנהו איזיל הנטבחות
ג' של צוללים חילאי המות והוא נתה ווישתלה איזיל
שיית לנטץ ווישתלה.

קופות ואוצרונה היל היה שורי ביחס הכרה ומופער
לטכניי גאנטה.

זריזה וביקש הדראים לשמשיל בגולגולת אינורית
אליפות שתוכננו תא צדוק הנודדים חוליל המות
ערק הקיבב, אגוי מגניה וטשען שמלחת זו של הדראים
מהריבוט שציגירית והזכיר נסחנות ואהונון.

ו, הרבה מטה מולובייצק סוכנים להלמלה הדראים
וביקש שיעשה כל מה שפואס כו' לאיזיך את זה
לבדות נזות גניל מבעל לבושים ול' ייוזום, לעצמו,
טערן הכרה שאורלו בנה גנץ וטערן רצון לנצח את

הברא דין חילג לחריותם ומפעורותיהם ואם יטמא דזריזות וועל
שכננו לאחין חיב בחולת מטהראיריאון ה'ז בתרזהת, אלו
שבצד דאסטרס בע להלה איט אל דרבנן, ורקא דאפר אמי
טבאה אנטם כהה איט אל אנטטלאר.
ובאמת ביד רפ"כ דלהה טבאה דזריז בחולת מטהראיריאן,
ובס"ס ישותו מל' גזקון קריית ארכע מהה מונע על הרוב
כ"ט שزيد בחריותו חיל שכננו לאץ קודם
הזריזות ה'ז מטהראיריאן פערב זינען דף כ"ב ע"א, וכן פטע
מטהראיריאן ע"ק דביסון נבי עטצע נקב ומונע ע"ז יהדות
האנס למלולתק ר' ר' ורבנן וכ"ט מכל גלון פקשות נראות
בעיליל ושאנן בין הלה למלולתק כיטיש דבידי בארכיטוט,
הזריז מפעען תלמיד בדור' בצעי' ומפעורות בזאו דאמר התם
הזריז בזאת פטור ואם בזאת לא לשלט ואהילע העדדי הסכך
ולעלעיק פטור מהוט' ולרבנן חיב, ופורץ אוץ בחולת כן, וזה
ששאנן חילו דרכ' פירוט וחיל שכננו לרץ' וועל בחולת, ועי'
אנני בין זוכן ורשות, אך ש"ז מבאר למיהים דעלעין
זוכן תרזהת צירות וועל שבטרמו בראץ' אין חיב אלא

ודרבון, והי' גיטשנער, אבל בזילג זיך מלעדיידער. אַט
טיכלן וו רוי' לובני כבוזה צ'יז' וויש פקטום פלאס דאסטר וווקה
ווקאָה מיזזע פֿרְשֶׁטֶת צדְעַת, אֲזֵין דאָזֵין צמְלָה, וויאָזֵין
וועידן וויאָזֵין זידְעַן - וויאָזֵין לעִילִין דּוֹבִי הַשְׁעָרָה פְּלָס בְּנָעָן
ולען.

הַמִּזְבֵּחַ

הנתקן עז' אומות העולם, כי אין לה שם יותר מאשר
המקומם שיש רק תאריך-כעלם, או גנטו היה ראייה ברורה
אתה אמר אז. תאריך קבע ע"פ הוראה וכיצד יסוד בדורותנו
כינחת שגוע לקביעות השבת, אלא ע"כ כמ"ש שכובב
בכדי. זכרך הוא מזות השבת, שבכל פרק מהו יעדן
זהו ורשותם ובשנותם בזאת והרשות והשומע
הזהר בבעל זבוב, וזה צבי החזון סי' קליט. והוא הונגן,
ל-ב-ה. משחרתבו וזה יתיר מיסדי הוראה יש לפניו לאך
הנתקן ואכפת מה ההוראה, כי הצעה נשלת בז' יותר וזה
הצווים והוראות דבר כתה, בזאת שלא חתר כל בת.
כל בן קיים בו רבנן זיל פקראי שכובב: נשע על מל' עמל
לו. כי- אכן עליין פה. וכמו רשותם זיל זיתן עמל
השופטים והוראות עמלת ליל בפקום אמר זונדרין צ'יב':
כבר- שערתו הוראה עליין ובקשה מנת קונה למפור לו טעם
זהו וסדרה יעוש' ברשי', ונזהה לתל-תלפיות של כל
הזרם מכל פולחן העולם פנו אליו בשאלותיהם בטל-הבר.
בדב-דבנן, במלא מבוגם של המלים.

זה, דברבנה רואת הירך וילא כל כייטה אטהלה של תורה, אלא כהמשכיות היישיבה בה בפניהם-חדשות, והגשמת החלק הפויו בחלוק המעשי. כך חשב וכך קיים עוזם, וסחיזא אל שלם הרבונו, רואת, יידע, והכור, כל הדודים, כי לא בזאת מדי' אמות ההלכת שיל אפללו במלוא נימא האגדה, אבל הוכבבים איתו וכל אשר מסכימים אל תיאරובע אמתות של הלכה, ועל כן כאשר ענק רווח כי יכול וזה מסכם בזאת, אז בזאת לאלא-הבדנות והוא בזאת שיאיתן. הימורים, באשר על יידה אפשר להטמיש וחוק-תורה והלפרד הילכות עולם להללות-עלום: "יחשבני דורי וראשי רגבי אל עוזריך", תפיד היישוב ודרכו הליטאיו הילכות א-ידי ליפי בקדשך, ולדורו השושיב הכל אל מזל ואל חוץ פרת-תורתו.

ולא זאת בלבד, אלא מזור הפטכלתו בחטא-חפים בהליכות בני אדם, במוחשבותיהם וועלילויותיהם, הזכיר והבן מוחכם ועל דם הילכות-תורת קד-חי הון בחלק והולכה וכן בחלק האגדה והמחשבת.

לשם הוגמא כל שהוא, וגבור הסברנו בהלכה בקטטרס מיל' דברכות בראש ספר טליתות וביק, והוא מתקשה שם בשיטת הראביד ורושש גבי קודש השה לשאמ חזרונו בו ולכך לא מברכין שבר לעשיטון, וכן על הסברו של גרשבון שלמן אין מברכין על מנת זדקיה והישען שפה יחוור בה הען מלקלן, לדומעו אם כן יכול שיליט לברך כשלוחין אותו לקיטים מצוה ולא חיישין שפה יחוור במשלהן, וכותבו להסביר בחרטם מה שיש לעודו על העיון בערך דין

מכל פנוי המנוראה היפה והא תורה-אדור שניתנה לנו בדור
פנוי ד' אמרו כי באור פנץ נחתת לנו ד' אליקיט תורה
וחוים, ואל עבר פניזה האיר כבנרות-חוים.
ברשות של קדשנה היה מספר על המאות והונדרות הביאו
מקאווגן ותגריסס סלגור זיל' שכחה להיכיר
בקנטנותו וקיים מהם הארתה-גנסס ועל אלה בת ינשה
ובתי מדרשות בחיל' ישלא פסק מומך קול תורה ותפלת
ונחרות דעתנית נשפטו שם כטב לאכניינו שבשמיטין, אשר
ונה לבשם בתם את גבשו הצמאה והכמתה. ומתהם עליה
מתעללה עד שוכנה עלולות ולחוטפות בחזרות בית ד' בעיד
הקדש ירושלים תיז' ולחדרו בעצת התמדתו הנזהרת
ב תורה ביראת ד' ומורה אל בת-גדודוש מזיחודים ביטוט
ההמ' ששותה שם השכינה מזוב קדשנה שיתה שט מאלול
שהלמיין עצם באלה של תורה והקריבין את זיהיהם על
פניהם אמת תורה וקיום מצותה "גבליטים שבמרקאות
ההמ' צבאים הרב ויל' ובצמץ בר זבי תארית ט' פ' ז'י'.
התורה היהת מטפס גשםת-חיזיון וכבלידעה לא ידע מת זה
חיים, ובcli כל הגומנה אפשר לקרו עליון: אם יון
יש את זה ביטו באתבה שאבור רביו צבי בסוף את התורה
מי יטוח לו', וככל מי שוכת להתקבר אל סחיזות קרש' ואה
באיות היות וצטאון וואחו על אויה היוזש בתורה בכל
פקיעו שטאון, קיבל הדגה-היה למאטרס ויל' בעירובין ד'
ביד עירובין: זידיה ירוח כבל עז, לטה נמשלו דבר תורה
כוד', מה דד' זיל' כל שטחיטק מטפשטו צבואה נט האב
אף דבר תורה כל זון שאוד גונגה בתן מזואן בהן שעם',
ובכל זון, ביל' הגבילה זון, וגם לרבות בשעה שבחרך כל
תש' זון, או בפיזו געל' יט' יט' קשט' לעז', וה תורה והגינה
הסימה את דעתנו מכל, הגביהו אותו עלעלת מעשרת מזוי
וחומר וגנס והכנאה אותו בספרות עליונות שני' חונן
ועוצרי לא מניינעם לטם.

י'ב

**גראצפ' זיל ומשפטו התמדתו בתורה
והליך בקדש**

ולורה גוא ראה חווות האל, וכל השקטותיו נבעו רק מידי'ות התורה ביל' שום תערובת פידישיות גזוניות. הנסנה של יה'הך בה והושך בה דוכלה בה וכוה י' וסוב' ובולה בה מינן לא חזע' היה אזי' דבר של אותן, הן בו 'שכטנו הד' שעצמותו בשור והתינוק מוציאו ו' הלב, כן התורה, לשלב מודן טוכה יוכלים לtotzias י' ענינה וכדומת' נהר ווים להרג'ין זיל', והן בו י' כל המכמת' גבריכים ל嘲ותין הך' וככללים בת' ג' ה' השלם' בתקומו בסיס דרכן הנג'א'ן ול', והכל נמצאו יה'ה י' זרכי העוז'ין יוצאים מן דרכ' ותורה ושורים י' העלט' עם זרכי התורה עד שהכל מחריל מפארג'ן זיל', ולכן אין א' סדר אלמד' זרך חיים לחריל מפארג'ן זיל', ולכן אין א' סדר אלמד' זרך חיים לחריל מפארג'ן זיל' וזה הפתעה וכחשתוטה אם מיצינו לו לאורב זיל' ואלאה מורה' עלמיה' בשאלת ק-תאריך הקשור בכתמת' רבנן לשיטה ובצדמא דיטומ' רבנן דטורי', זיא' י' או' זאת בסץ בסכיאו וויא'ו: שהפליטים שבאו ונישבו י' ובסי' צלי'יהם להתגונ' בפ' שמוון שם במקומותם הום צנ'ינו ואגד'י ומוקט' המגנאים שם נCKER, ובונקס':iscal ה' הסיבת לשעתן את השבח' הוא ע"פ' ש' ואהיר' שנשבע

ולבן ה' נלע"ד דבמוקם מצוה נא שצורך לעשות כן מצד הנימוס אין טעם להחמיר בזמננו, ואף שבזמן התרומות הרשן המצב היה הרבה יותר טוב מבזמננו, אבל מ"מ יתכן שגם הוא היה הנשים מצויות בשוקים ורחובות ובכל מקום שהוילך ה' נמצא תמיד אחורי אשה ולכך כתוב להקל כן נלע"ד, וכיון רבלאה רגיל ב' טובא שפיר מסתבר להקל במקומות מצוה.

העירן לי מתשבות הרדב"ז (ח"ב ס"י תש"ע) שאסור אפילו כשםהה לדבר מצוה, עי"ש.²⁰

כד.

בדבר ניתוח לחולה מטוכן – והטיפול בחולה גוסס א. על דבר הילדה החולנית בת עמיתו, נלע"ד וכיון שעיל ידי ניתוח היא תישאר ח' משותקת לכל ימי חייה, וגם נוסף לה אין ההצלחה ודאיות, בכוגן דא מوطב להשאר בשב ואל תעשה ולהשען על רחמי ד' כי רבים רחמי ובירד אדם לא להפילה.

הן אמונ פשט וברור דआ"ג שהחאים של משותקים לע"ע אינם כלל חיים לפי המושגים הפשוטים שלנו וקשה מאד כה הסבל של החולה וגם של משפחתו, עם כל זאת הנהנו מצעדים וגם חיביכים להשתドル בקום ועשה להארכת חיים של משותקים, ואם הוא חולה חיביכים וראי להזרעו בהצלתו וגם להחל עליו את השכטה, כי העניין של "חיים" אין לנו שום קנה-מידה כמה למדוד את יקרים וחשיבותם אפילו לא בתורה ומצוות, שהרי מחלין את השבת גם על זkan חולה מוכה שחין ע"פ שהוא חרש ושוטה גמור, ואני יכול לעשות שום מצוה וחיו הם רק לשא וסבל גדול על משפחתו ונורם להם ביטול תורה ומצוות, וכןף לצערם הגודל הרוי הם אזי ומדלדי, אפילו הכி מצוה בגודלי ישואל להשתדר ולעסוק בהצלתו ולהחל עליו את השבת.

ועוד יותר מזה נלע"ד שאפילו אם החולה מצטרע הרוכה באופן כזה שמצד ההלכה מצוה לבקש עליו שירות, וכמו"ש הר"ן בנדירם (מ"ע"א) והובא אף בפסקים, מ"מ גם באותה שעה שמקש ומתפלל לד' שהחוליה ימות ג"כ חייב הוא להתחעך בהצלתו ולהחל עליו את השבת אפילו כמה פעמים.

ולעומת זה עשיר מופלג שהוא רגיל בחיה עושר וכל רכושו הולך ח"ז ונשרף והוא עומד ורואה איך שהאס אוכלת ושורפת לנגר עינו כל רכושו והוא ישר עני המחר על הפתחים, אפי"ה גם רק לכבוד אסר ע"ג דכיבוי בשכת הו"ל מלאכה שאינה צריכה לגופה ואיסורו רק מדבריהם. נוישמרנו ה' ברוב רחמי מנסין כהן.

החדש הנ"ל (ס"י רמ"ד) שכחוב "כיוון דקינא לה מאותו האיש חושין לה משות יהוד אפיקו כשבعلا בעיר" ממשמע קצר דחוון ממה שנאסרה לבعلا אילו נמי בכח"ג איסור יהוד, אך אעפ"כ חושבני לאפשר שף אם הירח הוא במקום שאפשר להתמהמה ולשאות שם עכ"פ בעיר יש מקום לומר שם הם מתייחדים לתחילה רשות רשיון רבלאה נמצא על דעת שלא לשאות שיעור טומאה דבעלה רשות לרשותה גם מדרבן, וצ"ע.

ומיהו אם נתיחדו במקומות טרי ולא ידעו כלל שיש שם איסור יהוד מ"מ אפשר דהו"ל כנחותין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה כיון דנתברר שלא فهو שם ביחסות, ורק לעניין איש שאין בעלה בעיר אלא שהוא אינה יודעת והושבת שהוא כן נמצא בעיר מסופקני רדאפשר שמותר גם לתחילה להתחיד עמה בכח"ג שוגם אם המתיחד יגיד לה שבعلا איננו בעיר לא תאמין לו כיון דט"ס אימת בעלה עלה ואין כאן איסור יהוד ע"פ שלמעשה איננו כלל בעיר. [וראה עוד לעיל סימן לה אות ד].

כג.

בדבר הליכת אחורי אשה¹⁹

קבלתי את יקרת מכתבו ונחנתי מאד ממה שמצו בלקט יושר (י"ד ס"י שע"ז) שכחוב בוזה": ואמר שמותר לילך אחר חבר או אחר אמר מושם דבזומן הזה אין אנו מוחזרין כ"כ מלילך אחר אשה, עכ"ל. ובכוננות דבריו הנראים מקופיא כתמהיהם מאד נלע"ד לפרש באופן זה. כי מצד הסברא ה' נלע"ד דמלשון השו"ע באהע"ז (ס"י כ"א סע"י א") "פגע" אשה בשוק ממשע דאין דרכן של נשים להיות בשוקים ורק על דרך מקרה "פגע", וכיודע דלפניהם הי' דרכן של נשים צנעות להיות בבית כדכתיב כל כבודה בת מלך פניה (ומפרוסם מהחומר טופר דעתם נשים אין מודיקות לעצמן נר חנוכה הוא כדי שלא תעמודנה על פתח הבית הסמוך להה"ר), ולכן כשהולך בוגר אשה אין החשש גדול כי יתבאיש להסתכל בה שהרי היא תרגיש בכך, משא"כ לאחורי שהוא רואה ואין נראה חישין טפי.

ונומך להו גם נראה שכמונם הי' אפשר להזהר מלכתחאת אחורי אשה, משא"כ בזמננו הרי אף אם יברוח אחורי אשה ימצא תיקף את עצמו אחורי אשה אחרת, כmorozma לי שנשים מצויות ברוחבו יותר מאשרים ומה בס' בזמנינו שהפריצות מציה הרבה ולצערינו הפרוץ ארובה על העומר ואין מתביעים להסתכל באשה גם בפניה.

19. תשובה להганון מורה"ר אליעזר ז. זולדנברג שליט"א – בדבר השאלה באשת חכר אם מותר לכבדה לעליות קורם לאותובוס וכדו' משומש וש איסור של הליכה אחורי אשה.

20. קטע זה נוטף ע"י רכינו וצ"ל במחדורות קורות במלואים שבסוף הספר.

שלמה

מכבים ויסורים גדולים או אפילו טבל נפש חזק מאוד. חושبني שאוכל וחמוץ לנטינה חייבים ליתן לו גם נגד רצונו, אבל מוחור להמנע מתרופות הגורמות סבל לחולה אם החולה דרוש את זה. אולם אם החולה ירא שם ולא לטרפה דעתו וציו מאוד להסביר לו שיפה שעה אחת בתשובה בעוה"ז מכל חי הולם הבא, וכדרצינו בಗמ' סוטה (כ' ע"א) שזה "זכות" לשבול י' שנים מאשר למות מיר. וד' הטוב ישרמו מכל רע ויקויים בנו והטיוטי כל מחלת מרכז ויזכו לעבדו בשמה ובטוב לב כל חיים.

אבל מ"מ הויאלoso'ס החיים של המשותקים הם רעים ומריים, גם יש אשר טוב להם המות מהחאים, לכן ברגע דא מסתבר שאין הייבן לעשות מעשה של ניתוח בקום ועשה, ובפרט בנזון דידן שגם עצם ההוצאה אינו אלא ספק.

ב. רבים מתלבטים בשאלת זו של טיפול בחולה גוסס, יש סוברים דכם שמלחלים שבת עבו חי שעיה כן חייבים להכריח את החולה על זה כי הוא אינו בעלי עיל עצמו לוותר אף על רגע אחד, אך מסתבר שאם החולה סובל

כ"ה

בריני אניות ואבילות

- ג. אונן והמלים את המת – לעניין ברכת אשר יציר אתכם. וכו' .....
- ד. אונן – לעניין ספרות העומר .....
- ה. אונן – לעניין געלת הסנдель בת"ב, ביוה"כ ווילדה .. תרכח
- ט. אונן – בקריאת שמע וברכת המפיל .....

- א. מתעסק ברכמי המת כשהוא בעיר אחרת .....
- ב. מודע לו מייתת קרובו בעיר אחרת ואין בדעתו לנטווע לשם – מאימתו מתחילה באבלות .....
- ג. אונן אם מותר לבבישת טלית קתן .....
- ד. אונן אם חייב בצדקה ובמתנות לאבויינים .....
- ה. עניית אמן אחר ברכת און או למי שפטור מן חמימות .....

וכמו כן להיפך למי שנודע לו בעיר אחרת שמת לו מת וזה אין דעתו כלל לנטווע לשם דרך להסוכרים שצעריך תיקף להתאבל מ"מ אם הוא עדין מטפל ע"י הטלפון בעניינים הנוגעים לכבודו של המת ג"כ אפשר לחשב כל אותו הזמן כאונן, אך אפשר דיכוין שאון המת לפניו ולא יהיה הא גנאי למלה רך כעוטק במצבה דאיינו פטור מן המצוות אם אפשר לקיים שנייהם, ומ"מ נלענ"ד דמבשר ויין נכון להחמיר.

א. **מתעסק ברכמי המת כשהוא בעיר אחרת**
בhai הלכתא דאגיניות דאוריתא לעניין אכילת קדשים ומעשר שני (זבחים ק"א ע"ב), אף אם יליין מהתם אבילות יום ראשון (ומב"מ פ"א מאכל ה"א וברידב"ז), מ"מ אין לו זה שום קשר להאה דאונן אסור בבשר ויין ופטור מכל המצוות (עיין ט"ז יו"ד סי' ש"ח סק"ב), וכailleו כל השם של הלכות "אונן" שכחבו הפוסקים הוא רק שם המושאל, שהרי באכילת קדשים אסור גם בשבת יו"ט ואפיילו אם הוא בבית האשורים או בעיר אחרת שמתהיל מיד להתאבל, וגם ע"ג שモתר להאכיל בשר ויין למי שאינו יודע שמת לו מה מ"מ להאכיל קדשים וראי אסור, כי הפטור מממצוות הוא רק למי שמתו מוטל לפניו או מוטל עליו לקוברו והשביב כעוטק במצבה דפטור מן המצוות וגם משוט כבוד מהו. ומסופקני במת שמוליכין אותו מחול"ל לארץ ישראל דאו"ג וڌוקוב שבחו"ל מתאבל מיד כשחחזר פניו מללוות מבואר בשו"ע יו"ד (ס"י שע"ה סע"י ב'), מ"מ אם הוא עדין ממשיך לדאג וולדבר בטלפון עם ארץ ישראל בדברים הנוגעים לצרכי המת וכבודו, ולכאורה הוא עדין אונן שאסור בבשר ויין וגם אפשר שפטור מכל המצוות עד שיפסק לממרי מדבר עוד עם ארץ ישראל בהאות הענינים ורק אז חשב כהחויר פניו ומחיל להתאבל משוט וכמו שפטור מן המצוות כך הוא פטור גם מלתאבל.

ב.
נודע לו ממיתת קרויבו בעיר אחרת

ואין בדעתו לנטווע לשם – מאימתו מתחילה באבילות מי שנודע לו ממיתת קרויבו בעיר אחרת וזה בדעת האבל לנטווע לשם, נחלוקו זהה גודלי עולם, הדגנון בעל משיב דבר (ח"ב סי' ע"ב) סובר דרך לגבי זה שמתהיל עם המת אמרין דמי' כסמורו לכתפים חל עליין אבילות, משא"כ זה שנמצא בעיר אחרת איינו חייב להתאבל כי אם משעת קבורה, והוכיחה כן מס' שע"ה (ס"ז) بما שהודיעו שצלבו וכו', אולם חתנו הגאון מוה"ר רפאל שפירא וצ"ל חולק עליין וסובר בדור דلغבי זה שנמצא בעיר אחרת חשב תיכף נקבר ומיד וכבודו, דלקאותה הוא עדין אונן שאסור בבשר ויין וגם אפשר שפטור מכל המצוות עד שיפסק לממרי מדבר כל עליין אbilות, ורק אם נמצא באותו העיר שמוליכים לשם את המת לקוברו או וראי צריך להמתין עד קבורה. וודיעותיהם הובאו בשורי חמד (פתח השורה אסיפה וינימ מערכת אבילות סי' י"ד).

נשمت אברהם

חיל של הגרים פינשטיין וצ'יל⁸⁸: כי צרכיו הטבעיים של חוליה או המקובלים הדומים הוא ייחניף את דואין (בمدבר לה: לב). צידן להבין פ"י הלשון "יחסין", שכabhängig השגרה. וכן תיפולים שהם מחוץ לגרדי השהפט בעגנו והו קרוב למיתה, על איינו שייך לפירוש חניפה שככל מוקם. והנכון לנינ"ד דרכ' דכל המלכויות מקפידות על שפיקות דמים, מ"מ יש חילוק גדול בין קפידות לאיסור ש"ד שבתורה, דקפידת המלכיות הוא מצד ישוב העולם ממופרש באבות (פ"ג מ"ב) וכיוצא לו, ולכן אם נדמה לו שאדרבה חברו מקליל ישוב העולם לפי גנון הסכלה, הורג לחברו, ומצד זה יש מלחמות בעולם. ועוד מצדיקים עצם בחשבם שלא פעלו על אלא עוד תקנו בהה, גם ודאי אין מקפידין על חי שעא כל ולא על חי ז肯, כדי שאן הדופאים משחרדים כ"כ بعد ז肯, אבל איסור התורה הוא מצד חשיבות האדם, ולכן אף שאין צורך בו לישוב העולם נמי אסור להרוגו באוטו החומר עצמו. ואף לשוטה ואף לחיה שעא ישנו אותו האיסור עצמו, ומותר בסבל זו לתחל שכת. ונמצא בשאוד הורג חברו הוא מהניף לאין כפשותו, שלפי דעתו האדם הוא טפל לא רק, ולא כדעתה שהוא דרך רוחה שאדרבה הארץ טפל להארם, עכ"ל.

1. חוליה טופני והחיהה. אין חוליה שמצו ודא מזואש, שהפסיק לנשות או שלבו הפסיק לפעום, אין כל חיזוב לנשות להחיותו או להאריך את חי השעה שלו, בגין ע"י עיסוי לב או הנשמה מלאכותית, אם פעולות ההחיהה יוסיפו יסורים על יסוריו⁸⁹.

ציונים והערות

88) דרש משה פ' מסע. 89) וזהו גם בשוויי אג"מ י"ד חיב ס"י קעו וכן במאמו במוריה אלל חז"ם ע"מ, ובכשווית צ"ץ אליעזר חי"ג ס"י פט אות יא.

נשמת אברהם

א' מבחן מופרטיים. עד איל הגרש"ז מיתה טבעית ע"י מלאך המת שלא היה אוירעבאך וצ'יל⁹⁰: שמותר ליתן מופרטיים וכדומה לתוליה הגוטס כושא החינוי כדי לשכך את הכאב, אף שירוע שיש חשש שזזה עלול לקליך את מיתתו, זאת בתנאי שמתורת הטיפול הינה אך ורק לשכך את כאבו וסללו. וכל זה כשאין כל זיהקה חוויקה בפני עצמה מקוצרת חי' החוליה בכרכרה אלא מכין רבתות מתקצרים חי', ואולם חוליה שבמצבע כוה שאיפלו זיהקה אחת של מופרטיים עלולה להפסיק את נשימתו העצמית, אסור ליתן לו התויפה אפילו כבאים קשים, אלא אם כן החוליה יהיה מונשם בעוראה מלאותית⁹¹.

4. שב ואל תעשה. כתוב הגרש"ז אוירעבאך וצ'יל⁹²: הן אמנים פשט וברור דאע"ג שהחיים של משותקים לע' אינם כל חיים לפני המשוגגים הפשוטים שלנו ועיין במאמו של הגרא"ג נבנצל שליט"א⁹³.

עליל להזכיר שהיום נמצאים רופאים שמומחים בטיפול בכאבם בחולים כאלה וחיביכם להתייעץ איתם בהקדם. מה עוד שברוב החולים אלה יהודים אנו היים שאין במתן מופרטיים באופן מובהך סיינן לחיהם. בנוסף, בחולק ניכר של החולים סובלים מודיכאן סמרי או גלי וחיביכם לעלי את השבת, כי הענן של "ח'ים" אין לנו שום קנה-ມניה بما מדובר את יקרים וחיבוריהם אפילו לא בתורה ומצוות שהר' מחלין את השבת גם על זkid' חוליה מוכחה שחוין ע"פ שהוא חרש ושותה גמור ואינו יכול לעשות שום מזויה וחיוו הם רק במדרש רביה⁹⁴ שהגורסה שם ויא ביטול תורה ומצוות, צ'ל שאין זה נקרא "מרזיאים אוחם"). צ'ל שאין זה נקרא

ציונים והערות

90) וזהו בשורת צ"ץ אליעזר חי"ג ס"פ. 91) אסיא, סימן חמ"ט ע'מ. 39. 92) סוטה מו ע"ב. 93) פ' י"א. סופ' סט. 94) ס"ק ד"ו עמ' תפכ. 95) ב ע"א. 96) היל' סוטה פ"ג ה"ב. 97) עה ע"ב. 98) לט ע"א. 99) מנתת שלמה חי"א ס"י צא אות כר.

גשمت אברהם

מadox להסביר לו שיפה שעה אחת בתשוכה בעוה"ז מכל חי' העולם הבא, וכדמצוינו בג' סוטה זך כי' שזה "זיכות" לשבול ז' שנים מאשר למות מיד. וכן אמר לי הגרש"ז אוירבך זצ"ל שכל שהחוליה נמצא במצב סופני של מחלתו, אין חיצב לנוקוט בכלל פעלה שתגרום לכאבים קשים גם אם החוליה נמצא ללא תכרצה ואין סובל.

גשمت אברהם

"שב ואל עשה" עדיף. והגאון זצ"ל כתוב¹⁰¹: אבל מ"מ הוואיל וט"ו"ס החיים של המשותקים הם רעים ומרימים, וגם יש אשר טוב להם המות מהחיים, לכן ברגע דאם סתבר שאין חייבן לעשות מעשה של נתוא בקום ועשה ובפרט בנידון דין שוגם עצם ההוצאה אינו אלא ספק, עכ"ל. וכן הרבנה פעמים זכייתו לשמעו מהרב זצ"ל זולקת ריאות. לבסוף, גם שריריו החזה משתחקם לנצח ואז בתוטר אפשרות לנשום הוא נפטר - בהכרה מלאה וצלולה - אלא אם כן מחייבים אותו למcondsיר הנשמה, כי אז יכול הוא לחזות חודשים רבים. לעומת זו אין שום טיפול יודע ברפואה ורוכב החולמים נפטרים תוך שנתיים עד שלוש.

שאלתי את הגאון זצ"ל:
שאלת א' בזמן שקדם לשיחות מלא
של החזה והפסקת הנשימה, כשהחולה
מקבל דלקת ריאות חזהות, האם חייכים
לטפל בו כל פעם באנטיביוטיקה עם
דקירות חזהות לתקן הרoid כדי לדוחה
את הקן. עלי להזכיר שבשלב זה אין
יכול לאכול ולשחות מאכלים אותו דבר
על נשא זה, והיה נראה לי שגם כאן
בשאלת בא אין חייכים לחابر אותו למוכנות
ההגשמה לאור הסכל הרוב והבלתי מתחואר
- נפשית ופיזית - של חולה כזו. אך
בעיקר אני מספק לגבי שאלה א', האם גם
בשלב זה מותר להימנע מטיפול
באנטיביוטיקה תוך ורידית לאור אותו
סכל הרוב בו ומצא בחולבה רעל.

זה הסכים אתי והגש"ז אוירובאך וצ"ל בוגע לשאלת השניה שモחר לא להבהיר המכונה ההונמתה. ולגביה השאלה הראשוונה כחוב ל' הגאון וצ"ל: נלענ"ד רבאנטיבוטיקה (דרכ' הפה) שפיר ציריכים ליתן לו, אולם דקירות ושאר דבריהם המצעריים אותו צייכים לשאול אותו (כשיזודע לו מורן זהן או לאו). ואם רצונו להימנע, אפשר שציריכים לשימוש בקורסו, ועכ"פ לא לחיל שכת, עכ"ל. וראה במנחת שלמה (שם) שכותב הגאון צ"ל: ובitem מطلبיטם בשאלת זו של טיפול בחולה גוסס, יש טוביים דכשים שמהללים שכבה עבורה חי' שעיה כך חביבים להכריח את החולה על זה כי הוא אינו זוניה או באמצעות צינור שהוכנס לקיבתו דרך דופון הבטן), אין שולט על הסוגדים ומילא זוקק לקטר בכס השתן וכו', ישוכב במיטה ללא כל אפשרות לווז או לבטא את מה שהוא רוצה. וכל זה בזמן שעדרין יכול להרגוש כבב כל אדם, אך ללא אפשרות לתגify ולבמעה בוגל רגישות יתרה של השירדים והעצמות, חלק מהוחולים, כל תוהה או דקירה עלולה לגרום לכחים קשים).

ציוניים והערות

¹⁰¹⁾ מגחת שלמה חי"א ס"י צא אותן כד.

ציוניים והערות

¹⁰⁰ עין בערוה י'ש יוז' סי' שלה סע' ג', שווית אגדים חורים חיב סי' יג את א'. ועי' בשווית צין אליעזר חיה רמתה ותול' סי' ה חז' ט' סי' מו. וראה לעיל סי' שלה סע' טז (עמ' חה).

נשمت אברהם

בעלים על עצמו לרווח אף על רגע אחד, בסיבוכים אחרים, כגון דלקת ריאות על ידי אנטיביוטיקה וככיו כמו מכבים אך מסתבר שם החולה סובל נפש חזק ויסורים גדולים או אפילו סבל נפש נשמה מאד, חושבני שאוכל וחמצן לנשמה גורלם כשלעצמם, וכי שבאת ליל בשם הגו"ז או יוערכאך זצ"ל. במקורה השמי שהפסקת נשמה או הדום לב אינו צפוי או שנגרם על ידי מחללה אחרת, כגון ולא נטרפה דעתו וציו מאוד להסביר להמנע מתרופות הנורמות סבל לחולה אם החולה דרש את זה. אולם אם החולה ירא שמים ולא עולם הבא, וכדמינו בגמ' סוטה לו שיפה שעاه אחת בתשוכה בעולם הזה מכל חי עולם הבא, יוציאו מוסיף ליסודין, צריכים לטפל בו ולעשוה הכל כדי להצילו, גם ב"א שזה "זכות" לסבול ג' שנים מאשר למות מיד, עכ"ל. וברור שככל מקרה ומקרה צריכים לשאל פסק מוכחה.

חוליה ששוכב לגמץ ללא מודעות, במצב המכונה בפי הרופאים "צמץ", וכן חוליה עם מחללה מתקדמת של ניון מוחי (מחלلت אלצהיימר). האם חיברים לטפל במקרה כל חוליה אחר. כולל החזיה במחלה שיש דום-לב או לחכרו למכתיר להנשמה מלאכותית במידה של הפסקת נשמה. ולפי כל האמור נראה, צריכים לחלק בין דום לב או הפסקת נשמה כתוצאה צפואה וטבעית של תהליכי מחלתו ובין אותו מצב שגנום ומבקש שלא יאריכו חיו בטיפולים כאלה מותר ב"שב ואל תעשה" ליתן לו למות. וכך בחולה שנמצא בחומר הכרה מוחלט, ואפילו אם מוגדר כמות מהזי, כל סופי של מחלתו ובאופן טבעי טبعי וצפוי לפסק לפעומם, אין חיב לחרב אותו למכתיר כדי להנשים לאחר מכן. וראיינו ממה שכותב המ"ב¹⁰² בשם הא�ה בשם הסמ"ג אחרות להחייה, אך צריכים לטפל ציונות והערות.

(102) ס"י שכת ט"י ד בבדיל ריה אלה אלא.

נשמת אברהם

הדבר כורך ביטורים - אסור לשמו לו. ע"כ ייכר כתיר את הענן לאשור ע"י וופאים אחרים, עכ"ל.

ונן אמר לי הגו"ש אלישיב שליט"א, וראה לעיל בענין חוליה במצב סופני מה שכותבי בשם הגאון שליט"א.

בתשובתו לשאלת הגאון נ"ל כתוב הגו"ם לאו שליט"א, או הרוב הראשי וראב"ד לת"א יפו והמחוז¹⁰³: לאחר הטקודה המפורטת והעדכנית אודות מצבו קרוב מארך וכן היה מותר להימנע באינטוביוציה והנשמה מלאכותית בבאו הזמן (שהיה מלהשנות לו ויאליה כי הדברים אלה רק מאריכים את חיי שעה שלו, אבל הושיך שחזרו איזה דברים לשאול את החולה - תלמיד חכם גדול - להחליט מה הוא רוץ ורוצה. שאלתי אותו האם הפסיק ישנהה כשחולה יאכזר הכרתו לקראות מותו ונעה שאף הם הדיוו שנייה מעיניהם בחיפוש אחר הדרך הנכונה, שכן קדושת החיים והן סבלו המושך של החולה נגד העינים, הגעתו למסקנה שנייה מביא מאייזר תל אביב, ביקש בשנת תשנ"א שלא יתברר אותו למוכנות הנשמה בבואה הזמן, ובתשובה במקורה הנ"ל, שונכתה על ידי הרוב יוסף אפרות שליט"א בשם הגו"ש אלישיב שליט"א נאמר בזה הכלל מקרים נראים דומים כשתית טיפות אם מוחה אחר, במקומות אחר ובזמן אחר - אף אם המוחה והמורכב בנושא הדיון - מים. המוחה והמורכב בנושא הדיון - ורק היטPOL במחלת ניון השירותים של דרכי היטPOL במחלת ניון השירותים של מרכז פלוני הם הקובעים את הגישה תשובתו: מותר לחולה שאי אפשר לדפאתו אלא אך ורק להאריך תוחלת חייו בחמי שעה והזכר כורך ביטורים - לוותר כל הנזונים שהצטברו, למורתו לדעת כי היטPOL המוצע, שהוא נשוא ציונות והערות

(103) וראה לעיל ס"ק כט (עמ' חמ"ו) דזה כותב, מה שכותבי בשם הגו"ש איערכאך זצ"ל ומורי הגו"ש ניכירט שליט"א. (104) נכתוב בהסכמה הרוב הכתוב.

דעת הנפש (אמורת צדוק הדין) ס"י שלט	חצ	חפט	דעת הנפש (אמורת צדוק הדין) ס"י שלט
נשנת אברהם			
<p>כשאן לו יסנין והריפוי הו כדי שייה כבריא ויכול להיות זמן הרבה, הדודאי פשט וברוור ויזוע לכל בן תורה ויר"ש שמחויבין לרופאות להצליל במה שאפשר לכל אדם שלא שום חלוק בחכמו ובכדרתו, עכ"ל.</p> <p>ו' סיבות הכלבות (בעיקר לדעתו של הנרש"ז אויערבאך וצ"ל). אם כן, לפי כל המובהק לעיל יוצאים לנו - בשאלת אם לעשנות התיאה בתוליה אנש - הכללים הבאים (אליה הם רק כללים ובכל מקרה ומקרה ויתיבים להתייעץ עם מורה הרואה מובהדק): אין שום הירוח להרג חוליה בקום ועשה בכל שלב ומכל סיבה. אך לגבי הימנעות טיפול, הדינו שב ואל תעשה, הכללו הוא שצרכיהם וחיביכם לעשות הכל להאריך את התהים, אך אין חיב, ויתכן: שאיפלו יש איסור לדוחות את המות. ולכן:</p> <p>ו. לכל חוליה חיביכם ליתן אוכל, שתיה, המצען, וכל דבר אחר, בגין איגטולין או דם, שבאופן טבעי ווגיל חיניין לכל אדם, על אף שעיניים ליתן לו את הדברים האלה בדרך לא טבעית. למשל חוליה שזוקק לחמצן דרך מסכה או דרך האף, ונחלים בחולפה תוך-וירידית (אם יש קושי למצואו וריד אפשר גם ליתן נחלים - כתמי לישר בימה - בחולפה תחת-עורית) ואוכל דרך זוניה או דרך צינור שהוכנס דרך דופן הבטן לתוך הקיבה (PEG) כל אלה מוחווים לעשות.</p> <p>וכן חיביכם ליתן טיפולים שגרתיים ירק שאין לרפאותן כשנהלו באיזו מתחלה</p>	<p>אפשר כומסחבר לכואורה שאין מהחויבין לרופאות חוליה כזו כשתינו רוצה בענייני רפואהandal שמארכין חייו בחו"י יסנין כלו וכו'. ושוב בתשובה אחרת כתוב הגאנן דצ"ל לגבי חוליה סרטן זול¹⁰¹:</p> <p>הנה לפ"מ שנחכר גם לרפא בסמי מרפא כשא"א אלא להאריך ימי חוליה על משך זמן והזדוע שלא מרפאין אלא שמוועילין השמי ורפואה אלא להאריך ימי חוליה וא"א אלא בסימות אלו, שאין מרפאין אלא מארכין ימי חוליה בייסוין, צוריך להודיע זה להחוליה ולשאול ממנו אם רוצה שניתנו לו רפואה ודسمים אלו שאם בחו"י יסנין רוצה יותר מミתיה, צרכין ליתן לו ואם אין חוליה ורוצה לחיות כייסוין, אין ליתן לו סמי רפואה אלו וכו', עכ"ל. ובעוד תשובה הוא כתוב¹⁰²: ובדבר חוליה גודל שלדעת הרופאים לא יהיה אלא ורק שכעה ימים או פחות ונחלה בעוד מחלה מסוימת כמו בדלקת הריאה, אם מותר או גם חיביכן לרפאותן ברפואה שמרפאין לחוליה ממתלה ושניתה, הנה פשוט ובוודאי শמוועילין לרפאותו במה שאפשר לו ממחלה השניה אף שלית להו רפואה למחלה אחרת וכו', עכ"ל של האג"ם.</p> <p>ת. חוליה המוגדר כטה בלבון הרופאים (ראה לעיל ס"ק דט עמ' תפ). כתוב האג"ם¹⁰³: למי שהוא שוטה שנחלה ולמי שאיינשי דלא מעלי אומריין על אייה איינשי שאן דעתם כראוי כל כך שם ורק כמו ירק שאין לרפאותן כשנהלו באיזו מתחלה</p>	<p>העתירה, הינו חריג שאף ירבה בעוצמה אורורה את ייטוריו הקשים של העותר, ובហיות שההכלכה אינה מהחייבת - ולעתה, אף אוסרת - לבעצם טיפול חריג שמארכין את משך היסודות וזאת בו כל סיכון לרפואה, ומה עוד שהשתכנעתי באופן חד-משמעותי כי גם ביצוע החיבור במצב של ניון שרירי החזה לא ירפא את המחלה ואף לא יאריך את תוחלת חי החוליה באופן ממשועותי, ואדרבא - יש מן ד. דעתו של גברט פינשטיין וצ"ל. כותב האג"מ¹⁰⁴: דוודאי אסור לעשות אמצעים להאריך חייו שעה באופן שייהיה ביסורים וכו'. ובתשובה אחרת כתוב: אם אין יודען הרופאים שום רפואה לא רק לרפאותו אלא אף לא להקל היסוין אללא להאריך קצת חייו כמו שן ביסוין, אין להם ליתן רפאותו כאלו וכו' ואומרים לנקוט בטיפול החיריג של חיבורו למכתשי החייה מלאכוטיים. מוקן מלאין, כי יש להמשיך בכל הטיפול הרופאי הרגע, לא לנטקו מהחיבור הקיים עתה, להינו בכל אמצעי ההגנה הרווחים ולישות כל הניתן זמן הרובה, דוודאי פשוט וברור וכו' שםחויבין לרפאות ולהצליל במה שאפשר לכל אדם ללא שום חלוק בחכמו ובבדעתו וכו. ובאותה תשובה שוב כתוב הגאנן וצ"ל¹⁰⁵: אבל באופן שיש לו יסוין ואין ירזע רפואה אף לא להקל מהיסוין, שעל כען זה ניחא לו לאינשי יותר אף למות מלחיה חי יסוין כאלו, כראיתה בגמ' למיתה או נותנים לו עוד כל הניל (דם, אנטיבiotיקה, חמצן, נחלים ומזון דרך כחותבות לג ע"ב ודילמא מלכות חמץ,</p>	<p>ציונים והערות</p> <p>101) חורם ח"ב ס"י עה אות א. 102) חורם ח"ב ס"י עה אות ג. 103) שורת צ"ח אליעזר ח"ר ס"י פ' ורואה שם גם ס"י פא. 104) יידח"ב ס"י קעד ענף ג. 105) חורם ח"ב ס"י עד אות א. 106) שורת צ"ח אליעזר ח"ר ס"י פ' ורואה שם גם ס"י פא. 107) יידח"ב ס"י קעד ענף ג. 108) חורם ח"ב ס"י עד אות א. 109) שם אorth. ב.</p>

נשנת אברהם

כדי להחליט אם להסכים או לסרב טיפול כזה או אחר. צוואה אלו כוללות גם ומה מהותה נגבי חוננה, נזולים, דילאליה, הוראות לחייב הוצאה והפסקת הנ"ל. הוא יכול ניתוחים, החיה והפסקת הנ"ל. הוא יכול ובין להפסיק הזהנה, חמוץ או טיפול בחולה סוגני וגם לא כל כך סופני. לעומת זאת, הסתכלות איש משפחתי או אפוטרופוס למןotta איש משפחתי או אבינו שיחילתי עברו. וכן החלתו לתורם איברינו למראע או להשתלה. הצוואה מוכרת בחוק והמתפליט בו כפפים להוראותה.

החלכה. אין לאדם בעלות על גופו לא בתחין ולא במותו. لكن אין בכוחו להחליט התלות שנותגים לרופאות והארכת חיים. גם אין לו להחליט אברינו או חרי המותה (לכל הגדרה של מותה) ללא פסק של רב שכוף לדעתם ופסקם של גדולי ישראל¹⁴¹. אכן, אם, בכל זאת, רצאה אדם בן לנכוב צוואה זוידעתנו בה - אינה דבר ברור ומוחלט כי אין דבר ברור או מוחלט בעולם פרט לתורתנו הקדושה כפי שקיבלו מרכובינו, וליינו לשימוש ללמידה ולקל מהם - הלכהamusha - כל מה שמחלוות. אמן אנו מה חוקרים חיים וממות בידינו בעבורינו - של הרובנים קדמךן (ודוגמא בלב): צוואה מחים כדלקמן (ודוגמא בלב):

במידה שאינני יכול או מסוגל להשתחף בהחלטות על חיים ומותה בזמנן מוחלטי הנני ממונה הרב... שוחליט עבורי בכל דבר וחביבים להתייעץ אותו ולקבב החלטתו בכל דבר כאילו הם שלי. במידה שאין הרוב פלוני נמצא אני טמנה הרב... במקומי.

וחייב הוא להתייעץ עם גROLI ישראלי בבחירות הרובנים הנ"ל כי צורכים לבחור ציווים והערות

শטפלים בו - על מה חיבים לעשות ומה מהותה להימנע. בעולם הרפואי יותר וחזר מתקבל היום שאין הבדל בין להימנע והחלטה קובעת שיש חbold ברור בינויהם - אסור להפסיק אך יש מקום לדין על מנתה טיפול. אין שני חולים ואין שני מצבים שהם שווים בדיזוק, ורק פסק מוששה להחליט ממי ניתן להימנע מטיפול כזה או אחר ולמי מחייבים לטפל עד הסוף. אנו הרופאים חיבים להיבין שאין אנו יודעים את הכל ושאנו עלולים לשגונות, ולכן חיבים אנו לגשת למצבים והחלטות הקשות האלו בעינה ובידייה שרפואה - וידעתנו בה - אינה דבר ברור ומוחלט כי אין דבר ברור או מוחלט בעולם פרט לתורתנו הקדושה כפי שקיבלו מרכובינו, וליינו לשימוש ללמידה ולקל מהם - הלכהamusha - כל מה שמחלוות. אמן אנו מה חוקרים חיים וממות בידינו בעבורינו - של הרובנים קדמךן (ודוגמא בלב): צוואה מחים כדלקמן (ודוגמא בלב):

במידה שאינני יכול או מסוגל להשתחף בהחלטות על חיים ומותה בזמנן מוחלטי הנני ממונה הרב... שוחליט עבורי בכל דבר וחביבים להתייעץ אותו ולקבב החלטתו בכל דבר כאילו הם שלי. במידה שאין הרוב פלוני נמצא אני טמנה הרב... במקומי.

ציווים והערות

¹⁴¹) שמעתי מהגרשי אירעבאך ציל. והוא שווי אג"ם יידח"א ס"י קבט ענף ה וו"ד ח"ג ס"י קמ.

נשנת אברהם

כגון אנטיכווטיקה. לזכות האמור, אמר לי הגרשי אירעבאך צ"ל אם החולה גוטס מקבל כדי שמות יתר מהדר. אך אם הטיפול מאריך את מוותו באופן מלactivoי (קוסטט) - יש מקום לשאול שאלת חכם באול, נזולים וכוי והוא עצמו מסרב לקלבלן בכל מוקט, אין חיב להחליט בטפלים אלו. מאייך אם כבר התחילה אין להפסיק את הפסקת תיזה את מוות.

4. החלטה למנוע מטיפולים כואבים וגודלים בגין החיהה (בקרה של דום לב או דום נשימה) (DNR) חייכת להחכמתם על ארבעה תנאים ורק אם ככל קיימים.

(א) שמחלוות חסיטה טיפול והוא במצב סופני של מחלתו. (ב) החולה סובל קשה בין מבחינה פיזית או מבחינה نفسית על אף הטיפול בסכלו. (ג) כל טיפול שאפשרי ובקין מופלג וסגול, או חולה אם מחלת אלצהיימר מתקדמת או שוטה, ככל חולה צער וחזק.

5. סבל של המשפחה אינו חלק מהנתאים כדי לקבל החלטה זו.

6. סבל של המשפחה אינו חלק מהנתאים לטפל בו ואוכל וכוי כפי שצוין לעיל, וכן חייכת לטפל בו לעת הצורך בכל טיפול גרגילומקובל, בגין אנטיכווטיקה וכו'.

7. אין לרופא או משפחחה להחליט להימנע משומות טיפול כל הסכמתו במתורש של פסק שמכיר כל הטריטים של מכאביו ויסורין על יסורי, תמותה חי שעה, אפשר להימנע מהם. ועיין גם זיקוק לטיפול מסובך וקשה, או אם היה זיקוק להחייה וכל אלה יוסיפו לו כאב על ששות"ת צץ אליעזר¹⁴². וכן עיין בנסיבות אברם לעיל¹⁴³. ואין לומדים מן הכללות ובכל מקרה ו邏輯icallyים לשאול שאלות חכם מפסק מובהק כי בשינוי כל מוחלה להחולת עלול הדין להשתנות.

ציווים והערות

¹⁴²) חוויג ס"י פט אות יא. ¹⁴³) קנה ס"ק ב (עמ' פט) בשם הגרשי אירעבאך ציל. דעה נס בכוון אחים ס"י של ס"ק ב (עמ' תקלא).

הנותה למות – תשובות הלכתיות

- ראשי פרקים:**
- איסור רציחה בגוסס ובטריפה
  - רציחה מול מוניות הולך למות
  - מניעת טיפול מהנוטה למות
  - מתי חייבים להאריך חיים זמינים?
  - התשובה המעשית לשאלות
  - עמדת המשפה

לעزم הדברים ד"ר שטינברג כבר הרחיב את הדיון וכמעט לא הינה מקום להוסיף על דבריו*. אך יש מקום לבירור כמה כללים ולהגדיר אותם היטב. אמונה הגדירות עצמן הן הגדרות ברורות ודי פשוטות. כשיש הבדלים גדולים מאוד בין מצבים שונים, אז התשבר פשוט וכל אחד מבין אותם. כל זה נשאנו באים לגבול או לפחות קשה מאוד להגדיר את ההבדלים. דוגמה פשוטה: כל אחד מבין שתינוק אין לו דעה ואדם גדול, מבוגר, יש לו דעה. אבל אם נשאל متى בדיק, באיזה יום קורה המעביר, אז אף אדם בעלם לא יכול להבחין בין רגע קודם לרגע אחר כך. לכן געסוק כאן בהגדירות הבוראות בILI להגדיר את הגבולות. משום כך בכל מקרה מעשי צריך שיהיה מורה הוראה במקומות כדי לבירור ולהבהיר.

א. רציחה בגוסס ובטריפה

רציחה, הריגת אדם, אסורה בכל מקרה. אין הבדל אם הנרצח אדם בריא או גוסס. "גוסס" פירושו שיש סימני גיססה שהחוללה הולך למות, אבל עם כל זה, כל זמן שהוא לא מת הוא נחשב לחוי ומילשורג אותו הוא ורוצח. אסור אפילו לנגע בגוסס ולהזיז אותו מפני שהוא עלול לקרב מיתתו. אין שום הבדל בין סוגים המחלות כל זמן שמנגדירים את התוליה בגוסס.

"טריפה" זה מושג אחר. מצד אחד הוא יותר קל מגוסס, ומצד שני הוא יותר חמור. הוא יותר קל שכן כל מי שההורג הולך למות. בגין טריפה שאמנם יש אישור להרוג אותו, אבל מי שההורג אותו לא ניתן כרוצח. הבדל ביןיהם הוא, שגוטס הוא אדם שלם אלא שמחמת מחלתו הוא נחלש ורוואים סימנים שהוא הולך למות. לעומת זאת טריפה יש בו כבר חיסרון, יש בו כבר פגיעה באיבר מסוים, למשל נקב בקרום של מוח, בריאות, וכו', בנסיבות או באירועים אחרים שהגשמה תלויה בהם, שמחמת

* שטינברג, בעיתת סביב המות – רקע רפואי והיבטים הלכתיים, ספר היכינוס הבינלאומי הראשון לדופואט, אהיקה ולהלכה. (מכון שלזינגר, ירושלים, תשנ"ז) עמ' 287-273.

הפגיעה הזאת הוא ימות. זו ההגדרה של טריפה. אכן אדם טריפה מוגדר כמו שחיותו אינה שלמה. גוסס, לעומת זאת, הוא אדם שלם. ואף שהולך למות, הרי כל אדם הולך למות, אלא שהגוסס הולך למות מהר יותר. מצד שני הגוסס דוקא קל יותר מטריפה. גוסס יתכן שהוא במצב שאין עניין לו להמשיך לחיות, ואילו טריפה למורות שימות תוך זמן לא ארוך, בנסיבות הוא מתקייםadam רגילה שיש לו עניין להמשיך לחיות עד כמה שנייה. כפי שנראה בהמשך יוכל להיות נפקא מינא בהגדירה זו.

על כל פנים להרוג אדם אסור בכלל מקרה. אין להתריר להרוג אדם בשבייל כל סיבה שהיא. רציחה היא מהUberoth החמורים. אפילו אם מאימים על אדם שם הוא לא יהרוג את חברו יהרגו אותו, אסור לו לרוץ. אפילו אם עיר שלמה נמצאת בסכנה, כגון נוכרים שצورو על עיר והווידעו לתושבים שם לא יהרגו את פלוני יהרגו כולם, חייבים למות כולם ולא להרוג אדם. וזה גומגם להזכיר הגדול של איסור רציחה, אין שום דרך להתריר רציחה בשם מקרה.

לסיפור

לגורום למיתת אדם על ידי פעולה, בין על ידי פעולה ישירה ובין על ידי פעולה שאינה ישירה אלא גורמת שימות האדם (כמו לחתת לו תרופה שכוללה להמייה או לגרום למיתות), זהה אין שום היתר בכל חולה שהוא. כל זמן שאדם חי אסור רציחה הנאמר בעשרות הדרשות "לא תרצח", והיא מן העברות החמורים עליה תורה "ולא רצף לא יכופר לדם אשר שפך בה כי אם בדים שפכו".

ב. רציחה מול מניעת הצלחה

לעומת זאת אם לא מדובר בהריגת אדם אלא רק בהימנעות מ hatchet אדם, ההימנעות אינה מוגדרת כרציחה. הנמנע מההציל אמונה איןנו חיבר מיתה אלול הוא עבר על לאו בתורה "לא תעמור על דם רעך". אף על פי כן המצוודה להציל היא מצווה החשובה מאד. אם נזדמן לפניינו מצוות הצלת אדם, ולשם כך נצטרך לעבורי עברה כגון לחלק שבת או לאכול ביום כיפור וכדומה, אז כל המצוודות שבתורה נדרחות לצורך הצלת חיים חוץ משלוט בעבורות המוראות: עבורה זורה, גילוי עיריות ושפיכות דמים.

על אף החשיבות הגדולה של מצוות הצללה יש הבדל גדול בחומרה האיסור בין רצח לבין מי שרק גמגע מההציל. אם אדם לא הציל לא מענישים אותו. ואילו כשאדם הרג או הוא גענס כרוצח. יש עוד הבדלים. אדם פטור מהציל אם הוא ציריך לסכן את חייו כדי להציל את השני. יש אומרים שאפילו בספק סכנה איןנו חייב להציל. ואילו כדי להמנע מלהרוג אדם, אפילו עיר שלמה צריכה למסור את נפשה.

דוגמא ב':

מצד שני אנחנו פוסקים שאם מונח לפניו גוסס שעומד למות, אך יש סיבות המעכבות את יציאת הנשמה כגון רעש חיצוני חזק או מלח על לשונו, או מותר להשתיק את הרעש או להפסיק את המלח מעל לשונו של הגוסס. כך פוסק הרמ"א.

כלומר, לדוחף את הגוסס אסור, זה עלול להמית אותו. אבל להוריד בוזירות את המלח או להשתיק את הרעש המעכב יציאת הנשמה – מותר.

האם יש שתירה?

לכאורה יש שתירה בין הדינים שבשתי הדוגמאות. מצד אחד מותר לעורו כל העבירות שבתורה כדי להאריך חיים אפיקו ברגע אחד כմבוואר בדוגמה א', מצד שני אנחנו מחפשים דרכיים להימנע טלהאריך את חי' הגוסס כմבוואר בדוגמה ב'.

ד. מתי הייבים להאריך חיים זמניות?

בישוב הסתירה יש שלוש גישות בין החכמים.

גישה ראשונה: יש שנקטו שהבדל הוא במצבו של החולה. אם החולה הוא במצב שיש תועלת בהאריך חייו אף שהוא גוסס ובעל יסורים, אבל הוא בהכרה ויכול לחשב ולרמז לבני ביתו, אז חל עליו הרין שהбанו בדוגמה א'. חולה זה אנו מכוונים להציגו. אבל אם הוא במצב שאין חועלת בחיוו לשום דבר וטוב מותו מחייו, כגון שהוא נמצא במצב של צמח או חוסר הכרה, חולה כזה אין מכוונה להציגו.

גישה שנייה: שנקטו שהבדל הוא בזיה שבודגמא א' מדובר בהצלחה בדרך טבעית. ואילו בדוגמה ב' מדובר במותה, שדברים אלו מחייבים את התוליה בדרך טבעית. נוקთ שיש הבדל בין טיפול שגרתי לטיפול חריג. גישת שלישית: נוקთ שיש הבדל בין טיפול שגרתי ויש מצוה גודלה להמשיך בו אפילו על לשונו של הגוסס, שרק מעכבים את יציאת נשמהו ואינם מօספים לו חיונות. لكن מותר בדוגמה ב' להפסיק את עכוב יציאת הנשמה.

גישה שלישית: נוקთ שיש הבדל בין טיפול שגרתי לטיפול חריג. אסור למנוע מהחוליה כל טיפול שגרתי ויש מצוה גודלה להמשיך בו אפילו אם הוא כורך בחילול שבת. לכן צוין להמשיך את הספקת המזון, החמצן והתרופות השגרתיות. מצד שני אין חוכה לעשות פעולות לא שגרתיות.

לכן אין חוכב לנתח את הנוטה למות אף שיכולים להמשיך קצת את חייו. וכן אין לעשות התייהה לגוסס אף שיתכנן שתאריך מעט שעה בגיססה.

היכן הגבול בין טיפול שגרתי לטיפול לא שגרתי? החשובה לא כל כך פשוטה. לדוגמא: האם דיאליה נחשבת לטיפול שגרתי? ניתן לומר כי אם

אם נשאל מה ההגין, ומה התורה אסורה רציחה אפילו במקרה שאין ערך עוד לחיים? מה יסוד הסבורה בזה?

נבהיר שני דברים. ראשית אנחנו מקיימים את הדין גם אם אנחנו לא מבינים את הטעמים. קיום מצווה לא קשור בטעמים שהרי תורה לא תמיד מוצאים הטעמים. אבל בכלל זאת אפשר גם להסביר. שכן אין אנחנו יודעים בדיקך עד כמה מגיע ערך החיים. אנחנו לא יודעים מה מטרת הבריאה של אדם. כמו שאנו אומרים בחפילת נזילה. "אתה הבדלה אנוש מקדום ותקרא לו עמדו לפניך כי מי אמר לך מה תעשה" וכן כתוב הרמב"ם שאין בני אדם יכולים לעמוד על מטרות הבריאה. לכן אין אנחנו יכולים לשפט מה המטרה בחיי אנשים מסוימים, שכואורה נראה שאין להם חיים ערך. כמובן שאנו גם מנוגעים מלחרוג אשים כאלה.

חו"ץ מזה יש טעם פשוט. ראיינו בעניינו מה קרה עם אלה, שאינוי רוצה להזכיר את שם, שהתחילה להרוג משוגעים, ראיינו מה שיצא. לכן אפשר להסביר שהتورה גוזה את העיקרון: לא הורגים אדם בכל מקרה שהוא אחרות – אפשר להרחיב את הרציחות בלבד.

לסיכום

אם אדם נמנע מהציל את השני, כגון רופא שהתעצל ולא הוזדו לרפא ומחייבת זה מת החוליה – הוא אינו בכלל רוץ, אלא עבר על מצוה הכתובה בתורה "לא תעמוד על דם רעך". מצוה זו כוללת כל אופן שיש ביד אדם יכולת להציל את חברו. כגון רופא שיכל לרפא על ידי טיפול רפואי, או אם אדם נודך על ידי רוצחים ויש בדי אדים אחר אפשרות להחביבו ולהציל את חייו – אם לא הצליח עובר על הלאו של "לא תעמוד על דם רעך".

ג. מניעת טיפול מהנוטה למות

כאמור בתחילת פרק ב' מותר להילל שבת כדי להאריך חיים אפילו אם מדובר בחיוו של גוסס שאין לו סיכוי לחיות יותר מזמן קצר. כדי להציל או להאריך חי' אדם מותר גם לנסוע או לבשל בשבת או ביום הcipherim ולבورو על כל מצוות ההוראה חוץ משלש העברות החමורות – עכורה ודה גילוי עריות ושפיכות דמים ע"פ כן יש מקום לדון לפעמים במניעת טיפול, ככלומר בדי מצוחה "לא תעמוד על דם רעך", כשהשאלה היא: על איה הצלת חיים מדובר. נבחן שתי דוגמאות.

דוגמא א':

מצד אחד מפורש בהלכה שאפיקו כדי להציל גוסס, להאריך את חייו אפילו במעט, מותר להילל את השבת. לדוגמא: אם נפלת מפולת על בני אדם, מותר להילל שבת כדי להציל אותם, או אפילו רק כדי להאריך את חייהם במעט.

הנותה למות – תקציר התשובות*

א. איסור רציחה¹

הוrigת אדם אסורה בכל מקרה. בין על ידי פעולה ישירה ובין על ידי פעולה עקיפה, כמו מתן תרופה, הגרמתה למיתתו. האיסור קיים בין אם הנרצח הוא אדם בריא ובין אם הוא גוסט. לכן כל זמן שאדם חי אסור להמיתו, והוא איסור רציחה האמור בעשרה הדרות.

ב. מצוות הצלה חיים²

מצווה להציל חי אדם. לכן אדם שהוא יכול להציל את חי השני ונמנע מההציל – כגון רופא שהטעיל ולא הוזרו לדפא וכחוצאה מכח החולה מת – עבר על איסור "לא תעמוד עלدم רעך" שבתורה. הוא מוגדר כעוכר עבירה אך איןנו מוגדר כרוצח.

ג. פיקוח נפש ורוחה שבת³

לצורך הצלה החיים או הארכתם, אפילו הומנית, מותר לעבר על כל האיסורים בתורה חזון משלש העבירות החמורות: עבודה זרה, גילוי עריה ושפיכות דמים. לכן מותר לחולל שבת כדי להאריך חי אדם אפילו אם מדובר בחיתיו של גוסט שאין לו סיכוי לחיות יותר מזמן קצר.

ד. הפסקת עיכוב יציאת נשמה בגוסט⁴

גוסט שעומד למות אך יש גורמים היצוניים המעכבים את יציאת הנשמה (כגון רعش חיצוני חזק או גבריה מלך על לשונו של הגוסט) מותר להשתיק את הרעש או להסיט בעדינותו את גבריה המליך מעל לשונו, למורתוiano יודעים שלאחר הסרת המונע הגוסט ימות תוך זמן קצר.

ה. ההברל בין חובת הארכת חיים להיתר הסרת מעכבי מוות⁵

לכאורה יש סתירה בין היתר להסיר את עיכוב יציאת נשמה בגוסט, לבין החוב להאריך חיים אפילו באופן ומני ואפיו אף מדובר בחיי הגוסט. בין חכמי ישראל יש שלוש גישות לישוב הסתירה.

* התקציר נכתב עיי''ר הרב מרדכי הלפרין.

.1. מקורות: שמות כ, יג; רמב"ם הלכות רצואה א, א; א-ז; ספר אסיא ד, עמ' 262-260.

.2. מקורות: ויקרא יט, טז; סנהדרין עג, א; רמב"ם הלכות רצואה, א, י-ה.

.3. מקורות: יומא, פ, א – פה, ב.

.4. מקורות: רם"א, שו"ע י"יד, שלט, ס"ק ד; אנטיקולופדייה הלאומית לרפואה, ח"ד, ערך "ונטה למות", עמ' 414-401, ובמקורות המצויים שם.

מדובר בחולה כליה שמטופל בדיאליה, צוין להמשיך עם הדיאליה גם בימי האחרונים משום שלגבי הטיפול שגורתי.

לעומת זאת, חולה סרטן שהמחלה התפשטה בגוףו ופגעה גם בכלויתו עד שהפסיקו לטפרק, בזה אין חובה להחילה בטיפול דיאליה שיכל רק להאריך מעט את חייו. משום שלגבי טיפול זה אינו שגרתי.

ה. התשובה המעשית לשאלות נמצוא שיש להתר אם התמלאו כל התנאים של שלושת השיטות שנחקרו בפרק הקודם. עוד יש מקום להתר לפי הגישה השלישית גם אם לא קיימים היתר לפי שתי הגישות הראשונות. משום שהריך השלישית הסכימו עליה גדויל תורה.

כל הדברים האלה הם עקרונות כלליים בלבד. אך לשאלות הקשות שנשאלו לנו כאן היום ניתן לענות למעשה רק אחרי עיון במצבו הפרטי של כל חוליה ובצורת הטיפול בו. שכן הצעתי שככל מקרה כה יפסיק ובאחרי שתיברו לו פרטיה המלאה וצורת הטיפול. רק אז הוא יוכל להחליט לפי העקרונות שהעלנו כאן.

ו. מעמדה של המשפחה

מבחינת ההלכה הפוכה לכואורה אין לרצון המשפחה שום ערך ההלכתי. אם הם יבקשו לנוהג על פי הדין – הרי מילאנו גם חובת הרופא. אם הם יבקשו לפועל בניגוד לדין הרוי אסור לשמעו בקולם ולנהוג בניגוד לדין. אך אף כאן מבחן מעשית יש מקום לשמעו את דעת המשפחה שכן יתכן והם מכירים את המצב ככלתו טוב יותר מזרים ויש גם סיבות נוספות להתחשב בדעתם. אמנם הסתמכות על המשפחה יכולה להיות מסוכנת כפי שכבר רמזו כאן קודם. וכך בזאת מוכיחים שהמשפחה הייתה מעוניינת במוות של החולה אף שלא אמרו הדבר במפורש, החולה עצמו הרגיזש זאת, לא היה לו נעם, והוא רצה למות כדי לא להכביר על המשפחה. لكن גסוכן מادر להסתמך רק על המשפחחה בקדודה בזאת.

באופן מעשי הדרך הנכונה היא שככל מקרה יהיה אדם מתחייב שיתייעכו איתו, אדם שהוא מבין גם הלכה וגם רפואי. הוא יברר תחילתה את העניין ולאחר מכן הוא יתייעץ עם רבנים אחרים. על כל פנים ככל מקרה יהיה דין לגופו. נראה לי שלמצב כזה ניתן להגיע.

ידי רצון שלא ניכשל לא בדבר הלכה ולא בדבר רפואי.

מקור: ספר הכתפס הבינלאומי הראשון לרפואה, אתיקה והלכה, עמ' 296-293 (1993)

אם נתקיימו התנאים של הגישה השלישית בלבד, גם אז יש מקום להתייר מניעת טיפול בחולה הנוטה למות, משום שגוזלי תורה הסכימו לפוסק על פי גישה זו.

ג. מעמד המשפחה⁶

למשפחה אין מעמד עצמאי בהחלטה אם להמשיך או להפסיק טיפול. הנסיבות לכך הם:

1. אין למשפחה זכות לבקש מהרופא שיפעל ב涅יגוד לדין.

2. יש מקרים שהמשפחה מעוניינת במוותו של החולה.

אף על פי כן, מבחינה מעשית יש מקום לטעון את דעת המשפחה, אשר עשויה להכיר את המצב בכללותו טוב יותר מאשרים. יש גם סיבות נוספות להתחשב בדעתם, אך תמיד צריך לזכור שהסתמכות בלעדית על המשפחה עלולה לפעמים להיות מסוכנת. היו גם מקרים שהחוליה עצמה הדגישה שהוא מהוותה מעסמה על משפטה ובקש את נפשו למות כדי לא להכחיד עליהם.

ההחלטה מעשית מחייבת בדיקה פרטנית ותיאום מלא בין הרופאים, המשפחה והרבנים.

ח. עקרונות כליליים מול הלכה מעשית

האמור כאן הוזג כעקרונות כליליים בלבד, כאשר תשובה מעשית מחייבת בדיקה פרטנית של כל מקרה ומקרה.

הגישה המעשית היא שבכל מקרה המשפחה תהייעץ עם אדם מתאים המבין גם בהלכה וגם ברפואה. אדם זה יברור את פרטי המקרה במילואם, ולאחר מכן ישיגש את דעתו יתיעץ עם פוסק מובהק שידון בכל מקרה לגנוו.

מקור: ספר הכתוט הבינלאומי הרואשן לרופאה, אתיקה וחלכה, עמ' 297-298 (1993) עמ' 6-8 (1998)

6. מקורות: שווית מלמד להוציאיל, חלק ב, חשבה ק"ד.

הגישה הראשונה שמה את הדגש על קיום או העדר תועלת לחולה בהארכה הזמנית של חייו. אם יש תועלת בהארכה הקצרה של חייו, כגון שהוא בהכרה וכי יכול לחשוב וליצור קשר עם הסובבים אותו בדיור או אפילו ברמיוזה – אז אנו מוצאים להאריך את שעותוי האחרונות אףלו אם הוא גוסס ובועל ייסורים⁶.

לעומת זאת אם אין לחולה שום תועלת בהארכה קצרה של שעוטו הסבל שלו כך שטוב מותו מחייו, אז אין מצויה להאריך את שעותוי האחרונות. لكن אין מצויה להאריך חיים של חוליה סופני במצב של ''צמה'' או חוסר הכרה שאין תועלת בחיו לשום דבר.

הגישה השנייה מבדילה בין הצלחה על ידי דרך טבעית הכוללת הספקת צרכים חיוניים בסיסיים כמו מתן חמצן, נזולים, מזון ותroxופת, לבין הפקחת גורמים חיוניים המעכבים את יציאת הנשמה (אך אין למניע צרכים חיוניים בסיסיים).

הגישה השלישית מבדילה בין טיפולים שגרתיים לבין טיפולים חריגים. אסור למנוע מהחוליה כל טיפול שגרתי אפילו אם הטיפול כרוך בחילול שבת. אך אין חובה לבצע פעולות טיפוליות-חריגות ולא שגרתיות.

לכן צריך להמשיך הספקת חמצן, נזולים, מזון ותroxופת שגרתיות, אך אין חובה לנתח את החולה הנוטה למות או לבצע בו ההייאה (רושא-טיצה) לאחר שלבו נרטם.

לפי גישה זו יתכנו טיפולים רפואיים שיחשבו שגרתיים לגבי חוליה אחד, ויחשבו חריגים לגבי אחר.

לדוגמא: חוליה כלות המטופל בדיאליה, לגבי הטיפול בדיאליה מוגדר טיפול שגרתי, וחיברים להמשיכו גם בימי האחרונות של החולה.

לעומת זאת חוליה במחלת גידולית ממאייה, כשהഗירול התפשט בגוף ובימי חייו האחרונים פגע גם בכלויות, לגבי הטיפול בדיאליה איןנו מוגדר טיפול שגרתי ולכן אין חובה להתחילה בטיפול דיאליה שיכול רק להאריך מעט את ימי האחרונות.

ו. פסקת גודלי ישראל⁷
מותר להמנע טיפול אם נתקיימו התנאים המחייבים מניעת טיפול לפי שלושת הגישות גם יחד.

6. ראה גם גיטין ע, א, ועיין יב, ב, ''תאי מאן דבעל זיבוחא... אפשר דתאי פורתא עד דמפרקן אבחדין''. נשות אברהם שם.

7. מקורות: נשות אברהם שם.

- שיידאו על המסקן, הויאל והחוללה סובל, ואין בבדיקות אלו שום תועלת.
4. יש להמשיך בטיפול במשככי כאבים, כדי למנוע עד כמה שנייתן כאב וסבל לחוללה.
5. אסור לעשות פעולות שתביאו למוטו המיידי של החוללה, ואפיפי גם יש ספק שהפעולה תביא למוטו המיידי של החוללה - אסור לעשותה.
- 5א. לפיכך, אסור לנתקו מכשיך ההנשמה, אם הנחת הרופאים היא שאפשר שנשימתו תלואה באופן מלא בהנשמה של המכוונה; אסור להפסיק באופן מלא ומידי תרופה כמו דופאמין, המיוודעת לשמור על לחץ דם של החוללה, אם הנחתה היא שאפשר שכך ייפול לחץ הדם מיד, והתחוללה ימת מיד.
6. מותר לשנות או להפסיק טיפולים, כאשר הנחתה היא שבפועלה זו לא ימות החוללה מיד, אף שבעקבות הפעולה הוא ימות ממחלה זו בתוך מספר שעות, בתנאי שהרופאים מעריכים שהחוללה סובל, ובתנאי שהשינויים יתבצעו באופן הדורגי, תוך ביקורת ומעקב אחרי מכך של התחוללה לאחר ביצוע השינויים.
- 6א. לפיכך, מותר להוריד את קצב ההנשמה של מוכנות ההנשמה עד למידה שהחוללה עדרין נושם בכוחות עצמו; מותר להוריד את ריכוז החמצן המודרומ לחוללה על ידי המכונת עד ל-20%, שהוא ריכוזו של החמצן באוויר הרגיל שככלנו נושמים במצב רגיל; מותר להוריד בדורגה את מינון הדופאמין, בהנחה שלא ניצפה שינוי משמעותי בלחץ הדם של החוללה, או אפילו אם ירידת מסויימת בלחץ הדם, אך הדבר אינו מביא לפוטו המיידי; מותר להפסיק את ההזנה העל-וירידית של החוללה, היינו המזון המרכז הנישן לו דרך ההוריד, ולהעביר את האכלה דרך הפה בזורה, או אפילו להסתפק במקרה מיס וסוכר דרך ההוריד; מותר להפסיק תרופות הניגנות באופן מוגעתי למניעו קרשיב או דימומים, כגון הפרין וחוסמי H₂; מותר להפסיק מתן אינסולין אשר ניתן להוריד רמות סוכר גבוהות בدم. וכל זה בתנאי שהחוללה סובל.
- 6ב. ולפיכך, מותר להימנע מלחדרת תרופות או טיפולים שניגנים באופן מהזרי ולא באופן מתמיד ושוטף, כגון להימנע מלחדרת טיפול בוריאליה; להימנע מלחדרת טיפול לדופאמין לאחר שנגמר העירוי המכיל את התרופה; להימנע מלחדרת טיפול באנטיביוטיקה לאחר שנגמר העירוי המכיל את התרופה. וכל זה בתנאי שהחוללה סובל.
- ה. הנחות אלו נכונות רק בחולים המוגדרים לעיל (סעיפים א-ב). בכל מקרה אחר יש לשאול שאלת חכם כיצד לנוהג.

מקור: אסיא סג-סד, עמ' 18-19 (1998)

פרופ' אברהם שטינברג

כללים הלכתיים להתנהגות רופא ביחיד לטיפול נמרץ

א. הכללים דלהלן מתייחסים לחולים ביחיד לטיפול נמרץ שמלאים אחר התנאים הבאים:

1. חולים שנתקבלו ליחידה לטיפול נמרץ, מתוך הנחה שיש מקווה להציל את חייהם.

2. חולים שקיבלו טיפול נמרץ מלא לכל בעיותם הרופאות, כולל הנשמה מלאכותית עילאה, טיפול לזיהומים, טיפול לשמירה לחץ הדם, טיפול למניעת קרייסטים ודימומים, עירוי דם, הזנה על-וירידית, וניתוח קבוע ויעיל של לחץ הדם, הדופק, הנשימה והחימצן.

3. חולים שלאחר כל המתוור בסעיפים דלעיל הגיעו לאי-ספקה סופית וכבלתי היפה של לפחות שלוש מערכות חיוניות בגופם, ואשר כל הרופאים המתפלים בהם, הינו כל וופאי היחידה לטיפול נמרץ, וכל היועצים המקצועים בהתאם לביעותיהם הרופאות של החולים, החליטו שאפסו הסיכויים להציל את חייהם, ומזהם על פי מהלך מחלתם צפוי בתוך זמן קצר מארך, ודוקא בתנאי שהרופאים מעריכים שהחוללים סובלים, ולפיכך יש להניח שהם לא היו רוצחים להמשיך בסבל ללא תחוללה.

ב. כללים אלו נכונים לחולים ביחיד לטיפול נמרץ בכל הגילאים – מבוגרים, ילדים וילדים.

ג. העיקנון ההלכתי בהתייחסות לחולים אלו מבוסס על האיזון בין החובה להציל חיים והאיסור לקוצר חיים בידיהם ובפועל מצד אחד, לבין הצורך למנוע המשך סבל ללא תחוללה מאיין.

ד. לפיכך יש לנוהג בדרכים הבאות:

1. יש להימנע מהנכנת כל טיפול חדש שיאריך את חיי הסבל של החולים הלן.

2. יש להפסיק לבצע בדיקות שונות, כגון בדיקות דם המיעודות לעמוד על מצבו של החוללה, הויאל והחוללה סובל, ואין בבדיקות אלו شيء תועלת.

3. אין צורך להמשיך ולנטר את החוללה במצב זה, היינו להפסיק ולבדוק את לחץ הדם, קצב הלב, ורירוי החמצן (למרות שדברים אלו נעשים באופן אוטומטי מכשירים המחווררים לתוליה מוקדם), ואין צורך לתקן את מצבו של החוללה על פי הנתונים

* בהתייחסות עם מן הגאנן ר' שלמה ולמן אוירובאך זצ"ל ויבדל'א מן הרב הגאנן ר' שמואל הילוי ואנונו שליט"א. הדברים דלהלן היו נגד עיני הגאנטים הנ"ל, והם אישרו את כל האמור להלן.

ד"ר סודי נמיר

הארכת חי החוליה הסופני – רשות או חובה¹

הצגת הבעיה

היהתי מעורב במצב מאד מצער שדרש ממוני מחשבה, והוביל אותי בהמשך לחקירה עמוקה בדעת תורתנו הקדושה: נער צער סבל ממחלת סרטן חסוכת רפואי אשר התפשטה בכל גופו, עד שהרופאים התייאשו במצבו והחליטו להפסיק כל טיפול בו. נשאלתי על ידי המשפחה אם אסקים לבצע הנשמה מלאכותית בגין אשר הוא יהלש עד כדי אי-יכול הנשימה? הקשי והMOREובות בבקשת פשוטה זו מובא להלן, ונראה שהכרעה חד-משמעית המוסכמת על כל הפוסקים – טרם ניתנה. מטרת בירור זה איננו לשם הכרעה הילכתית בלבד, אלא יש כאן גישוש בעלמא במקורותינו, עד חווית דעת פוסיק זמננו.

החייב לרפא

מקור החיון להצליל את חבריו הוא בדרשת חז"ל לפסוק "והשבתו לו"², מכאן שחייבים להסביר גם את אביתה גופו, ולהיזבב לחבירו את גופו עצמו; זו מצווה עשה. לשם מזוכרת גם מצוות לא תעשה: מנין לרואה את חברו שהוא טובע בננה... שהוא חייב להצלילו, ת"ל "לא תעמוד עלدم רעך"³, מכאן ציווי בא עשה. ולפעמים מתחוסף על כך אישור של שפיכות דמים, שהיבו ביהרג ואל יבورو' ודוחה כל שאר המצוות שבוחרה; כך מפורש ברמב"ם⁴, שהמעמיד חברו במצב בו ימות "אילו שופך דמים הוא, וועון הריגגה בירו, וחיביך מיתה לשמים אף שאינו בהן מיתה בית דין". נראה שככל מי שמנע מאחר חרופות או נזולים או כל טיפול אחר, מעשה שביבא בהמשך למיתתו, קאי בכלל הנ"ל.

לענין הצללה אין כל חילוק בין חי שעיה לחלי עזלם, וכל האלה שחייבים בה עלי פי הדין חייבים בה בניין אם ניתן להניח שהחוליה המסוכן יהיה מספר שנים לאחר הצללה – ובין אם יהיה מספר שנים בלבד, "שמכין שאין שייעור וגבול לערכי חיים תכליתיים – הרי לדבר שאין לו גבול ומירה אין לסמן בו הפרש בין חלק קטן לבין ריבוא וריבאות שלו"⁵. וכן נפסק

1. המקורות המפורטים סודרו, וובם אף נוספו למאמר ע"י הרב ייאל קטע.
2. דברים כב, ב.
3. ויקרא יט, טז.
4. הל רוזח ב, ב.
5. גשר החיים ח"א פ"ב סע' ב.

הרבי יוסף שלום אלישיב
הרבי שמואל הלווי ואונר
הרבי ש"י נסים קרליין

טיפול בחולה סופני הנוטה למות

בס"ד, כסלו תשנ"ה

פדיון חיות חייבותם לטפל בחולה, אפיקור אט לדעת הרופאים חוץ חוליה סופני הנוטה למות – כל התוצאות והאפשרויות הרופאים השגרתיות כמי חזור.

מלילה ל乾坤 קינז' צל חותם. סוגני, כדי להקל על סבלו, ע"י המגנות סמונן מזו או טופולים. דופואיטס. כל שכן שאסור לשבר קינז' ע"י מיטה. (למעט אם ברור שלא לו חן טעתיו תחרירות). שאמ' נס לטלטל אפור. פכין שחוא נסכו).

מלחן רשות פוטלייס רפואיתס כמי טנטחה ע"י רופאים בכירין.

לאור חומר געווילן על טשפות חוליות הסופניות לדאג ולבקט, שהחוליות מקבלו את העיפוליתס, לפי עקרונות האמורין לעיל.

וע"ג באה"ה

שלומ' זלמן אויערבאך

ש. נ. נסים קרליין

אלן טופוליטס פרנקנאייס כמי שנותן ע"י רופאים בכירין:
יש להזון את חוליה סופני ובמידת הצורך נס ע"י זוניה או מותם וקינה.
כמו כן יש לנתן עורי טולום לוריד, זיקת אינסולין, טרופים במנון מבוקר,
אנטיביוטיק ונטנות דם.

מדוברים אלו נלמד עד כמה החומר הוא קירוב המות, שאfilו הגוסט בשעת יציאת נפשו אסור לנו לנגרום לכבוי נר נשמהו. ואfilו ברגע קטן. והמקרה מיתתו הרי הוא שופך דמים. אם כן קל ותומך נתינת תרופת המקרים את המיתה ומקוצרת חיים בכמה שעות ודאי שאסור, ובפרט כשעדין לא החולת הגטסהה.

צא ולמד, מה שנפסק בשעו"ע א"ח שכ"ט ר' אפילו מצאו מוציאן שאינו יכול לחיות אלא לפחות שעה מפקחין... ומחלין עליו את השבת.

וכתב שם ה"באור הלכה" (ר'ה אלא לפי שעיה בשם המאירי, ...) "ואעפ"י שנתרברר שאי אפשר לו לחות אפילו שעיה אחת – בכל זאת מחלים עליו את השבת – שבאותה שעיה ישוב בלבו ויתודה" – הרי שיש קונה עצמו בשעה אחת, ואמור לקפח שעיה זו. וה"באור הלכה" שם כתוב דמלחים את השבת לא בגין קיום המוצאות אלא בשביב חיים של ישראל שהם ערך עליון גבורה ביוטר שאסור לקפחו.

וגם נאמר במסכת בבא קמא כי': זורק תינוק מראש הנג ובא אחר וקבל בסיפר, לשיטת ר' יהודה בן בתירא האתרון חיב מיתה, ואף שבלי מעשי היה גם נהרג, סוף כל סוף קירב מעט את מיתתו.

וכך כתוב הרמב"ם הלכota רוצח פ"ב ה"ז אחד ההרוג את הבריא, או את החולה הנוטה למות, ואfilו הרוג את הגוסט נהרג עליו. לאור כל זאת רעדה ופחד ובעתה תחווו את הבא להקל בדיני נפשות חמורים אלו, ולહקל לחתת לחולה תרופת המקربת את מותו לכובות נר אלוקים נשמת אדם.

ומצינו להדריא בא"ג��ות משה "חו"ם ב' חשובה ע"ג אותן א' שכח: "אבל אם יש סמי מרפא שיקלו היסורים, ולא יקצרו אף רגע מהחיין, צרי לעשות, כשעדין אינו גוסס". עכ"ל. משמעו שאם התווצה מקוצרת את חי' החולה ואfilו ברגע קט, אסור ליתנה ואfilו כאשר המתה היא לשכך יסורים קשים.

אך מאחר ושאלתנו היא במיתת חנק קשה, והיסורים מחרידים אףilo את הרופאים הרוגלים לראות מחוזות קשים. אולי נחזור לראות מציאות היתר למתן מורפיאים.

מצבים מיוחדים

נאמר בתורה (בראשית ט' ה'): "וְאֵת דָמֶיכֶם לְנַפְשׁוֹתֶיכֶם אֲדֹרֶשׁ". וכיודע חיבת "וְאֵת" באה למעט. שלא תמיד יש עז ל滅ית את עצמו. ואם כן עלינו לדעת מהו המקירה שעליו רמזזה התורה שמותר לו לאדם ליטול את נפשו?

ומצינו במדרש רובה (בראשית פרשה ל"ד י"ג) שדרשו חז"ל: אך את

הרבי יצחק זילברשטיין
ד"ר יצחק השינג

מתן מורפיאים לחולה סופני הסובל מהנק – שויית

שאלת:

כבוד הרב שליט"א, חוליה הסובל מגידול בריאותו, נתקף בשעותיו האחרונות בהרגשת חנק קשה מאד. הוא לא היה מסוגל לספק חמצן לריאותו ולגופו, והוא נתקף בפניקה, קם על מתחו, ניסה לנשום והדבר לא עלה בידו ושיעוע לעוזה. רופאיו שראו זאת נחרדו ורצו להושיט לו עזרה. הדבר היחיד שיכלו לעשות עבورو הוא מתן מורפיאים, שמטטרו לטשטש את ההכרה ולשכך את כאבי החולה והוא לא ירגע כ"ב את החנק.

ברצוני לשאול, האם מותר לעשותות זאת. כי אמנם המורפיאים מטשטש את ההכרה, וגורם לכך שהחוליה לא ירגע את הסבל. אך מאידך – פועלתו גם מרכאת את מערכת העצבים המפעילה את מערכת הנשימה והריאות, וע"י המורפיאים יינשום פחות, וממיהלא ימוות לפני זמן.

לדוגמא: אם לא המורפיאים הוא יהיה מסוגל לחוות עוד שמנוע עד עשר שעות, הרי בבחינת המורפיאים יהיה החמש שעות, ואולי פחות.

יש גם לצין שעם מתן המורפיאים תתחיל הגטסהה.

אם מותר לחתת את המורפיאים או לו?

בכבוד רב,

ד"ר. השינג

תשובה:

שאלה זו מן החמורויות היא, שהרי שינו במסכת שבת קנ"א: "אין מעצמין את המת בשכת ולא בחול עם יציאת נפש. והמעצם עם יציאת נפש הרוי והשופן דמים".

האיסור החמור ל��ר חיים

"תנו ורבנן המעצמו עם יציאת הנפש הרוי והשופן דמים. مثل לנר שכבה והולכת אדם מינח אצבעו עלייה, מיד כבתה".

* ראה מה שכתב הגור"א נבעל, מתן סמים משכימים לחולה מסוכן. ספר אסיא ד' 262-260. --העורך

כן בהדר שירוג עצמו. לפי פירוש זה אין למלוד היתר משאול מאהר והרג עצמו כדי למנוע חילול ה' וכך ממשמע מפירוש "ידי משה". ה. שיטת "דעת זקנים" בעלי תוס' הסוברת ששאלות הרוג את עצמו בغال חש王某 יעשה לו יסורים קשים שלא יוכל לסבול ולעומוד בנסיךן. עכ"ל. לודעתם אין למלוד שום היתר משאול ממש שהרוג את עצמו מחשש王某 לא יעדוד בנסיךן ויכשל. אבל לחולה, לא שמענו היתר.

נמצא לסייעו:

לשיטה א': מותר לאדם התושש מיסורים קשים למסור עצמו למיתה. לשיטה ב': אסור, ושאלות שלא ברצון חכמים עשה. לשיטה ג': מותר היה לשאול למסור עצמו למות מאחר והגביא הודי שלהמורתה כבר לא יהיה. וצ"ע אם גם קביעה רופאים שקיים קרוב מאד מספיקה לחולה כדי שיוכל ליטול את נפשו.

לשיטה ד': אסור לחולה ליטול את חייו, אלא אם כן יש בה חילול שםים.

לשיטה ה': אסור לאדם להרוג את עצמו אלא אם כן חושש שלא יעמוד בנסיךן.

ונראה דבענינו אולי יש מקום להתר נחינת מורפולוגיות כדי להסביר את האכבים הנוראים של חנק והוא מושם לדשליטה א' מותר לאדם למסור עצמו למיתה כדי להגצל מיסורים קשים של התעללות ואולי הרגשת חנק דומה לה. ואנמנ שאר השיטות כולן חולקים על השיטה הזו ואונרסים וכן הכריע גם "בדק הבית".

אולם יתכן שמרפאים לכל הדעות מותר למת. והוא בשום דהמורפולוגים בסיסרו הוא תרופת הרוגעה ואינו ממית את החולה, מצד עצמו, אלא גורם לו להרגע וממילא אינו נלחם בכל חזקה לנשום כדי לחיות וחילה בעל סבל רב כזה אינו חייב לעשותה מאמצים לנשום כדי לחיות.

וכשם שאין חיוב تحت תרופות להאריך חי סבל הקשיים מנשא כמבואר ב"אגרות משה" ח"מ ח"ב סימן ע"ג א' ("וחולה כוה שהרופאים מכירין שאי אפשר לו להתרפאות ולהחיות, וכך לא שיחיה כמו שהוא חולה לא יסורים, אבל אפשר ליתן לו סמי רפואה להאריך ימיו כמו שהוא נמצא עתה ביסורים אין ליתן לו מני רפואות אלא יניחוhow כmo שהוא").

וב"קרינא דאגירתה": כך אין החולה חייב לסבול חי תנק כדי להוטify מאמצים בנשימתו הנואשת. ומותר לו להיות מוטושט קצת בהכרתו ולנהה קמעה מיסוריו הנוראים ולכך יתכן שלכל השיטות הנ"ל מותר לתנו לחולה מאחר ואין זה פעולה המתת "חסד" כי אם מעשה של הקלת יסורים וככדו

דמכם לנפשותיכם אדרوش. יכול תהאלו? תלמוד לומר "אך".

והכוונה לנאמר (בשםו אל', ל"א ג'):

"ותכבד המלחמה אל שאל, וימצא הומרים אנשים בקשת. ויחל מאד מהמורים. ויאמר שאל לנושא כליו שלף חרבך ודקני בה, פן יבוא הערלים האלה ודקוני, ויחללו בי. ולא אבה נשא כליו כי ירא מאד. ויקח שאל את החרב ויפל עליו".

לכארה כוחב במדרש זה שמורתו היה לשאול להמית עצמו בגין החש שיתעללו בו פלשדים. ומציגו ה' פירושים בדבר המדרש.

א. בטור י"ד נאמר, ב"בדק הבית" שבבית יוסף, וו"ל: אזהרה להונק את עצמו... יכול אפילו שאלה בן קיש, שם ירא שما יעשה לו יסורים קשים שיכול למסור עצמו למיתה, תלמוד לומר "אך". לפי פירוש זה אדם הירא מיסורי מות קשים יכול הוא למסור עצמו למיתה.

ב. השיטה השנייה המובאת ב"בדק הבית" חולקת על השיטה הראשונה וזה לשינה: יש אוטרים, ומפרשים "תלמוד לומר אך" שאינו יכול להרוג עצמו. וחכינה מישראל ועריה מסרו עצםם ביד אחרים, אבל הם לא פגעו בעצמם. ושאלת בן קיש - שהרג עצמו שלא ברצון חכמים עשה. עכ"ל.

ג. בספר "שירי נסח הגדרה" מסביר דשאול הרג את עצמו מושם שידע שבין כך הגיע זמנו לירוג וו"ל: "מה שכח בספר 'בדק הבית' בשם 'ארחות חיים' רשות קיש שלא ברצון חכמים עבד, אינו נח לי, דשאול בחירות, שאמר לו הקב"ה ע"י שמו: 'מחר אתה ובניך עמי' הינו במחיצתי יגע עצמו שלא כדין ?

ולכן נראה דמשאול לכאה ראייה, שכבר היה יודע שלא יהיה עוד. שאמר לו שמו: "מחר אתה ובניך עמי" ומוטב שהרוג עצמו ולא תיעללו בו פלשדים, אבל מי שהוא ספק שאם לא ירוג עצמו אויל ינצל, אין לפגוע בעצמו ("שירי נסח הג' דף אות כ"א"). וכדבריו כתוב גם "יפה תואר" על המדרש.

mdbrihim יש למלוד שם ברור הדבר שלא יהיה עוד, מותר לאדם להמית את עצמו. ויש להסתפק בענינו אם ברור הדבר על פי רופאים שלא יהיה כי אם שעות ספורות האם מותר לחתת לו מורפולוגים. עפ"י שיקזר חיין. או שמא דוקא על פי נבי המעד שיתיה רק כמה שעות מותר לאדם להמית את עצמו, ולא כשורפאים מעידים כן. וצ"ע.

ד. שיטת ה"מתנות כהונה" שפירש את דברי המדרש וו"ל: יכול שאל שהפל עצמו בחרב בעבור שלא יתעללו בו פלשדים ויזיה חילול כבוד שמיים בדבר. וכן פירש מהר"ז ששאל נפל ביד פלשדים שבאו להרגו והיו מתעללים בז, ומטעמאותו, והיה בז חילול שמו יתברך יותר, ועל

עוד על מנת מומרין לחולה סופני סובל

לכבוד העורך,

הרשאה נא לחתיחס למאמרו של כבוד הגאון רבינו יצחק זילברשטיין ש��"א שהתפרסם באסיא¹. המחבר הנכבד כותב בתשובה לד"ר י. השинг שיש אולי מקום להתייר נתינת מומרים לחולה המתיסר ביסורים קשים, אפילו אם הדבר יקרב את מוות. קביעה זו מבוססת על הטיטה הראשונה שבדק הבית בטור יו"ד (כמובא שם במאמר הנ"ל) המתיטה לאדם הира מיסורים קשים לעשותן כשאלו בן קיש שהחמית עצמו מחמת ריאת יסורים. יודע אני שטיבה זו משמשת אך בסנייה להיתר, שיש לו גם סנייפים אחרים, שאין אני דין בהם.

אבל בכל זאת לא אסתיר את חמייהתי, כייד אפשר להביא שיטה זאת אפילו בסנייה, הרי הנדרן של בדק הבית הוא הריגת עצמו ואילו הנדרן של השאלה הוא הריגת אדם אחר².

ובודאי שלא עליה על הדעת להתייר רציחת זולתו, וכל מה שדיברו הוא רק נטילת נפשו.

הרואה מאותו מקום שמננו מביא הרבה הנכבד ראייה – מושאול, שכן דוד ציווה להרוג את הנער העמלי שהרג את שאול, למרות שלפי השיטה הניל היה לשאול היתר לשולח יד בנפשו, הרי עדין אין זה אומר, שהדבר מותר גם לוゾתו.

ואפשר אולי להסביר את ההבדל שבין הריגת עצמית לבין רצחית חבירו, בכך, שגם שמותם מיסודם.

מקור האיסור של רצחית חבירו הוא "לא תרצח" ועונשו מפורש – מיתה בית דין בסיפר, ואילו מקור האיסור של הריגת עצמו הוא "את דמכם לנפשותיכם אדרוש". זה ההרוג את עצמו ועונשו מיתה לשלמים, כאמור ברובב"ם הלכות רצח ושמירת הנפש פרק ב'.

חוין, שהתרורה לא כללה אותם באומר פסקו, ואף עונשם שונה, ואם כן מניין לנו ללמד שדבר המותר לגבי האיסור של ההורג עצמו יהא מותר גם לגבי רצחית חבירו?

1. אסיא נט-ס (פרק טו תבורת ג-ה) עמ' 52-57, לעיל עמ' 210-222.

2. ראה משיכ באסיא ג-ג, קיום AUTHORITY לורכו של הגירושא צ"ל בהלכות רפואה ופיקוח

נפש, שער שני, פרק ר – חוליה סופני סובל, עמ' 35-37, ובמקורות המצוינים שם. -- העורך.

שינה אלא שכחוצאה מכך הוא נלחם פחות להאריך את חייו.

ואין המומרים דומה למתן זריקת (פוטסיות) המミיתה את שריר הלב ע"י שגורמת לו שיתוק, (וכיווץ בהה) שהוא סס המות המmittה את הלב. מה אין כאן מומרים שכן הוא סס המות ביסודותיו, כי אם גורם לחרדה ומילא אין החולה מתאפס לנשומים ואולי בכיו גונא מותה.

האם רשאי רופא להיתר מומרים מבלוי שחוללה יבקש זאת? בעיה נוספת קיימת במתן המומרים, והוא שלפי דעת תורה היסורים ממרקים מאד את עונתו של אדם. וינסים צדיקים שمعدיפים לסבול ובפרט בשעות האחרונות שהשכינה נמצאת למלחה מריאותתו וזכה להתגלות שכינה כמבואר בזוהר הקדוש. ואם כן אולי אין רשות לתת לו תרופה שחקצר לו כמה שעות מהחייו? ואין ראייהمسئול המלך שהחליט בעצמו לקצר את חייו אבל אולי אין רשות לרופא להחליט בלבד על מתן תרופה שחקצר את חייו, ואפליו בדרך זו של מומרים.

ויעין "אגרות משה" החושן משפט ח"ב סימן ע"ה ס"ק א' שכותב:

כשי אפשר אל להאריך ימי הרופאה לחולה על משך זמן כשידוע שלא רפואיין אלא שימושיים סמי הרופאה להאריך ימי החולה, ואי אפשר אלא בסיסים אלה שאין מרופאים אלא מאריכיםימי החולה ביסורים, צריך להודיע זאת לחולה, ולשאול את פיו אם רצחה שיתנו לו רפואה של סמים אילו, ואם אין החולה רוצה בחיה יוסרים רצחים, צריכים ליתן לו, ואם אין החולה רוצה לחיה ביסורים, אין ליתן לו סמי רפואה אילו. עכ"ד.

הרי שחייבים לשאול את פי החולה במה בוחר אם בחיה יוסרים או בקיזורים. אם כן ה"ה בעינינו והדברים קל וחומר ומה לגבי המנעות מתרופה יש לשאול את פיו כל שכן כאשר באים לתת לו תרופה מצרפת חיים.

ולכן אם שמענו מפיו שאמור שטופ מותו מחייב מותר אולי לתת לו מומרים. גם כשהאנו בטוחים שאילו היו שואלים את פיו היה בוחר במותechים אויל מותר לתת לו.

פרופ' אברהם ס' אברהם

טיפול בחולה (ALS) ב涅יגוד לרצונו*

בשנת תשמ"ט שאלתי את הגרש"ז אוירבראך (שליט"א) זצ"ל בוגע למחלה מסויימת (ALS) שגורמת לשיתוק איטי של שרירי הגוף, החל מין הידים והרגלים, ובמשך הזמן מתפשט וכוליל יותר ויותר שרירים עד שהאדם נעשה משוחק לתלותין כל שום אפשרות להזיז שום שריר, לא בפנים ולא בגוף. הוא נשאר בהכרה מלאה ואצללה, שומע וمبין כל מה שמדובר אליו וידעו את הנעשה בסביבתו, אך איןו יכול לדבר או להגיב כלל, לא בגוף ולא בשום תנועה של-הפנים או אפילו של העפעפים. התגובה היהירה שגשאה לו היא תנועות העיניים וכן הוא יכול לענות "כן" או "לא" לשאלות ששואלים אותו. יחד עם זאת ישנה רגשות-ידוד בשירים ובפרקים כך שככל נגעה בכל מקום שבגוף גורמת לכאבם עזים. במשך הזמן נחלשים גם שרירי החזה ואגו, בחסור אפשרות להשתעל, מקבל פעם אחר פעם דלקת ריאות. לבסוף, גם שרירי החזה משתתקים לגמרי ואגו בחסור אפשרות לנושם הוא נפטר בהכרה מלאה וצלולה אלא אם כן מחברים אותו למיכשי הנשימה, כי אז יוכל הוא לחוית חודשים רבים. למחלה זו אין שום טיפול ידוע ברפואה ורובה החולים נפטרים תוך שנתיים עד שלוש.

ושאלתי את הגאון שליט"א:

(א) בזמן שקדום לשיתוק מלא של החזה והפסיקת הנשימה, כשהחולה מקבל דלקות ריאות חרזרות, האם חיבים לטפל בו כל פעם באמצעות חוטיקת הזרע העדכנית עם דקירות חרזרות¹ לתוך הוריד כדי לדוחה את התקן. עליל הדריש ששבלב זה אינו יכול לאכול ולשתות (מאכילים אותו דרך צונדה או באמצעות צינור שהוכנס לקיבתו דרך דופן הבטן). אינו שולט על הסוגרים ומילא זוקק לקטטר בכיס השתן וכו', ושותב במיטה ללא כל אפשרות לזרז או לבטא את מה שהוא רוצה. וכל זה בזמן שעדרין יכול להרגיש כאב בכל ארגן, אך ללא אפשרות להגיב ולמעשה בಗל רגשות יתרה של שרירים וה עצמות, כל תזוזה או דקירה גורמת לכאבם קשים).

* מתוך: נשפט אברהם כרך רביעי, חלק י"ד, סי' שלט, ס"ק ב.

1. עיקר הבעיה בכךן אנטיגליקוזידים לתוך הוריד בוגל האזוק בבדיקה דם תחזרות שתכליתן לקבוע את רמת התוutfה בدم, כדי למגע נזקים ברמות גבוהות מרי, או העדר תועלמה ברמות נמוכות מהרווש.

ואס"ם בברכת יישר כה למחרר המאמר ולמערכת "אסיא" על כן שמכם מתבררת שמעתה בעניינים העומדים ברומו של עולם.

ביקרא דאוריתא

הרבי שמעון שטרן
ביתור עלית

תשובה הרבי יצחק זילברשטיין:

בדבר השיתור הורה"ג' המצוין ר' שמעון שטרן שליט"א, מנין לנו ללמידה שדבר המותר לגבי איסור הורג עצמו מותר גם ברציחת חברו... הרי התורה לא כללה את ב' האיסורים באותו פסוק...
נראה להסביר:

מצאו שדברינו למדנו זה מזה, למרות שאזרחותיהם בשני פטוקים. וזהל הבודק הבית יוד' קנ"ד: "...אך את זיכם לנפשותיכם אדרוש, יכול אפלו... כשאלול, תלמוד לומר "אך" ומכאן מכיאן ראייה השוחטים התנקות בשעת השמד ובור" ... עכ"ל. הרי דראפע" (שחנניה, מישאל ועורה) דשאול בן קיש הרגו עצם מכח פסוק זה של "אך" בכל זאת למדנו דברותינו מכאן שמותר אף להרוג תנקות מכח זה, למרות שהם שני איסורים שונים הנלמורים מב' פסוקים נפרדים. והחולקים שם לא בזה הלאן.

ומה שתקשה הרה"ג ר' שמעון שטרן שליט"א על דברנו מדור שהרוג את הגר העמלקי למרות שלפי השיטה הניל'יה מותד לשאול לשלה יד בנפשו, לענדי' להוכיח משם את ההיפך. אדם נאמר שرك לשאול מותר אבל לאחר אסור אם כן איך אמר שאול לגר שהוא יהרגנו? הרי הכליל באיסור רציחה? ומה שדור הרגו הוא על זה שליח ידו במשיח ה' והסביר הראב"ג: "... דוד עשה זאת להרהורת שעה שלא יכולו אנשים לשלה ידם במלכות, ולזאת הסיבה נזהר משלח יד בשאול, כשהיא היה במערה, וاعפ"י שהיה רודפו, והוא מותר להרוגו עכ"ל בכ"ז נמנע כדי לא לשלה יד במשיח ה'.

וישר כהו של הרה"ג ר' שמעון שליט"א, ולכם על הפיצם תורה שלו.

הרבי יצחק זילברשטיין

שעה והדבר כרוךabis ליותר על הטיפול. אבל בנ"ד אם אין הדבר הכרוךabis בנסיבות אסורה לשמעו לו. ע"כ יברור כת"ר את העניין לאשרו עי' וופאים אחרים, עכ"ל. וכן אמר לי הגאון שליט"א, וראה לעיל בעניין תולה במצב סופני מה שכחתי בשם הגאון שליט"א.

תשובה לשאלת הנ"ל כותב הגראי"ם לאו שליט"א, הרב הראשי וראב"ד לת"א יפו והמתווז⁴: לאחר הסקירה המפורשת והעדכנית אודות מצבו המוחדר, אותה הוואלהם לתארו בפניו, ולאחר שנותה את לבי לדוש ולהתו בחכמה, להסתף דעתה על כל מה שהיא ידוע לי בונשו והקדום לבן, ולאחר שבאתה בדברים עם גודלי פוסקי דורנו שאף הם הדיוו שינה מעיניהם בחיפוש אחר הדרך הנכונה, שכן קדושת החיים והן סבלו הממושך של החולה לנגד העיניהם,אגעתי למסקנה שהנני מביא בפניך תוך הדגשה מירבית כי אין מקרה ודומה לרעהו, ואסור בשום פנים לראות בפסיקתי זו ווריית לאורו סבל הרוב בו נמצאה החולה ר"ל.

ושסכיםatoi הגרש? אויערבאך שליט"א בוגנע לשאלת השניה שמותר לא לחבון למוכנות ההנשמה. ולובי השאלה הרשונה כתוב לי הגאנך שליט"א: נלען"ד דבאנטיבוטיקה (דרך הפה) שפיר ציריכים ליתין לו, אולם דקירות ושאר דברים המעצרים אותו ציריכים לשאול אותו (כשodium לומר הן או לאו), ואם רצונו להימנע, אפשר שציריכים למשמע בקורסו, וכעפ"ל לא לحل שבת, עכ"ל. ועיין גם במנחת אברמה⁵. וראה במנחת שלמה (שם) שכותב הגאון (שליט"א) זצ"ל: ובין מתלבטים בשאלת זה של טיפול בחולה גופס, יש סוברים דכש שמחלים שבת עbor חי' שעיה כך חי'ים להכריה את החולה על זה כי הוא אינו בעליים על עצמו לזרור אף על רגע אחד, אך מסתבד שם החולה סובל מכ Abrams ויסורים גדולים או אפילו סבל נפש חזק מאד, חוותני שאוכל וחייב לסייעו ליתין לו גם נגר רצונו, אבל מותר להמנע מתרופות הגורמות סבל לחולה אם החולה דרוש את זה. אולם אם החולה יראו שםים ולא נטרפה דעתו רצוי מאד להסביר לו שיפה שעיה אחת בתשובה בעולם זה מכל חי' עולם הבא, וכדמינו בגם' סוטה כ ע"א שעיה "זכות" ל拯לו ג' שנים מאשר למות מיד, עכ"ל. וברור בכל מקרה ונקרה ציריכים לשאול פוסק מובהק.

מקור: אסיא נט-ס, עמ' 58-60 (1997)

-- השער[

4. נכתב בהפקת הרב הכהן. וראה להלן עמ' 228-229.

(ב) ואם נאמר שכן חי'בים לטפל בו עדין, מה יהיה כשמשפיק לנושם, האם או חי'בים להנשים אותו בהנשמה מלאכחות כדי שימושו לחיות בצוואר צוואר אליו עוד כמה חודשים, או האם "שב ואל תעשה" עדיף. והגאון (שליט"א) זצ"ל כתוב²: אבל מ"מ הוואיל וסוו"ס החיים של המשותקים הם רעים ומרים, וגם יש אשר טוב להם המות מהחיים, لكن בכוגון דא מסתבר שאין חי'בן לעשות מעשה של נתוח בקום ועשה ובפרט בנידון DIDן שגס עצם ההצלחה איינו אלא ספק, עכ"ל. וכן הרבה פעמים וכיות לשמעו מהרב שליט"א על נשוא זה, והיה נראה לי שגם כאן בשאלת (ב) אין חי'בים לחבר אותו למוכנות ההנשמה לאור הסבל הרוב והבלתי מתואר של חולה זהה. אך בעיקר אני מספק לגבי שאלה (א), האם גם בשלב זה מותר להימנע מטיפול באנטיבוטיקה תוקן ווריית לאורו סבל הרוב בו נמצאה החולה ר"ל.

והסכיםatoi הגרש? אויערבאך שליט"א בוגנע לשאלת השניה שמותר לא לחבון למוכנות ההנשמה. ולובי השאלה הרשונה כתוב לי הגאנך שליט"א: נלען"ד דבאנטיבוטיקה (דרך הפה) שפיר ציריכים ליתין לו, אולם דקירות ושאר דברים המעצרים אותו ציריכים לשאול אותו (כשodium לומר הן או לאו), ואם רצונו להימנע, אפשר שציריכים למשמע בקורסו, וכעפ"ל לא לحل שבת, עכ"ל. ועיין גם במנחת אברמה³. וראה במנחת שלמה (שם) שכותב הגאון (שליט"א) זצ"ל: ובין מתלבטים בשאלת זה של טיפול בחולה גופס, יש סוברים דכש שמחלים שבת עbor חי' שעיה כך חי'ים להכריה את החולה על זה כי הוא אינו בעליים על עצמו לזרור אף על רגע אחד, אך מסתבד שם החולה סובל מכ Abrams ויסרים גדולים או אפילו סבל נפש חזק מאד, חוותני שאוכל וחייב לסייעו ליתין לו גם נגר רצונו, אבל מותר להמנע מתרופות הגורמות סבל לחולה אם החולה דרוש את זה. אולם אם החולה יראו שםים ולא נטרפה דעתו רצוי מאד להסביר לו שיפה שעיה אחת בתשובה בעולם זה מכל חי' עולם הבא, וכדמינו בגם' סוטה כ ע"א שעיה "זכות" ל拯לו ג' שנים מאשר למות מיד, עכ"ל. וברור בכל מקרה ונקרה ציריכים לשאול פוסק מובהק.

חוליה במחללה הנ"ל, מאיזור תל אביב, ביקש בשנת תשנ"א שלא יחברו אותו למוכנות דנסמה בכאוזן. ובתשובה במקורה הנ"ל, שנכתבה על ידי הרב יוסף אפרותי שליט"א בשם הגראי"ש אלישיב שליט"א נאמר בזה הלשון: בהתאם לבקשתך ובורתינו עם מן הגריש"א שליט"א בעניין ולהלן תשובתו: מותר לחולה שאינו אפשר לרפאותו אלא אך ורק להאריך תוחלת חייו בחי'

2. שעיה מנתה שלמה סי' צא אותו כד.

3. וכך ב, יוד' סי' שלט ס' קד.

לאור כל הנתונים שהצטברו, למדתי לדעת כי הטיפול המוצע, שהוא נשוא העתירה, הינו חריג שאף ירבה בעצמה אדריה את ייסורי הקשים של העורר, ובהתאם שההלה אינה מחייבת ולעתים אף אוסרת לבע טיפול חריג שמאיר את משךysiוסים ואין בו כל סיכוי לרפואה. מה עוד, שהשתכנעתי באופן richtigו הדיבור במצב של ניון שירי החזה לא ירפא את המתלה ואף לא יאריך את תוחלת חייו החולה באופן משמעותי, ואדרבא יש מן הסיכון הנוסף ותוספת מכאוב בדרכן האמצעית, וכבר קבעו חיל' כי "אנחה שובהת מהצית או כל גופו של אדם" הרי המסקנה הבלתי נמנעת, הכאובה והdroohia, היא: כאשר הגיעו ח"ז השעה, תהיה רשות להיענות לבקשת מר אייל ורعيתו ולא לנוקוט הטיפול החריג של תיבورو למכשיר החיה מלאכותיים.

monic מאליו, כי יש להמשיך בכל הטיפול הרפואי הרגיל, אין לנתקו מהחיבור הקיים עתה, יש להזינו בכל אמצעי ההזנה הדודשים ולעשות כל הנitinן לשיכון מכאובי. כל מה שמעבר לכך – בידיו של רופא כל בשם המפליא לאעשה.

חזק את ידי הרופאים והאחיות העוסקים במלאתה הקדרש, ומסור ברשותי למר בנימין אייל ורעייתו כי מלא הקב"ה משאלות לכם לטובה.

הכותב וחותם בцеיפיה לישע עמו.

ישראל מאיר לאו

רבה הראשי וראב"ד ת"א-יפו.

מקור: אסיא נט-ס, עמ' 66-69 (1997)

הרבי ישראלי מאיר לאו

חולת ALS המבקש להימנע מחיבור למכשיר הנשמה

ביה, יום ג' יי"א במר חשוון, יום רחל אמן, התשנ"א
לבבוד מר משה גולדשטיין יצ"ו
מנכ"ל "ירעות" - ש.ג.ס.
רחוב מרשלין 5, תל-אביב

הגדן: מר בנימין אייל הי"ז

שלום וברכה,

לאחר המפגש בלשכתו ביום א' ב' במר חשוון (21.10.90), בו הופעת יחד עם ד"ר נחמן וילנסקי ובקשתם חוות-דעות ההלכתית בנושא דרכי הטיפול הרפואי במר בנימין אייל,

לאחר הסקירה המפורטת והעדכנית אודות מצבו המיוחד, אותה הואלחים לתאר בפני במפגש זה,

ולאחר שנתתי את ליבי לדרוש ולثور בחכמה, להוסף דעת על כל מה שהיה ידוע לי בנושא זה קודם לכך,

ולאחר שבאתני בדברים עם גודלי פוסקי זורנו שאם הודיעו شيئا מעיניהם בחיפוי אחר הדרך הנכונה, שהן קדושת החיים והן סבלו הממושך של החולה נגד העינים,

הגעתי למסקנה, שהנני מביא בפניך, תוך הדגשת מירביה כי אין מקרה דומה לרעהו ואסור בשום פנים לאות בפסיקתי זו משום תקרים לדרכי הטיפול בחולה אחר, במקום אחד ובזמן אחר אף אם המקרים נראים דומים כשת טיפות מים. המיוחד והמורכב בנושא הגדן – דרכי הטיפול במחלה ניון השרירים של מר בנימין אייל – הם הקובעים את הגישה ההלכתית הולמת למקורה זה בלבד.

* יוצאות למות' (קהלת ג ב), למה הוצרך קהלה לומר כן, אלא כשה אדם גוסס כשהנפשו אידם יוצאה, אין צווקין עליו שתשוב נפשו, כי אין יכול לחיות אלא מעט ימים, ואוthon ימים יסבול ייסורין.³

* אין גורמים לאדם שלא ימות מהרה, כגון שהיה אחד גוסס והיה אחד קרוב לאותו בית חותם עצים, ואין הנשמה יכולה לצאת, מטיירים החוטב משם, ואין ממשימים מלה עלי לשונו כדי שלא יموت, ואם גוסס ואומר אין יכול למות עד שישמוונו במקום אחר, אל ייזוהו משם.⁴

* נראה לאסור מה שנוהגים קצת אנשים כשהחכת גוסס, ואין הנשמה יכולה לצאת, שומטין הכר מתחתיו כדי שימושה במהרה, שאומרים כי יש בmittah נזוצות של עופות שגורמים לנפש שלא תצא, וכמה פעמים צרحتי בכרכוביה להסיד המנהג הרע, ולא עליה בידי, ורבותי חלקו עלי, והדר נתן איש איגרא זיל כתוב על זה להתייר וכו', ודאי לעשות דבר שיגורם שלא יموت מהרה הגוסס אסור, כגון לחותב עצים שם כדי שתוחכב הנשמה לצאת, או לשים מלח על לשונו כדי שלא יموت מהרה וכו', וכל כיוצא בזה מותר להסיד הגרם ההוא, אבל לעשות דבר שיגורם מיתתו מהרה אסור, והלכך אסור להוציא את הגוסס ממקומו וכו', ואסור גם לשיטים מפתחות בית הכנסת תחת מריאשתו של הגוסס שימוש מהרה, כי גם זה מהר יציאת נפשו, ולפי זה אם יש דבר שגורם לנפשו שלא תצא, מותר להסיד אותו גורם.⁵

* וכן אסור לגורם למת שימוש מהרה, כגון מי שהוא גוסס זמן ארוך ולא יוכל להיפרד, אסור להشمט הכר והכסת מתחתיו מכוח שאומרים שיש נזוצות מקצת עופות שגורמים זה, וכן לא יזינו ממקומו, וכן אסור לשוט מפתחות בית הכנסת תחת ראשו כדי שייפרד, אבל אם יש שם דבר שגורם עיכוב יציאת הנפש, כגון שיש סמוך לאותו בית קול דופק כגון חותם עצים, או שיש מלח על לשונו, ואלו מעכבים יציאת הנפש, מותר להסירו משם, דין בזה מעשה כלל אלא שמסיד המונע.⁶

על פי עקרון זה כתבו מפוסקי דורנו את הדברים הבאים:

.3. הרב יהודה בן שמואל החסיד, ספר חסידים, סי' רלד (ס"י "שיח בהוצאה ויסיטינעツק").

.4. ספר חסידים, סי' תשכג (ס"י שיטו בהוצאה ויסיטינעツק).

.5. הרוב ירושע ברונו בן שמישון לביון ברון, שליט גבורים סבכ הר"ף, מז"ק טז ב.

.6. הרב משה אשכנז, רמא, י"ד שאלת א. והוא בהרבה על המשמעות השותעת של הרגמותה הניל על השלכותיהם המשווים באגיציקלופדייה הלימודית רפואית, כרך ד, ערך נטה למות.

פרופ' אברהם שטיינברג

הבסיס ההלכתי להצעת "חוק החולה הנוטה למות"^{*}

ראשי פרקים:

- פרק א: ערכי יסוד
 1. ערך הרוים
 2. בעלות האדם על גופו
 3. היחס ליטוריים
 4. חיבוב הטיפול בכל אדם

פרק ב: הגדרת החולה הנוטה למות

- פרק ג: עניינים יישומיים
 1. המתה במעשה
 2. סיוע בהתקאבות
 3. הימנעות מטיפול רפואי-חיים: הפסקת טיפול רפואי-חיים
 4. הארכת חיים לפי בקשת החולה
 5. משככי כאב
 6. העברת הטיפול למטפל אחר

מספר סיפורים במקרא ובchez"ל, כמה גורמים שהונדרו על ידי הראשונים, ופרטיו דינים של גוסס וחוי שעשו שימושים יסודות ועקרונות לדין על היות ההלכה הנוטה למות.¹

פרק א. ערכי יסוד

1. ערך החיים²

חק נכבד מגודולי הפטוקים סבורים, שערך החיים הוא אמן ערך מקדוש ונעללה ביהו, אך איןנו ערך מוחלט. הוכחות לכך: יש ערכים העולים על ערך החיים, כגון שלוש עבירות שייהרג ואל ישבו, יציאה למלחמה, ומיתה על קידוש ח' ; יש מצבים שבהם ניתן לדחות את החיים, כגון הרוחף אחריו חברו להרוגו, מיתות בית-דין על עבירות חמורות, והתקבדות בתנאים מסוימים; ובעיקר מצבים בטוף החיים הכרוכים ביסורים קשים, שעל פי עקרונות ההלכתיים מוחור להימנע מהאריכם בזנאים ובמצבים מוגדרים היבט.

עמדת הלכתי-השპטית זו אפשררת אייזון בין ערך החיים המקודש והחשוב לבין ערכי אחים, כגון מניעת סבל, כאשר מתקיימים תנאים מוגדרים היבט לכך (ראה להלן).

היסוד ההלכתי העיקרי לגישה זו הוא עקרון " מסיר המונע":

* ראה אסיא ס"ס-ע', עמ' 23-58.

.1. ראה בהרבה בכל הנושאים הנגעים לחוליה הנוטה למות אגיציקלופדייה הלכתית רפואית, עורך: פרופ' אברהם שטיינברג, כרך ד, ערך נטה למות.

.2. רלוונטי לסעיפים 6-3 להצעת החוק.

בכל מצב, ובכל תנאי, גם נשותולת החיים היא קצרה ביותר, גם כשהחולה סובל סבל רב, וגם אם הדבר נעשה נגד רצונו.

2. בעלות האדם על גופו¹¹

שנים מגדולי הרבניים בדורנו נתקשו בשאלת אם יש לאדם בעלות כלשהו על גופו – יש מי שסביר, שכן האדם בעלם על גופו כל¹²; ויש מי שסבירו, שאין לשלול לגמרי את בעלות האדם על גופו, אלא שיש לו בעלות חלקית על גופו, והיא בעלות של שותפות בינו ובין הקב"ה.¹³ אך מכל מקום גם לפי שיטתה זו, אין בעלותו של האדם מקנה לו זכות להביא נזק לגופו, ולדעת הכל אסור להרוג את חברו, גם אם מבקש ממנו, שכן האדם אינו בעלים על גופו, כדי לגורו למותו.

אכן, נתקלו הופסיקים אם יש לאדם זכות אוטונומית להחליט על הימנענות מטיפול רפואי הימני בהיותו חולה נוטה למות, ובמקום של סבל רב (ראה להלן). יש מי שכתבו, שם אי אפשר לרפא את החולה, אלא שהטיפול מועיל רק להאריך ימי התחוליה ביסורים, צריך להודיע לחולה ולשאלו אותו אם רוצה שייננו לו טיפול זה. ואילך, צריך להודיע רצחה בחיה צער אלו, אין להמתתו אם רוצה שייננו לו טיפול רפואי זה, שאם בחיה טסורים רוצה ולשאלו אותו אם רוצה שייננו לו טיפול רפואי זה, וכן אם החולה ירא שם שטיפול, ולא נטרפה דעתו, רצוי מחד להסביר לו, שיפה שעאה אחת בתשובה בעולם הזה מכל חי העולם הבא, ויש זכות לשבול בעולם הזה יותר מאשר למות מיד, אך אם בכלל זאת אינו רוצהabis – יש לשמעו לו¹⁴.

11. רולונטי לסעיפים 5, 6(ב), 10, 11, 13, 17, 20 להצעת החוק.

12. הרב שלמה יוסף זעירן, לאור ההלכה, עמ' שיח ואילך; הניל, הלכה וופואה, ב, תשמ"א, עמ' צג ואילך.

13. הרב שאל ישראלי, הורתה והמדינה, ה-1, תש"ג-יד, עמ' קו; הניל, עמוד הימני, ס"י טו סקט"י ואילך. וראה הרבה פירושים יישע ווינברג, שווי תד אפסיס ס"י, בפירושו המחלוקת שבין רבני ווינר וישראל. המכוקנת והמלכית הולומות לדין בסוגיא זו כוללים – ב"ק צג א; בעניין מי שנוטה רשות להכחוו; סנהדרין פרד, בעניין רשות האב שבנו יקי את דתו; מוב"ס ומכ"ס נהדרין י"ה; בעניין א-קבלה א, בעניין חובל בעצמו; הרב דוד בן זמרה, דרב"ז על ומ"ס חובל וזה, בעניין א-קבלה הרשות עצמו בmittah ובמלקתו; הרב שניאור ולמן שניאורסון, שיער הרב, הל' זקי גוף גפסח, ס"ה, בעניין התעם של אסור חובל בעצמו. וראה דוד היבר יעוץ ב"כ ששת, שווי תריבב"ש ס"י קפו וס"י תפוד; הרב מאיר בן ברוך, שווית מהרים מראוברג (פראג) ס"י לט; הרב אייר חיימ"ב בכרך, שווי תחות יאי ס"י קסג; הרב אריה ליב ניכרברג, טווי אבן, מגילה ס"י רמו ס"א; הרב משה פינשטיין, שווי תנות משה חז"מ ח"ב ס"י ע"ח; הרב שליה רפאל, תורה שבבעל פה, ל, תשנ"ב, עמ' עד ואילך.

14. הרב משה פינשטיין, שווי תנות משה חז"מ ח"ב ס"י ע"ח אשר א.

15. הרב שלמה תלמן ואורטנברג, שווי תנות שלמה ס"י צא את כ"ד.

* בעיקר היסוד דפל מה שאפשר להאריך חייו התוליה (אפילו איתן אלא לח"י שעה) צרכיהם לעשות, אמרת שוג אני שמעתי בילדותי מימרא כוז, ולא ידעתי אם זהו מביר סמכה הוא, אבל עניין דבר זה צריך עין גדול, דהיינו ס"י שלט מבוואר, דמותה להסיר המונע פטירת החולה, ורק מעשה בגופו אסור לעשות, ואם כן להיות בשב ואל תעשה לכואורה (במקום שעל ידי זה יתוסף לו יטורים) לא מצאת איסור, ואורבה יש למדוד למנוע מהה... אבל לכואורה כל שאין אלא לח"י שעה ואין בו הצלחה ממש, דמי לניצון הגוטס, שהרי הבוטס הואuchi כל דבריו, וכל זה צריך עין גדול.

* ובאניגני כהאי גונגה שהרופאים מכיריהם שא"א לו להתרפאות ולהיות, אף שלא יהיה כמו שהוא חוליה بلا יסוריין, אבל אפשר ליתן לו צמי רפואת להאריך ימיו כמו שהוא נמצא עתה ביסוריין – אין ליתן לו מני רפאות אלא ניתום כמו שהם⁸.

* נראה לפ"י עניות דעתך דכין שאינו לרפאוות אלא להאריך חייו איזו שעה, אם חייו השעה שיחיה על ידי האמצאים של הרופאים יהיה ביסוריים – אסור... דמסתבר וזהו הטעם שモثر להסיר דבר המעכבר יציאת הנפש כשאין בה מעשה כדאיתא ברמ"א ס"י שלט סוס"א שהוא משומם יסוריים, ואם היה מותר לעשות אמצעים להאריך חייו שעה אף כשייה לו יסוריין, אך היה שיק לסתיר דבר המעכבר יציאת הנפש, הא אורבה היה צרכיהם להביא הרוברים שמעכבים יציאת הנפש דהא על ידי זה יהיה מעט יותר, ואילו ודאי אסור לעשות אמצעים להאריך חייו שעה באופן שיחיה ביסוריים, וסתם עכוב יציאת הנפש בגופס הוא ביסוריים... אף שלשיות מעשה לקרב מיתחו אסור כמפורט בדמ"א שם, אך שהוא ביסוריים, והוא בדין רוצח... אבל לעשות מעשה להאריך חייו ביסוריים נמי אסור... ומה שיאמרו הרופאים שאין מרגיש כבר ביסוריים אין להאמים, כי אפשר לא שיק שידעו זה...⁹.

אמנם יש הסבורים, שערן החיים הוא אינסופי, מוחלט, וכלתה ניתן להחולקה וליחסיות¹⁰. על פי שיטה זו יש להאריך חייו כל חוליה בכל מקרה,

7. הרוב יעקב יULAR קנייבסקי, קריינא דאיגרותה, מכתבי קא.

8. הרוב משה פינשטיין, שווי תנות משה, ח"ד ח"ב ס"י קעד ענ"ג.

9. שווי אנות משה, ח"ד ח"ב ס"י קעד ענ"ג.

10. ראה הרוב יוסף באכ"ד, מנחת חינוך מ' לד; הרוב יהיאל מכל טיקוצינסקי, גשור החיים ח"א פ"ב ס"ב הע' 3; הרב ישראל עמנואל יעקובוביץ, הרופאה והיהדות, עמ' 152; הרוב אליעזר יהודה ולודרברג, שווי תץ אליעזר ח"ב ס"י כה פ"ג.

ימי של רביה יהודת הנשיה, שנחקקו תלמידיו של רביה ואמותו אם עדין²⁷, להחפלו עליו שיש מישך לחיות למרות יסוריו, או עדין שימות בגל יסוריו²⁸, ונפסקה הלכה כאמור של רביה, שפעמים צוריך לבקש רחמים על החולה שימות, כגון שמצטער החולה בחוליו הרבה, וכי אפשר לו שיחיה²⁹. וכן נפקק שכשנופש אדם יוצאה, אין צועקים עליו שתשוב نفسه, כי איןנו יכול להיות כי אם מעט ימים, ואותם ימים יסבול יסורים³⁰.

אמנם יש הסבורים, שתיבים להמשיך ולטפל בכל חולה בכל האמצעים, ואף אם יש לחולה יסורים קשים, כי בעצם קיום החיים יש זכות, אפילו הם חי עזע ויסורים³¹.

4. חיוב הטיפול בכל אדם³²

ודאי פשוט וברור ויזע לכל בן תורה וירא שמים שמוחיבים לרופאים להציג במאה שאפשר לכל אדם, בלבד שום חילוק בחכמו ובבדעתו³³, ובדבר ז肯 מופלג שנחה, ודאי מוחיבים לרופאים במאה שאפשר כמו לאיש עציר³⁴.

פרק ב. הגדרת החולה הנוטה למות³⁵

הגדרת החולה הנוטה למות מבחינת ההלכה אינה ברורה כל צרכה. ניתן להתייחס להלכתיו של החולה הנוטה למות כהלותיו של החולה שנוטרו לו "חיי שעה". אמן לא מצינו בחוז"ל הגדרה ברורה של המושג חי שעה. יש הסבורים, שהמצב של חי שעה מוגדר כמו טריפה, היינו מי שלא יהיה ממחלה זו יותר מ"ב חודש, וזאת הבדל אם ימות ממחלה זו, או ממחלה אחרת בתוך י"ב החדש, הרי זה חי שעה³⁶; יש מי שכתב, שבכל מקרה שמצוב הסכנה שאנו יודעים שיגורם בהכרח למותו של האדם התהilih כבר, הרי זה בגדר חי שעה, בין אם המות יבוא במוקדם או במאוחר³⁷; ויש מי שכתב, שהיינו שעה הוא גם גוסס ונורע מגוסס, שבגוסס רק ורק מותם, אבל בחיי שעה אין אפילו מיעוט שבמיוחד שנותר בתהים³⁸.

27. כתובות קד' א.

28. הרב ניסים בן רזובן גירונדי, ר"נ, נדרים מ א ד"ה אין.

29. הרב יהודה בן שמואל החסיד, ספר היסודות סי' רלה.

30. הרב אליעזר יהודה וולדנברג, שות"ץ צין אליעזר ח"ה קונט' רמת רחל סי' כת; שם ח"י סי' כת פ"ז; ר' אורה ה-ו על פי סוטה בכ"ב; רמב"ם סוטה ג' ב. וואה תהי"ט סוטה א ט.

31. לרשותך לסייע 5 להצעת החוק.

32. הרב משה פינשטיין, שות"ת אגרות משה ח"ב סי' עד אות ב;

33. שות"ת אגרות משה ח"ב סי' ע"ז ע"ז את א.

34. לרשותך לסייע 2 (חוליה בשלב סופי), "חוליה נוטה למות", 4, 3, 4 להצעת החוק.

35. הרב שלמה קלגר, חכמת שלמה י"ד סי' קונה ס"א; הרב משה פינשטיין, שות"ת אגרות

משה החויים ח"ב סי' ע"ז את ב.

36. הרב אברהם יצחק הכהן קוק, שות"ת משפט כהן סי' קמד אוחז ג.

37. הרב שושאל מאיר הכהן מרוזין, ביאוהיל סי' שכת סי' ד"ה אלא.

3. היחס ליסורים³⁹

לכל הדעות יש להפחית את יסוריו של כל אדם ככל הניתן⁴⁰, וגם כשנזהרין הוציאו אדם להורג בגלל פשעים חמורים, היו צריכים להשקתו סמך, כדי שהיטרף דעתו, ולא יטבול בשעת מוות⁴¹.

אכן, מוסכם על כל הפסוקים, שבכל מקרה אין היתר להרוג אדם בידים כדי למנוע את יסוריו (ראה להלן). אלא שנחקקו הפסוקים, אם מניעת המשן היטורם בחולה הנוטה למות מצדקה הימנעות מטיפול המאריך את חייו, או שגם בתנאים אלו יש לערך התיים חשיבות גדולה יותר מעורק מניעת היסורים (ראה להלן). יש שהוכחו מהגדרת התלמוד, שיסורים שאין להם קיצבה קשים ממשה⁴², ומכאן שנוח לבני אדם יותר למות מלחיות חי יסורים קשים, וראשים הם להעדיף מיתה על יסורים שאין להם קיצבה, וכך גם במקומות יסורים קשים מותר לאדם להימנע מלקבל טיפול רפואי חיים⁴³, ועוד יש מי שכתב, שאריכות ימים ושנים יותר מדי אינם טובים⁴⁴, ועוד יש מי שכתב, שדין הצלחה נאמר דווקא במקרים שנגיעה גנטילת מהארכת ימי, וטוב לו שיוציאו לו ימו, וזאת גם מתחלים עליין שבת להצלתו, אבל במקום שטוב מותו מהיו מהמת יסוריו, אין כלל דין הצללה. וכך מי שסובל במקום והוא נוטה למות, אין חייב להאריך חייו להצללה⁴⁵. ראיות לשיטה זו: מצינו בתנן⁴⁶ ובחז"ל כמה דוגמאות שאנשים הצללו על עצם שהקב"ה ימתם, כדי לגואלם מיסוריםם, כגון אליהו⁴⁷, יונה⁴⁸, וחוני המעגל⁴⁹. ממקורות אלו משמע, שਮותר לאדם להחפלו על עצמו שימות, כשהוא סובל מארך. עוד מצינו דוגמאות אחרות בחוז"ל, שבקשו חכמים ורחמים על חוליה גוסט, או על חוליה שנייטה ממנה דעתו – שימוש⁵⁰, ובעיקר יש לציין את סוף

16. רלוונטי לסעיף 2 (חוק מהగדרות), 13(א), 15, 16 להצעת החוק.

17. על ממשמות היכורים לפי השקפת היהדות – ראה פרופ' אברהם שטינברג, אנציקלופדיה הלכתית רפואית, כרך ג, ערך יסורים.

18. סה"ה ר' מג א; גתתמא פקו"ד ב; רמב"ם סנהדרין יג ב.

19. כתובות לג ב; הו"ס שם ד"ה אלמל; הו"ס ע"ז ג ד"ה שלא.

20. הרוב משה פינשטיין, שות"ת אגרות משה ח"ב סי' עד אות ב; הרוב אביגדור נבנצל, בצחיק קרא, סי' נ.

21. הרב שמואל אליעזר איידלס, מהרש"א ח"א ברוכות מז א.

22. הרב ולמן נומיה גולדרבג, עמק הלחנה-אסיה, עמ' 64, ואילך; המכ"ל, עמק הלהכה, ב, תשמ"ט, עמ' 183 ואילך. וראה עוד בnidron הרב משה זאב זארגער, שות"ת ישוב משה ח"א סי' עז; הרב מ. ויינברג, עמק הלהכה-אסיה, עמ' 53 ואילך; הרב משה הירושלמי, הלהכה ורפואת, ב, תשמ"א, עמ' כת ואילך.

23. מל"א יט ד.

24. יונה ד ב.

25. תענית כב א.

26. ראה תענית כב א; ב"מ פר א. וראה הרב רזובן מרגלית, נפש חייה, סי' רצב; הרב אליעזר יהודה ולביברגר, שות"ת איצ' אליעזר חי"ת טומי מז. וראה ירושלמי שבת פ"ט טה"ב, בעיין רב אורן בר אהבה.

בטיפולים שימושיים סבל – מותר להימנע מטיפול רפואי מאיריך-חיים, אבל אין אישור אם הארכו את חייו בנסיבות כלוא⁴⁵; ויש אף הסבורים, שגם החולה הסופני סובל – מצווה וחובה להימנע מהאריך את חייו הסבל שלו, ואסור לנווקט בפעולות שיארכו את גיסת הסבל שלו⁴⁶.

יש מי שכתב, שגם החולה הנוטה למות שורי בהזדר הכרה מוחלט, ולא ברור שהוא סובל יסורים – חייבים לטפל בו בכל האמצעים, כולל החיה⁴⁷; ויש מי שכתבו, גם חולה בתירודת עמוקה סובל, ולכן מותר גם ברווחת מהאריך חייו⁴⁸.

אמנם יש הסבורים, שאין להבדיל בין סוגים טיפולים שונים, ובין חולמים שונים, אלא חייבים להמשיך ולטפל בכל חולה ובכל מצב, בכל האמצעים העומרים לרשوت הרופא, כדי להאריך את חייו, כל עוד החולה מוגדר חי. דבר זה נכון גם אם החולה סובל, וגם אם איןנו מסכנים בכך⁴⁹.

לשיטת הסוברים, שבמצביים מסוימים מותר להימנע מהאריך חיים, או אפילו שיש אישור לעשות כן – נקבעו מספר הגבולות וחנאים כדלקמן:

♦ באופן עקרוני יש חובה להמשיך בכל הטיפולים הממלאים לצרכים טבניים של החולה, כגון אוכל, שינה וחמצוץ; או טיפולים עילאים לסייעים שכל חולה אחר היה מקבל אותם, כגון אנטיביוטיקה לדלקת ריאות, או דם

45. הרוב יוסף שלום אלישיב, הובאו וברינו בשמתת אברהם (פרופ' אביהם סופר אברהם) חז"ד חוויד ס"י שלט סק"ב; הרב שלמה זלמן אריברמאן, שווי מנתה שלמה ס"י צ"א אות כד; הרב דב משה ולנרט, התורה והמדינה, ז-ה, תשט"ז-ז"ע, עמי' טשו ואילך; הרב משה הרשלר, תלחה ורפואה, ב, תשמ"א, עמי' בט ואילך; הרב שלמה גנץ, מאורות, 2, תש"ם, עמי' 28 ואילך.

46. הרוב עבדיה הדרתא, שווי ישככל עברו חז"ד סי' מ; הרב משה פינשטיין, שווי אגדות משה חז"ד סי' טער ערך ג; הרב משה אבא ואראען, שווי ישככל משה חז"ד סי' ט; הרב שמאול וחונר, שווי שבת הלוי חז"ד סי' קעט (אםנו ראה בחשיבות דרב שמואל וגאון בראש כרך ג של אגיציקלופדיית הלכתית רפואית (פרופ' אברהם שטיברג), עמי' ט, ובסתור שבת הלוי חז"ד סי' רנא אות ד, שנותה לומר שרבן אין טוב לאזריך חי נכס הסובל, עמי' ט, ושואה עד כשות' שבת הלוי חז"ד סי' פט, ומי רפה בת) (2); הרב משה הלברשטאם, שווי דברי משה סי' גז. וכן משמע מהרב יעקב ישאול קעניבסקי, קריינא דראגנתא, מבבב כ-קץ.

47. הרוב יוסף שלום אלישיב, הובאו וברינו בשמתת אברהם (פרופ' אביהם סופר אברהם) חז"ד חוויד סי' שלט סק"ב.

48. הרוב משה פינשטיין, שווי אגדות משה חז"ד סי' קעט ערך ג; שם החומר חז"ד סי' ט ערך אות א; הרב שלמה זלמן אוירבמאן, הובאו וברינו בשמתת אברהם חז"ד סי' שלט סק"ב. בירוי הרו עוזרא, בעית שאמנוי וצלי הלה בבלאי מחלתו הסופנית. משהוא מעתש קב' א-ספיקה ונשימתה, מקבל ריאליה בוגל א-טפחים לילוי חוריפה ומלאה, גורם בגולן, ובחוור הכהה מוחולט, והוא קיבל עיזוי של תומך epinephrine ושם שומר על לחץ-דמו – ופסק לי הרוב ש. אוירבמאן וצלי שאן להפסיק את העירוי כל עוד יש נאל בשקיות-היעיר. אך כושחוור בשקיות יגמור – אך חדש עד תא עירוי. ואולם לאית שגמר החומר בעירוי – והחויר אמרויר וצלי את נשמהו הזכה והטהורה לבודאו לאחר כ-15 דקות.

49. הרוב ישאול עמנואל יעקובוביץ, הרמותה והקדחת, עמי' 146 ואילך; הרב אליעזר יהודה ולדנברג, שווי צץ אלעד הזה קות' מות רחל סי' כה; שם חז"ד סי' מ; שם חז"ד סי' פט-פט; שם חז"ד סי' פט-פט; שם חז"ד סי' סכ' ; Rabbi JD Bleich, *Judaism and Healing*, Ch 24.

זה הולטה להימנע מטיפול מאיריך חיים בחולה הנוטה למות שסובל הוא דווקא לאחר שכל הרופאים הסכימו שאין עוד סיכויים להצלח, ואין לסמן רק על מספר קטן של רופאים מומחים⁵⁰.

פרק ג. עניינים יישומיים³⁹

1. המתה במעשה⁴⁰
פעולה כזו, גם אם היא נעשית בגלל סיבות של חסר וحملת, גם אם החולה שיחרגהו – אסורה בכל מקרה, וההורגו חייב מיתה כדין ווצת, שהרי אין הכל בין ההרוג את הבירא, או אם החולה הנוטה למות, ואפילו הרוג את הגוסס – נהרג עליון, כי עשיית כל פעולה שוגרומה ליקצטוו החווים אפילו ברגע אחד אסורה מדין שופך דמים⁴¹. ובטעם הדבר, שאף במקום יסורים קשים אסור לאבד חיים בזדים – יש מי שכתב, שנדרה היא מלפני הקב"ה, וזה בודאי רצונו שייהיו אנשים שימושו מיתה מחייה וקללה, ויהי ככללה שימושו מיתה ממושחת וכואבת, ייתכן שהמת בעולם הזה בכוונה קלה יידן בעולם הבא לרעה, ודוקא זה שמת ביטורים בעולם הזה, יתפרק לו חטאין, וזכה לעולם שכלו טוב⁴².

2. סיוע בתאבדות⁴³

גרם מיתה אף הוא אסור מן התורה⁴⁴. לפיכך, אסור לרופא לסייע להתחבדו ולמותו של חולה הנוטה למות.

3. הימנעות מטיפול רפואי מאיריך-חיים; הפסקת טיפול רפואי מאיריך-חיים
חlik גדול מגודלי הפסוקים סוברים, שגם החולה הנוטה למות סובל מיסורים קשים, או אפילו סבל נפשי חזק מאד, ומבקש שלא יאריכו חייו

38. הרוב משה פינשטיין, שווי אגדות משה חז"ד סי' ט ערך אות א.

39. רלונטי לסייע 16 להצעת החוק.

40. שבת קא א: מכחדין הע א; רמכבים וצת ב ; הרב אברהם דנ贇, הכתבת אותם הרצאות מקין, סי' ששה; הרוב משה איסרליש, רמי"א זעיר שלט א; הרב אברהם דנ贇, הכתבת אותם קא ד; הרוב זייאל מיכל אפשטיין, עזיר השולחן זעיר שלט א; הרוב משה פינשטיין, שווי אגדות משה חז"ד זעיר סי' קעט ; שם חז"ד ח"ג סי' קמ'; שם חורם חז"ב סי' עג ערך א; הרוב אליעזר יהודה לילדנברג, שווי צץ אליעזר יהודה קתנו ומת חול ס"ט ; שם חז"ט סי' מו ; שם חז"ט סי' פ"ז; הרוב שמואל ברוך רוזר, תוהה שבעל פה, י"ג, תש"ל, עמי' 20; הרוב משה הכהן קוק, תוהה שבעל פה, י"ח, טעלשנקין, אוד המזרה, ימ"ח תשכ"א, עמי' 20; הרוב ברוך פחת טולדאנן, ברקאי, ד, תשמ"י, עמי' 42 ואילך; הרוב ישואול ח"ל שליט צ"ג.

41. הרוב חימי דוד לוי, תחותמי, ב, תשמ"א, עמי' 297 ואילך. והוא עוד הרוב יעקב צבי מקלנברג, הכותב והකבלן, בראשותה ט.ה, שהביא מקור מהפסקין ג"ר המתה חסר, אפילו כשהואה נעשה לטרובתו של החולה הסובל יסורים קשים.

42. רלונטי לסייע 17 להצעת החוק.

43. רמכבים וצת ב, ב, שהගרים מיתה לעבורו "עוזן הריגנה בידיו וחיב מיתה לשמשים".

44. רלונטי לסייעים 13-10 להצעת החוק.

אחרי מצבו של החולה לאחר ביצוע השינויים, אך בכל מקרה אסור לעשות פעולה שתביא למותו המיידי של החולה, ואפילו אם יש ספק שהפעולה תביא למותו המיידי של החולה – אסור לעשות זאת. לפיכך – יש להימנע מלהתחליל כל טיפול חדש שיאיריך את חי הסבל של החולה ללא תוחלת, כולל טיפול אנטיביוטי וכיצד"ב; יש להפסיק לבצע בדיקות שונות, כגון בדיקות דם המזידות לעמוד על מצבו של החולה, הוואיל והחוליה סובל, וכן בבדיקות אלו שום תועלת; אין צורך להמשיך ולנטר את החולה במצב זה, היינו להמשיך ולבדוק את לחץ הדם, קצב הלב, וריווי החמצן (למרות שדברים אלו נעשים באופן אוטומטי במכשירים המתחברים לחולה מוקודם), וכן צריך לתקן את מצבו של החולה על פי הנזנונים שייראו על המטן, הוואיל והחוליה סובל, וכן בבדיקות אלו שום תועלת. יש להמשיך בטיפול במשככי כאבים, כדי למנוע עד כמה שנייתן כאב וסבל לחולה.

אסור לעשות פעולה שתביא למותו המיידי של החולה, ואפילו אם יש ספק שהפעולה תביא למותו המיידי של החולה – אסור לעשותה.

לפיכך, אסור לנתקו מכשיר ההנשמה, אם הנחת הרופאים היא שאפשר שנשימוש תליה באופן מלא בהנשמה במכוונה; אסור להפסיק באופן מלא ומידי תרופה כמו דופאמין, המזידת לשמור על לחץ דמו של החולה, אם ההנחה היא שאפשר שכך ייפול לחץ דם מיד, והחוליה ימות מיד. מותר לשנות או להפסיק טיפולים, כאשר ההנחה היא שבפעולה זו לא ימות החולה מיד, אף שבקבוקת הפעולה הוא יموت ממהלתו בתוך מספר שעות, בתנאי שהרופאים מעוריכים שהחוליה סובל, ובתנאי שהשינויים יבוצעו באופן הדרגתי, תוך ביקורת ומעקב אחריו מציגו של החולה לאחר ביצוע השינויים.

לפיכך מותר להוריד את קצב ההנשמה של מכונת ה讚שהה עד למידה שהחוליה עדין נושם בכוחות עצמן; מותר להוריד את רכון החמצן המודוס לחולה על ידי המכונה עד ל- 21%, שהוא רכון החמצן באוזור הרגיל שכולנו נשומים במצב וגיל; מותר להוריד בהדרגה את מינון הדופאמין, בהנחה שלא ניצפה שינוי משמעותי לחץ הדם של החולה, או אפילו אם רואים ירידת מסויימת בלחץ דמו, אך הרבר איינו מביא למותו המיידי; מותר להפסיק את ההזנה העל-ורידית של החולה, היינו המזון המרוכזו הנitin לו דורך ההוריד. ולהעביר את ההאכלה דורך הפה בזונדה, או אפילו להסתפק במתן מים וסוכר דרך ההוריד; מותר להפסיק תרופות הניגנות באופן מניעתי למגע קרישי דם או דימומים, כגון הפרין וחוסמי H2; מותר להפסיק מתן אינסולין אשר ניתן להזרת רמות גבוהות של סוכר בדם. וכל זה בתנאי שהחוליה סובל.

למצבי דימום חריף. דבר זה חייכים לעשות גם נגד רצונו של החולה. מאיזה, אין חobic לטפל באמצעות שמיועדים למחלה היסודית, או לסיבוכים קשים שבورو שחותלה ימות מהם, ואין הטיפולים בהם אלא להאריך את החיים במעט-מה, אבל אין כל סיכוי טיפולים אלו יביאו להחלמה ול רפואי, ובוודאי אם הטיפולים הללו יגבירו את הכאב והסבל, ובוודאי אם אין החולה מסכים לכך. בהגדירותו אלו כוללים החיהה, הנשמה, ניתוחים, דיאלקיה, כימותרפיה, הקרנות וכיצד"ב.⁵⁰

פסק דין:

מדין תורה חייכים לטפל בחולה, ואפילו אם לדעת הרופאים הינו חוליה סופני הנוטה למוות – בכל התרופות והטיפולים הרופאים השגורתיים כפי הצורך. חלילה לקרב קיצו של חוליה סופני כדי להקל על סבלו, על ידי הימנענות ממתן או טיפולים רפואיים. כל שכן שאסור לקרב קיצו על ידי מעשה נלעטם אם בדור שאלו הן שעותיו האתורנות, שאו גם לטלטלו אסוד, מכיוון שהוא גוטסן. להלן רשימת טיפולים רפואיים כפי שנוסחה על ידי רופאים בכירים.

ועל זה באנו על החותם
יוסף שלום אלישיב, שלמה זלמן אוירבך, שמואל הלייזר,
שי. ניסים קרליך

אלו הטיפולים הרופאים כפי שנוסחו על ידי רופאים בכירים:
יש להזין את החולה הסופני, ובמידת הצורך גם על ידי זונדה או פיום קיבה. כמו כן יש לחת עירורי נזולים לוריד, זוקית אינסולין, מורפיום במינון מבודק, אנטיביוטיקה, ומנות דם.

אם הגיעו הרופאים למסקנה, שאפסו כל הסיכויים להצליל את חייו החולה, למרות מאצים טיפולים מירבים ביחידת טיפול נמרץ, וכן שהגיא החולה לאי-ספיקה סופית ובתלי הפיכה של לפחות שלוש מערכות חיהיות בגוף, ואשר כל הרופאים המטפלים בו החליטו שאפסו הסיכויים להצליל את חייו, ומותו על פי מהלך מחלת צפי בתוך זמן קצר מאד, ודוקא בתנאי שהרופאים מעוריכים שהחוליה סובל – יש הסבורים, שਮותר להימנע, לשנות, או להפסיק איבחונים וטיפולים שונים, בתנאי שבפעולות אלו לא יموت החולה מיד, אף שבקבוקת הפעولات הוא יموت ממהלתו בתוך מספר שעות, ובתנאי שהשינויים יתבצעו באופן הדרגתי, תוך ביקורת ומעקב

⁵⁰. הרוב שלמה זלמן אוירבך, שוייח' מנתת שלמה סי' צא אות כד: והגיל, הוכאו דבריו בנסיבות אבדיהם (פרופ' אברהם ספור אבוחם) הייד' סי' שלט סקייד; והגיל, הלהבה וופואה, ב: שם"א, עמ' קלא; הרב משה פינשטיין, שווי' אגדות משה חייד' חי'ב סי' קעד: שם חוו'מ' חי'ב סי' עג אות א.

אכן נחלקו רבינו רבי דודנו במקורה שחייב חולה סופני למכשיר הנשמה – האם מותר לנתקו ממנו, כשהרופאים סבורים שאפסה כל תקווה. יש הסוברים, שਮותר לנתק חולה סופני מכשיך הנשמה, אף חוכה על הרופאים לעשות כן, כדי למעט היסורים⁵⁹. טעםם – מכשיך ההנשמה הוא בוגר מעכבר יציאת הנפש באופן מלאכותי, ועל כן מותר להטיסו; אם לנתק חילה עשו שלא כהוגן להאריך חייו הגוטס, מותר לשליך גורם זה, ולאפשר לחולה למות. אך רוב הפסיקים סבורים, שבושים מקורה אסור לנתק חולה מכשיך הנשמה⁶⁰. טעםם – מכשיך ההנשמה הוא דבר הדוני לחים, הוא פטולני, הוא מוחבר לחולה, ואינו בוגר מעכבר יציאת הנפש. لكن וזה גורם רציחה בידיהם, גם אם לכתתילה לא היה היוכח לחבورو למכשיך; לכתתילה היה מצווה לחבورو למכשיך ההנשמה כדי לטפל בו.

לשיטת האוסרים לנתק חולה המכשיך הנשמה – יש מי שכתב, שהדריך העדיפיה היא לחבר חולה מסוון למכשיך הנשמה כשייש צורך בכך, ולהזכיר את המכשיך לשעון הדומה לשעון שבת. השעון יפעיל את מכשיך ההנשמה לפוקרי זמן קצובים, ויפסק את פעולתו לזמן קצרים, ואם בעת ההפסקה יתרברר שהחוליה מת – יתוקחו מהמכשיך⁶¹; יש מי שכתבו, שכשר מפסיקים את פעולות המכשיך להזורך טיפול בחולה או במכשיך, כגון לנקיית הפרשות מן הריאות, אין היוכח לחזור ולהזכיר את המכשיך לחולה, אם התברר שאינו נושם עוד, ומצבו מצדיק הימנעות המשך טיפול מארכ'-חיים מבחינה ההלכתית⁶²; ויש הסבורים, שבתוליה שהרופאים הגיעו למסקנה שאפסו כל היסקיים להציג את חייו, למורות מאמצים טיפוליים מירכתיים ביחסה לטיפול נמרץ, ואם הערכת הרופאים היא שהחוליה סובל – מותר להזריך את קצב ההנשמה של מכונת ההנשמה עד למידה שהחוליה עדין נושם בכוחות עצמה, ומותר להוריד את ריכוך התמצוץ המוזר לחולה על ידי המכונה עד ל-21%, שהוא הרכיב של החמצוץ באירוע הרגיל שכולנו נושמים במצב רגיל⁶³.

◆ תרופות – תרופות המיעודות למחלה הסופנית, אשר יכולות להאריך במקצת את חייו החוליה, אך אין יכולות להבריאו – יש מי שכתבו, שתרופות

59. הרוב חיים רדו הולי, מתחומין, ב, תשמ"א, עמ' 297 ואילך; נה"ל, עשה לךך, ח'ה, סי' ל; הוכ ברוך רבינוביץ, אסיא, א, תשל"ז, עמ' 197 ואילך; הרוב ברוך פנחס טולידיאנו, ברקאי, ד, תשמ"ו, עמ' 42 ואילך.

60. הרוב משה פינשטיין, שותית אגרות משה ח"ד ח"ג סי' קלב; הרוב שלמה זלמן אוירבך, הוכאו בכיריו במאמר של אברום שטינברג, אסיא, תוכ' נג-נד, עמ' 5 נשניד; שותית הרוב יצחק אייזיק ליבצעם, בית אב"י חווים סי' נק; הרוב ברוך פנחס טולידיאנו, ברקאי, 219 ואילך; הרוב יצחק יזרחי פרנקל, אסיא, ג, תשמ"ג, עמ' 463 ואילך. וראה עוד הרוב ישראלי מאיר לאו, שותית חיל שושאל ח'ב סי' פז.

61. הרוב שלמה זלמן אוירבך, שותית צ"ק ליעזרו ח"ג סי' פט. נזואה העורת העורן להלן עמ' 272. – העורן].

62. הרוב משה פינשטיין, שותית אגרות משה ח"ד ח"ג סי' קלב; הרוב זלמן גולדברג, שמק הלכה-אסיא, נס' 64 ואילך.

63. הרוב שלמה זלמן אוירבך והרב שמואל ואונר, לעיל הע' 51.

כמו כן מותר להימנע מלחדש חרותות או טיפולים שניינמים באופןן מחזרי ולא באופן מתחmix ושותף, כגון להימנע מלחדש טיפול בדיליה; להימנע מלחדש טיפול בדופאמין לאחר שנגמר העירוי המכיל תרופה זו; להימנע מלחדש אנטיביוטיקה לאחר שנגמר העירוי המכיל תרופה זו. וכל זה בתנאי שהחוליה סובל⁶⁴.

◆ באופן פרטני נידונו בין הפסיקים המצביעים הבאים:

- ♦ מזון ונוזלים – כל הפסיקים קבעו, שאסור להפסיק מזון ונוזלים מחולה אנוש כדי לקרב מיתתו, ודבר זה אסור אפילו בשב ואל חעשה⁶⁵.
- ♦ טעםם – אכילה היא דבר טבעי, שככל בני האדם ובבעלי חיים מוכרים לו, והמנוע מזון מADB נחשב כרוצח⁶⁶.

ואם cholera מסרב לאכול – צריך לנסתות להסביר לו את החשיבות באכילה. ואם בכלל זאת מסרב – יש מי שכתבו, שאין לכפות עליו את האוכל, כשהוא גדול ובר-דעת⁶⁷; ויש מי שכתב, שהיבטים להאכילו אפילו גנד רצונו⁶⁸. ומכל מקום בחולה של הערכת הרופאים אפסו כל הסיכויים להצליל את חייו, והוא סובל – מותר להפסיק את ההזנה העל-ווריידית של cholera,>If היו המזון המרוכז הנינתן לו דרך הוריד, ולהעביר את ההאכלה דרך הפה בזונדה, או אפסו להסתפק במתן מים וטוכר דרך הוריד⁶⁹.

♦ תמן אסור להפסיק מחוליה הנוטה למות⁷⁰. יש שלמדו זאת מהמבואר ברמב"ם⁷¹ – בנה עלייך מקום עד שמנע ממנו הרוח, נהרג עלייך, שהוא כמו שננקו בידו.

♦ החיהה ומכשיך הנשמה – בין הטיפולים שמותר להימנע מלהולחנה הנוטה למות הוא החיהה והיבור למכשיך הנשמה.

55. הרב שלמה זלמן אוירבך והרב שמואל ואונר, על פי סיכום עדותיהם על ידי פרופ' אברהם שטינברג, אסיא, סג-ס"ה, תשנ"ט, עמ' 18-19.

56. הרב שלמה זלמן אוירבך, שותית אגרות משה סי' צא אות כד; והרב משה פינשטיין, שותית אגרות משה ח"ב סי' עד אות ג; הרב משה הרשל, הלכה וופוואת, ב, תשמ"א, עמ' טז ואילך; והרב יצחק לייבצעם, שותית בית אב"י חווים סי' נג; והרב זלמן נחמה גולדברג, עמק הלכה-אסיא, עמ' 64; והרב יעקב יהודה גרינזאיל, כל בו על אבלות ח"א עמ' 21.

57. כמובואר בסנהדרין עז, וברמב"ם רוצח ג – הכוותת את חברו והניחו ברעב עד שמו וכמו, הרי הוא רצוח, ודורש ודמס דומש מבנו רם, וכן משמע דברי הר"ן על הרו"ף שבעוותה ד"י, בעניין שכואה שלא ישות כי ימים.

58. הרב משה פינשטיין, שותית אגרות משה שם; הרב שלמה גוזן, הדרשות, קדר: 516, 1993.

59. הרב שלמה זלמן אוירבך, שותית אגרות משה שם.

60. שעתני מפי אוירבך, שותית אגרות משה זלמן אוירבך צ"ל.

61. הרב משה פינשטיין, שותית אגרות משה ח"ב סי' עג אות א; הרב שלמה זלמן אוירבך,

שותית אגרות משה סי' צא אות כד; והרב יצחק לייבצעם, שותית בית אב"י חווים סי' נג.

62. רוזה ג'י.

אנטיבוטיקה דרך הפה, אבל אם אין רוצה שיאריכו חייו, לא מחייבים לחתח לו טיפול תוך וורידי⁷⁰.

אכן, יש להדגיש, כי החלטה להימנע מהנשמה מלאכוטית אין פירושה הנחת החולה, וכיימות שיטת טיפול להקלת מצבו הסופני. וכך כן יש לציין, כי קיימות שיטות טיפול ומיניות פחות פולשניות, אשר מיצבות את המצב ולעתים אף משפרות אותו, כגון שימוש במכשיר נשמה שונים בחולמים כרוניים במחלות שריר-עצב לא שנעו לרעה את איכות החיים הבסיסית, ואלו בין חולם ALS שבחרו בשיטת הטיפול עם מכשיר נשמה ביתיתם, היו מרווחים מהחלהם. אمنם המתפלים בחלוקם הגדול דווחו על קשיים רבים.

יש לציין, כי קיימות עוד מחלות רבות של מערכת שריר-עצב (neuromuscular diseases), אשר מתבטאות בקשישים גוברים והולכים להפעיל את שרيري הנשימה, בדומה למצב במחלת טרשת צד חוט השדרה. בסקרים שונים התברר, שילדים שבסבלו כל ימיהם ממחלות כגון אלן, ואשר הגיעו לגיל בו יכולו להבע רצונם, העידיפו שיבצעו בהם פעולות החיה והנשמה מלאכותית קבועה בשיטות שונות.

4. הארכת חיים לפוי בקשת החולה⁷¹

צריך להודיע לחולה על מצבו ולשאול אותו אם הוא רוצה שייתנו לו טיפול מציל-חיים אף שהארכת חייו תוסיף לו סבל, ואם הוא רוצה בחוייסורים יותר מיתה צרכים לתו את הטיפול⁷², בין כתול בין בשבת.

5. משככי כאב⁷³

הטיפול במשככי כאב, כגון בתרופות מקובצת הנרכוטיקה – מותר, אך אם יש חשש רחוק, שם עולמים לקרוב את מותו של החולה הנוטה למות, שכן כאב וסבל הוא מצב של מחלת, ומותר לטפל בזה כמו בכל מחלת אחרת, למורות שיש טיפולים מסוימים בטיפולים, מה גם שהטיסיכון הוא מייערי.

дин זה כפוף לתנאים הבאים: הטיפול ניתן במתורה להלל על האבל, ולא כדי לקרב את מותו של החולה; הרופא המתפל מכך היטב את דרכי הטיפול הללו; מצבו של החולה אינו כה חמוץ, שזרקה אחת של מומפומות עלולה להפסיק את נשימתו, ואף זה מותר אם הוא מחבר למכשיר נשמה⁷⁴. יש

70. הרוב שלמה זלמן אוירובאך, שם (הע' 69 לעיל).

71. לרוגניים לסעיף 9 להצעת החוק.

72. הרוב משה פינשטיין, שות' אגדות משה ח"ב סי' עה אות א.

73. רלוונטי לטעיפין 15-16 להצעת החוק.

74. הרוב שלמה זלמן אוירובאך, הובאו דבריו בנסיבות אברהם (פרופ' אברהם סטרן סק"ב; הרוב משה פינשטיין, שות' אגדות משה ח"ב סי' עג אות א,

וכח שם, שהBOR מותר בתנאי שלא יזכיר את חייו אף רגע, וכשעדין אין גוסס; הרוב

חייבים לחת בכל מקרה, והפטקתם היא בגין רציה⁷⁵; אך רוב הפסקים סבורים, שאין לחת תרופות אלו, כי אין בהם תועלת, והן רק מאריכות את חי הכאב והgasista, ובפרט אם החולה דרוש להפסיק התרופות⁷⁶.

בעניין תרופות שניתנות למחלות אחרות בחולה הנוטה למות, או לסייעים הנחוצים לריפוי בתחום המצב הסופני, כגון אינסולין לחולי סוכרת, אנטיבוטיקה ליזומהים כמו דלקת ריאות או דלקת ברוני השתן, דופמין לשמיורה על ערכי לחץ הדם, תרופות הנחונות באופן מניעתי למנוע קרישים או דימומים, כמו הפרין וחוסמי H2 וכיו"ב – יש מי שכתב, שאם ברור לדעת הרופאים, שאין עוד תקווה להצליח את חי החולה, והערכת הרופאים היא שהחולה סובל, יש להימנע מהאריך חייו גם על ידי תרופות כלור, ובמקרים אלו יש הסבירים, שאף מותר להוריד את מין התרופות הללו, בתנאי שהדבר נעשה בהדרגה, ואין הורדת המין מביאה לשינוי משמעותי במצבו של החולה⁷⁷; ויש הסבירים, שחייבים להפסיק ולטפל במחלת המשנית, אשר הטיפול בה נחשך כיעיל, אך על פי שהוא חולה במחלה סופנית אחרת, ורק עלשות כן אפילו נגד רצונו של החולה⁷⁸.

◆ חולה במחלת טרשת צד חוט השדרה [Amyotrophic Lateral Sclerosis – motor neuron disease]. והי הצורה השכיחה ביותר מтяж קבוצת מחלות ה-motor neuron disease. מזכיר במחלה: יוונית מתקדמת של שריריהם, שסבכה לא ידועה. היא גורמת בהדרגה לשיחוק מלא של כל שריריהם, כולל שרירי הנשימה, פרט לשורי גלגלי העיניים. במצב מתקדם של המחלת אין החולה יכול להזיז שום חלק מגופו, וגם לא להפעיל את שרירי הנשימה, והוא מות מחנק, אלא אם כן מתרבים אותו למכשיר נשמה, שאנו הוא יכול, כאמור, להניע רק את שרירי גלגלי העיניים.

יש מי שכתבו, שמדובר להימנע מלהזכיר חולה כזה למכשיר נשמה, בגלל הסבל הרוב שיש כל בשארית חייו על המכונה, ובפרט אם ביחס החולה דבר זה בנסיבות בריא⁷⁹, ואם החולה זה סובל מדלקת ריאות – יש לחת לו

64. הרוב משה הרשלר, הלכה ורואה, ב, שם"א, עמ' קט ואילך; הרוב ברוך פנהש טולדיאנו, ברקי. ז, תשס"ז, עמ' 42 ואילך.

65. הרוב משה פינשטיין, שות' אגדות משה ח"ב סי' עד אות א. וראה מה שכתב שם בס' עג אות ה: הרוב שלמה זלמן אוירובאך, שות' מנתה שלמה סי' צא אות כד; הרוב יצחק אייזיק ליעבעס, שות' בית אב"ח חוו"ט סי' קג; הרוב משה זדור ולמר, החורה והמרינה, קובץ ז-ה, תשס"י-י"ז, עמ' שטן ואילך.

66. הרוב עבדיה הוראה, שות' ישכיל עבדיה חי' חוו"ד סי' מ.

67. הרוב שלמה זלמן אוירובאך והרב שמואל ואוזר, לעיל הע' 15.

68. הרוב עובריה הוראה, שות' ישכיל עבדיה חי' חוו"ד סי' מ.

69. הרוב שלמה זלמן אוירובאך והרב יוסף שלום אלישיב – הובאו דבריהם בנסיבות אברהם (פרופ' אברהם סטרן סק"ב; הרוב משה פינשטיין, שות' אגדות משה ח"ב סי' עג אות א, שות' חיל ישראל ח' סי' סב).

הצעת חוק: החולה הנוטה למות, התשס"ב – 2002 הדיןדים, ההשגות וההסכמות

ראשי פרקים:

28. התייחסות לבניין שמיירה על אוטונומיה של החולים בא בבח.
29. פיפוי כוות.
30. דרכי המניין.
31. תופוק המניין.
32. הסמכות.
33. עירור על החלטות בא הכוונה בין הנחות רפואיות מקדיימות לণוי לא חולוב.
34. אפשרות השילוב.
35. סדר עדיפות.
36. גיטול ושלינוי.
37. עלייפות הרצון המכפרש.
38. מאגר מידע וידישת הנחות.
39. תיעוד ברשותה הדיפואית.
40. מאמץ ליליקי קיומו של הנחיתות או של בא כוח.
41. חותבת ידיעות.
- 42-43 פרק ה: יהוד וקטין (טרם נכתב).
44. ועודות אתיות.
45. הורכת הווודה ומניין חבריה.
46. פניה לוועדה.
47. סמכויות הוועדה וקבלת החלטות על ידי הוועדה.
48. סמכויות הוועדה ומניין חבריה.
49. קבלת החלטות על ידי הוועדה.
50. פניה לוועדה.
51. ערעור.
- 52 פרק ז: שונות.
53. פטרו מהתוצאות.
54. הזכות ליעוץ.
55. העברת הטיפול למטפל אחר מסיבות מצפניות.
56. הסותייגיות.
57. התייחסות לרופאות מקדיימות.
58. הוראות היסוד.
59. השרותות לתמת הנחות.
60. אין ממשמות לא-מתן הנחות.
61. דרכי מון התהנויות ותינודן.
62. מתנתים לתוכף התהנויות.
63. מהילת תוכף התהנויות.
64. התייחסות לבירות או לא מותאיומות.

מבוא להצעת החוק

פרק א: הוראות כליליות

1. מטרות.
2. הגדרות.
3. תחוללה.
4. חובת הדיון.

פרק ב: עקרונות וחוקות

5. עקרון יסוד.
6. חזקת הרצון לחוות.
7. חזקת השירות.
8. חזקת תקיפות.

פרק ג: הטיפול בחולה הנוטה למות

9. חוליה נוטה למות חרוצה להושך לחוות.

חוליה הנוטה למות אשר אינו רצוח

שחווי יוארבו

10. מונע טיפול רפואי לחולה נוטה למות הכספי.

למונע טיפול רפואי לחולה נוטה למות הבלתי כשייך

למונע פסקת טיפול רפואי

להמנעות טיפול רפואי

מכבב יתרום רפואי

טיפול מוקל (פליאטיבי)

איסור המותה בנסיבות

סיווע להחטבות

חוותת תעיז

חוותת הערכה חוותת

פרק ד: קביעות רצונו של החולה

הבלתי כשייך

כללי

הנחות לרופאים מקדיימות

21. הוראות היסוד

22. השרותות לתמת הנחות

23. אין ממשמות לא-מתן הנחות

24. דרכי מון התהנויות ותינודן

25. מתנתים לתוכף התהנויות

26. מהילת תוכף התהנויות

27. התייחסות לא-ברורות או לא מותאיומות

הטוענים, שמתן נורוקוטיקה יש בכוחה אף להאריך את החיים, שכן במניעת הכאב והסבל מרגיש והחוליה יותר טוב, יוכל לאכול ולשתות בצויה טובה יותר.⁷⁵

6. העברת הטיפול למטפל אחר⁷⁶

חוליה בחו"ל שעה, שהמשפטה מתנגדת להמשך פעולה הצלחה, וכך הדחוק אסור לרופא המטפל לעבור על בקשה זו, שאם לא כן הוא עלול להפסיד את פרנסתו ותעדותו – אין הוא מחייב להשתדל עד להחיות חוליה זו, ולא חל עלייז איסור לא תעמד על דם רען.⁷⁷

מקור: רפואה חילכה; הלכה למעשה עמ' 476-488 (2006)
אסיה נא-אב עמ' 39-25 (2003)

* * *

הערות העורך:

לאחר סגירת הגלילן התקבלו תשובות הלכתיות של הג"ר יהושע י נויברט שילט"א והג"ר אבגדור נבנצל שליט"א לגבי היתור שימוש בקוצץ זמן שמורכב על מכונת ההנשמה לפני חיבור חוליה ALS למכשיר, בתנאים מוגדרים. השאלה המפורטת עם התשובות המלאות מובאה להלן עמ' 337-332.

75. יצחק אייזיק ליעבעס, שוחית בית אב"י חוו"מ סי' קג; הרב אליעזר יהודה ולידנברג, ש"ז צ"ץ אליעזר ח"ג סי' פז; שם ח"ג סי' קג; Rabbi JD Bleich, *Judaism and Healing*, Ch. 24. אמרנו ראה מאמרו של הרב אליעזר בנצעאל, אסיאג, ד, תשמ"ג, עמ' 260 ואילך. שם משבכי האב גורמים לקיצור חייו של החולה – אסור מclin רציחת ממש. אך הבהיר שם מרבית שלמה ולמן אוירובאך להחמיר הטיפול במסכנים הבאים. אכן כל רזקה בפני עצמה מזכירה חי תחוללה בהכרה, אלא בכחן בותה מתקברים איזו. וראה עוד מאמנו של הרב ישראלי מאר לאו, וחורה שבעל-פה, כה, תשמ"ג, עמ' נח ואילך.

76. הרב יצחק אייזיק ליעבעס, שוחית בית אב"י חוו"מ סי' קג; הרב אליעזר יהודה ולידנברג, ש"ז צ"ץ אליעזר ח"ג סי' פז.

77. רלונטי לסעיף 55 לזרעתה החתק.

78. הרב אליעזר יהודה ולידנברג, ש"ז צ"ץ אליעזר ח"ג סי' מ.

6. אין מוציאים חוליה הנוטה למות מחזקתו היוטה כשר כאמור בסעיף 7. לצורך חוק זה, אלא בהחלטה רפואית מומתקה ומוחעדת של הרופא האחראי לאחר שקיים התיעצויות עם המטפלים בחולה הנוטה למות עם רופאים לרופאים או מומחים, לפי העניין, ובמידת האפשר עם רופאו האישי.

פרק ד': הטיפול בחולה הנוטה למות

סימן א': כללי	הכשרות	הוצאה מהזקה
(א) רופא אחראי מסומן לקבוע כי מטופל זה חוליה הנוטה למות, אם נכון כי המטופל סובל מבעיה רפואית השוכנת מרופא וחוללה מטופל חיצי, אף אם ניתן לו טיפול רפואי, אינה עליה על שישה חודשים.	קייעת מנצח הרופאי של מטופל	7. לצורך חוק זה, אלא בהחלטה רפואית מומתקה ומוחעדת של הרופא האחראי לאחר שקיים התיעצויות עם המטפלים בחולה הנוטה למות עם רופאים לרופאים או מומחים, לפי העניין, ובמידת האפשר עם רופאו האישי.
(ב) רופא אחראי מסומן לקבוע כי חוליה הנוטה למות הוא חוליה בשלוב סופי, אם נכון כי הוא מציג במצב רפואי שבו ככל מס' רפואי, אינה עליה על שכירויות.	קייעת מנצח הרופאי, אם נכון כי הוא מציג במצב רפואי שבו ככל מס' רפואי, אינו עליה על שכירויות.	
(ג) קייעת רופא אחראי לפי סעיף זה תעשה לאחר התיעצויות עם הרופאים המומחים המטפלים במטופל ובמידת האפשר גם עם רופאו האישי.		
8. (א) קביעת רופא אחראי כי מטופל הוא חוליה הנוטה למות והוא אינו בעל כבוד רצין - כשרות	החוליה	
(1) הרופא האחראי או מי שהוסמך על ידו לענין זה, יעשה מאבחן סביר כדי לקלל את כל הנתונים והנסיבות הנוגעים בדבר, לזרוך בירור ואיזנו של חוליה הנוטה למות לפ' סעיף 5(ב) ו-(ג) והכל בהתאם לכללים שנקבעו לענין זה בתקנות;		
(2) הרופא האחראי או מי שהוסמך על ידו לענין זה, יברר במאג'ר המידע אם, על פי הירושום, בו, נון חוליה הנחיתות רפואית מקידמות, או מינה מינימלית כות; מצא: הרופא האחראי או מי שהוסמך על ידו לענין זה, כי חוליה נתן הנחיתות או מינה מינימלית כות, ואחת לאחור בירור במאג'ר התירוע וברור אחרות, ככל הנראה, יצירף הרופא האחראי או מי שהוסמך על ידו לענין זה, מודיע על לרשותה הרופאית המזהה לתבי חוליה.		
9. (א) קביעת רופא אחראי כי מטופל הוא חוליה הנוטה למות שאינו בעל כבוד רצין - כשרות	החוליה	
(1) הרופא האחראי או מי שהוסמך על ידו לענין זה, יברר במאג'ר המידע אם, על פי הירושום, בו, נון חוליה הנחיתות רפואית מקידמות, או מינה מינימלית כות; מצא: הרופא האחראי או מי שהוסמך על ידו לענין זה, כי חוליה נתן הנחיתות או מינה מינימלית כות, ואחת לאחור בירור במאג'ר התירוע וברור אחרות, ככל הנראה, יצירף הרופא האחראי או מי שהוסמך על ידו לענין זה, מודיע על לרשותה הרופאית המזהה לתבי חוליה.		
10. (א) קביעת רופא אחראי כי מטופל הוא חוליה הנוטה למות שאינו בעל כבוד רצין - כשרות	החוליה על כוונה לפעול ומסירת מידע	
(ב) רופא אחראי ימסור מידע רפואיognונע להחוליה הנוטה למות שאינו בעל כבוד רצין או מאפשר עין בראשמה ההפואית שלו למי שיעטו נורשת לשם כלת החוללה על הטיפול שייתן לו בהתאם להוראות חוק זה.		

(1) מנהל מחלקה או מנהל יחידה, במוסד רפואי, האחראי על הטיפול הרפואי בחולה הנוטה למות, או רופא מומחה שמשנה מנהל המוסד הרפואי, מנהל מחלקה או מנהל יחידה, להיות אחראי כאמור – לענין חולים המטופלים במוסד רפואי;

(2) רופא מחויר של קופת חולים, או רופא שמנוה על ידו – לענין חולים המטופלים בקהילה;

(3) רופא המוני בפקודות (1) או (2) – גם לענין חולים המטופלים שלא במוסד רפואי ושלא באמצעות קופת חולים.

"רופא אשתי" – רופא, שיש לו היכרות קורובה עם המטופל, רצונתו ועמדתו ביחס לטיפול הרפואי בו, בין אם הוא רופא משפחה של המטופל או רופא המרכז את הטיפול במטופל בקהילה או במוסד הרפואי;

"ישר" – שר הבריאות.

פרק ג': הרצון לחיות וכשרות – חזקות

4. חזקתו של אדם שהוא רצוץ להוסיף לחיות, אלא אם כן הכוח אחרהו; לא חזקתו אהורת מעבר לכל ספק סביר – יש לנוטת לשובת הרצון להוסיף לחיות.

5. חזקתו של אדם, לפי הענין: אין מוציאים חוליה הנוטה למות מחזקתו רצונו להוסיף לחיות ואין נמנעים, לפי הוראות חוק זה, מטיפול רפואי בו, אלא על פי המפורטים בסעיף זה, לפי הוראות:

(א) בחולה הנוטה למות שהוא בעל כשרות – על פי הצעת רצונו המפורשת;

(ב) בחולה הנוטה למות שאינו בעל כשרות, שמלאו לו 17 שנים, על פי זאת מלאה;

(1) גנחות רפואיות מקיימות שגנן שמתיקיות בהן הוראות סעיפים 33 ו-34(א);

(2) החלטה של מזינה כחורי שניגנה לפי מיטר כוח שמתיקיות בצו הוראות סעיפים 1 ו-38(א);

(3) החלטה של מזינה או מזינה מוסידית או הצעה הארץית שניגנה לפי הוראות פרק ר.

(ג) בהיעדר הנחיתות או החלטות כמפורט בסעיף קען (ב) – על פי החלטת רופא אחראי ובתגובה שהחוללה כאמור תתקבל בהתחשב –

(1) בהצהרה מפורשת של אדם קרוב ולפיה חוליה הנוטה למות אליו ורעה להוסיף לחיות;

(2) בהעדר הצהרה כאמור – בהתחשב בעמדת אפוטרופוס של החולה הנוטה למות, שהוא אדם קרוב, ככל שישנו, ולפיה רצונו של החולה הנוטה למות שלא להאריך את חייו.

חזקה על אדם שמלאו לו 17 שנים שלא הוכיח פסול דין שהוא כשיר מבחינה הכרותית, שכליות ונפשית לקבל החלטות בקשר לטיפול רפואי בו מוקן הבנה, שיקול דעת ורצון חופשי.

- סימן ג': חולה נוטה למות אשר אינו רוצה שחיין יוארכו**
- הימנע מהמתן 15. (א) חולה הנוטה למות שהוא בעל כשרות, אשר אינו רוצה שחייו יוארכו, יש לכבר את רצונו ולהימנע מטיפול רפואי בו.
- (ב) על המטופלים בחולה הנוטה למות כאמור בסעיף קתן (א) לעשות מאין סכין כדי לשכנעו לקבל חמצן, וכן מזון ונולמי, אך באמצעות מלאכותיים, וכן על לקבל טיפולים שנוחים הנוחים לטיפול במחלות בו וזאת או במחלה רקע וטיפול מקל.
- הימנע מהמתן 16. (א) חולה הנוטה למות שאינו בעל כשרות הסובל סבל ממשמעו, שנקבע לביו לפי הוראות סעיף (ב) כי אינו רוצה שחיין יוארכו, יש להימנע מטיפול רפואי בו, הקשור לביעיו הרופאי החוכם המרפא, לרבות בריקות, ניטוחים, החיאת, החיבור לממושך הנשמה, טיפולים כימותרפיים, הקנות או דיאליה, והכל בהתאם לרצונו כפי שנקבע על פי סעיף (ב).
- (ב) (1) בסעיף קtan זה, "טיפול נולוה" – טיפול רפואי בחולה הנוטה למות, שאינו קשור כלל לביעיו הרופאי החוכם המרפא, לרבות טיפולים שנוחים לטיפול רקע וטיפול מקל, וכן מתן מזון ונולמים אפלו באמצעותם מלאכותיים.
- (2) אין להימנע מטיפול נולוה בחולה הנוטה למות כאמור בסעיף קtan (א), וכל אף רצונו של החולה כפי שנקבע לפי סעיף (ב) הוא להימנע מטיפול כאמור.
- חוליה בשלב סוף שאינו בעל כשרות 17. על אף הוראות סעיף 16(ב), תילה כשלב סוף שאינו בעל כשרות, הסובל סבל ממשמעו, שנקבע לביו לפי הוראות סעיף (ב) כי אינו רוצה שחיין יוארכו, יש להימנע מלטיפול רפואי בו, לרבות טיפול רפואי נולוה כאמור בסעיף 16(ב)(1), וכן בהתאם לרצונו כפי שנקבע לפי סעיף (ב): על אף האמור בסעיף זה, אין להימנע ממן מזון ונולמים לחולה כאמור, אפלו באמצעותם מלאכותיים, אלא אם כן קבע הרופא האחראי שמן הנולמים גומם סבל או נזק לחולה כאמור.
- מצח חירום רפואי 18. (א) במצב חירום רפואי של חולה הנוטה למות יהו הוראות סעיף 15 (3) לוחק וכורית החולה, אלא אם כן נודע למטופל כי נקבע לפיו הוראות סעיף 5 כי רצונו של החולה הנוטה למות לחימנע טיפול רפואי בעיה מסוימת כמפורט.
- (ב) על אף האמור בסעיף קtan (א), לענן חוליה בשלב סוף והנה בנסיבות המצח חירום רפואי, ווורר להימנע מטיפול רפואי מצל חיים בו, אלא אם כן נודע למטופל כי נקבע לפיו הוראות סעיף 14 כי רצונו של החולה בשלב סופי לקל טיפול רפואי בעיה מסוימת כמפורט.
- סימן ד': פעולות אסורה**
- איסור המתנה 19. אין בהוראות חוק זה כדי להזכיר עשייה פוללה, אף אם היא טיפול רפואי, המכוננת להמיין, או שתוצאתה, קרוב לוודאי, היא גם גורמת מוות, שכן היא געשית מותך חסר חמלת ובין שלא, וכן בבקשת החולה הנוטה למות או אדם אחר ובין שלא.

- (2) הוראות כל דין האסורה העברת מידע רפואי לא יהולו על מסירת מקע לפני סעיף זה.
- דין ותיעוד 11. (א) קבוע וופא אחראי, כי מטופל הוא חולה הנוטה למות,קיים יחד עם המטופלים האחרים בו, בהתאם האפשר, דין ומפורט על מבטו של המטופל על הטיפול הרופאי שיש לתה לו ויקבל החלטה בעניין, והכל בהתאם לדין הטיפול הרופאי בחולה.
- (ב) קיבל וופא אחראי החלטה על דין הטיפול הרופאי בחולה הנוטה למות, יתעד ברשותה והרופאית של החולה את מהלך הדין, את ההחלטה שקיבל ואת הגימות לה; הוראות סעיף זה באות להווסף על הוראות תיעוד לפי סעיף 17 לחוק זכויות החולה.
- חותמת הערכה 12. על הורפא האחראי להערכץ, מידיע פעם, אוח כשרותו, מצבו הרפואי ואחת חותמת רצונו של החולה הנוטה למות; חולין באחד מלאה – עלי להזכיר ולהבהיר לענן דרך הטיפול הרפואי בו.
- סימן ב': חולה נוטה למות המבקש טיפול חריג להארצת חיין**
- וכוthon של חולה 13. חולה הנוטה למות, הרוצה שחיין יוארכו, ומבקש טיפול רפואי שלדעתו הרופא האחראי, אין לו הדרקה בסביבות העין, יש לכבר את רצונו לקבל טיפול חריג להארצת חיין ולחתה לו את הטיפול המבוקש בהתאם לכל דין ובהתאם למינאים ולהסדרים הנוגעים, מעת לעת, במיעוטם הבעיות בשושאל; הוראות סעיף זה לא יחולו לגבי טיפול רפואי שלדעת הרופא האחראי איין צפוי להארצת חיין, או עליל לגרום נזק ממשמעו למטופל או לולתו.
- קביעת הרצון 14. רצונו של חולה הנוטה למות לענן נזק ממשמעו טיפול רפואי כאמור בסעיף לקליטת טיפול 13, יקבע על פי המפורט להלן, לפי הענין:
- (א) בחולה הנוטה למות שהוא בעל כשרות – על פי הצעת רצונו המפורשת;
- (ב) בחולה הנוטה למות שאינו בעל כשרות, שמלאו לו 17 שנים, על פי אחת מלאה –
- (1) על פי הנוחות רופאות מקודימות שנתקיימות בהן הוראות סעיפים 1-33(א)-(א);
- (2) על פי החלטה של מiore כוחו שניתנה לפי ייפוי כוח שמתקיימות בו הוראות סעיפים 1-38(א)-(א);
- (3) על פי החלטה של ועדת מוסדרת או הוועדה הארץית שניתנה לפי הוראות פרק ר.
- (4) בהעדר הנוחות או החלטות ממפורט בסעיף קtan (ב), על פי –
- (1) הצהרה מפורשת של אדם קרוב לענן רצונו של החולה הנוטה למות;
- (2) ובנסיבות הצהרה כאמור יקבע רצונו של החולה הנוטה למות על פי עדמת אפטורופס שמדובר אדם קרוב, ככל שישנו.
- (ד) הוראות סעיף 1(1) יהולו גם לענן סעיף זה, בשינויים המתחייבים.

- סימן ז' : טיפול בחסוי נוטה למות**
- טיפול בחסוי 29. (א) בחוק זה, "חסוי" – אדם שמתקיים בו כל אלה –
 (1) אינו יכול, דרך קבע, לדאוג לענייניו, בשל מוגבלות שכלית
 נוטה למות;
 (2) מצב הדרבים כאמור בפסקה (1) התקיים לפחות לפני פגיעה;
 (3) אין לגביי הנחיות רפואיות מקרימות בתוקף, או ייפוי כוח
 בתוקף.
- (ב) הביע חסוי את רצונו שהייו יארכו, יעל גורר האחראי
 בהתאם לרצונו של הקטין, בכפוף להוראות חוק זה;
- (ג) הביע קטען שפלוואו לו 15 שנים את רצינו להימנע מהארכה
 חייה, תכريع דבריו ונזהה מוסדרת;
- (ד) דנה וудה מודנית בעניינו של קטען שהוא חוליה הנוטה למות,
 חשימע גם עמדות, אם והבעה, וכן ימסר לזרועה פירוט המידע
 שמנמר לו.
- (ה) העידה המוסדרית ש核实 בין שיקוליה אה טובחו של הקטין,
 והתהה רשותה לקבע שיש להימנע מהארכת חייו של הקティין, אם
 שונגע כי אין זה לטובתו של הקטען שהייו יארכו, בכפוף
 להוראות סעיף קטען (ב)(1).
- סימן ז' : טיפול בקטין הנוטה למות**
- טיפול בקטין 29. (א) בחוק זה, "חסוי" – אדם שמתקיים בו כל אלה –
 (1) אינו יכול, דרך קבע, לדאוג לענייניו, בשל מוגבלות שכלית
 נוטה למות;
- (2) מצב הדרבים כאמור בפסקה (1) התקיים לפחות לפני פגיעה;
 (3) אין לגביי הנחיות רפואיות מקרימות בתוקף, או ייפוי כוח
 בתוקף.
- (ב) הביע חסוי את רצונו שהייו יארכו, יעל גורר האחראי
 בהתאם לרצונו של החסוי, בכפוף להוראות חוק זה; הביע חסוי
 את רצונו להימנע מהארכת חייו, תכريع בעניינו וудה מוסדרת;
 הוראות סעיפים 26, 27 ו-27½ תחולו בשינויים המתויבים, לפי
 העניין.

20. אכן בהוראות חוק זה כדי להחריר עשיית פגעה, אף אם הוא היה טיפול רפואי, ששהה סיעו להחכבות, בין שהיא נעשית מוחק חסר וחללה וכן שלא, ובין לבקשת החולה הגיטה למורתו או אדם אחר ובין שלא.
21. אכן בהוראות חוק זה כדי להחריר הפקת טיפול רפואי ו רפואי צפוף בחולה הנוטה למות, העוללה להחיבא למותו, בין שהוא בעל כשרות ובין אם לאו; ואולם מוחר להימנע מטיפול רפואי ו רפואי צפוף, שנפקק שלא במכוכן או שלא בגין הדבר להוראות כל דין וכן מוחר להימנע מטיפול רפואי ורופא מחויר, והכל בכפוף להוראות סעמן ג'.
22. נודע לרופא האחראי, כי קיימת מחלוקת בוגעת להחלה או קביעה לגבי חוליה הנוטה למות, וכי פנה אדם לודעה מוסדרת או כי בנסיבות אדם לפנות להודעה מוסדרת לצורך הכרעה במחלוקת, יפעל הרופא האחראי באופן שאיפשר את המשך חייו של החולה הנוטה למות וכבלב שאם בנסיבות שאיפשרו לעשויות כן באמצעות טיפול שאינו רפואי, יעשה הדבר כן.

- סימן ז' : מתן טיפול מכל**
- מתן טיפול מכל 23. (א) על הרופא האחראי לנודם לכך שייעשה כל שניתן כדי להקל על כאבו וסבלו של חוליה הנוטה למות, אף אם הדבר ברוך בסיכון סביר לחיו של החולה, לרבות באירועות רפואיים, משככי כאבים או באירועים פתולוגיים, סיעודיים וסובייטיים, וכך על פי עקרונות נאותים של טיפול מקצועי, ובהתאם למוגעים ולהלדים הנוגעים, מעת לעת, במערכות הבריאות בישראל, ובכפוף לצינון החולה הנוטה למות, בהתאם להוראות חוק וכוויות החולה.
- (ב) על הרופא האחראי לנודם לכך שייעשה, במידת האפשר, כל שניתן כדי להקל על בני משפחתו של חוליה הנוטה למות ולדאוג לרוחותם בעקבות שהוותו של החולה במסוד הרופאי, והכל על פי עקרונות נאותים של טיפול סוציאלי וטיפול מקצועי, ובהתאם לתנאים ולהלדים הנוגעים, מעת לעת, במערכות הבריאות בישראל.

- סימן ו' : טיפול בקטין הנוטה למות**
- סקפות גורי 24. הורה של קטען מוסכם לייצגו בעניינו הטיפול הרפואי בו, בין לעניין החרכת חייו ובין לעניין ההגנות מהארכת חייו; אפטרופוט של קטען, קטין הארכת חייו אדם קרוב, ושיא להשמיע את עדותו לעניין זה והרופא האחראי רשאי לפעול על פיה; היה הקטען חסר הורים, או שנשללה אפטרופוטה ההורם לא נקבע לקטען אפטרופוט או שאפטרופוט אינו אדם קרוב, תכريع בעניינו הועידה המוסדרית.
- טיפול עמודות 25. קטען שהוא חוליה הנוטה למות, כדאי להשתתף בקבלת החלטה על הטיפול הרפואי בו, בהתאם לנסיבות קבלת ההחלטה על הטיפול הרפואי בו, בהתקיים שניות אלה:
 (1) הקטען מודע למצוות, ובמקרה שהשתתף בקבלת ההחלטה בעניינו;
 (2) הרופא האחראי קבע שכשו ו wszלו השכלים והנפשים של הקטעןאפשרים שייחסו בקבלת ההחלטה בעניינו.

	(2) חמצית המידע הרפואי שנitinן לנוטן ההגניות כאמור בסעיף 32; החמצית תירושם ביי' מוטר המידע אשר אישר בוחנית ידו כי מסר לנוטן ההגניות מייד' וכי הסביר לנוטן ההגניות את כל המונחים הרפואיים בהתאם להוראות סעיף 13(ב) לחוק זכויות החולה.
	(ג) הגניות רפואיות מקידימות יכול שיענות: בדריכים אחרים שיקבע השור, באישור וועת העברוה הרוחה והכיאות של הכנסת, יוכל שיקבעו כאמור דרכן כלל או לוגו נקרים שיקבע.
34. (א) הגניות רפואיות מקידימות יעדמו בתיקון חמיש שנים מיום חmittת טופס ההגניות הרפואיה המקידימות, אלא אם כן נקבעו בו חוקופה קזרה מכך ויתין להאריך את זופקן לתפקידו גוספות שלכל אחת לא תעללה על חמיש שנים; ההארכה תעשה על גבי טופס ההארכה שבוטסף החלישית.	תיקוף ההגניות רפואיות מקידימות
(ב) הגניות רפואיות מקידימות שאינן מקידימות אחר כל הוראות סימן זה או הגניות רפואיות מקידימות שוגר וולפן לפי סעיף קפן (א) אין מחייבת, אך על הרופא האזראי לעין בהן והוא רשאי להתחשב בהן לעצם סעיפים (א) ו (ה).	הנחות לרשות רפואיות מקידימות
35. לא ניתן לקבוע בכירור את רצונו של החולה הנוטה למות מההגניות הרפואיות המקידימות שנותן, או שהונחיות ורפואיות אין מתאימות לנסיבות המקירה, או בנסיבות מיופה כזה או עדות ברורה של אדם קרוב – חכריע בדבר העריה המוסדרת.	הנחות לא ברורות או לא מתאימות
36. א-מן הגניות רפואיות מקידימות אין בו כשלעצמן כדי להעיד על רצונו של החולה הנוטה למות באשר לטיפול הרופאי בו או להימנות מהטיפול הרפואי בו.	העדות לרשות רפואיות מקידימות
37. (א) אדם בעל כשרות רשיי למונת מיופה כזה על גבי טופס שנוטחו מוכא בתושפת השניה ורשאי הוא לא לממת ביפוי הכהה מהלך למופה הכהה.	מיופה כוה ייפוי כוה
(ב) מיופה הכהה יהיה מוטמן להתחלת במקומו על הטיפול הרפואי שיענן או שלא יינתן לו אם יהיה חולה הנוטה למות שאינו בעל כשרות; לא יוכל מיופה הכהה למלא בבודע ונדרש את תפיזו, או ייסרב לעשות-כן, יהיה המהילך למופה הכהה, מיופה הכהה.	מיופה הכהה ייפוי כוה
(ג) ביפוי הכהה יפורטו הנסיבות והנתאים שבתבם יהיה מוטמן מיופה הכהה בהתאם לנסיבות כאמור.	מיופה הכהה ייפוי כוה
(ד) ניתן ייפוי כוה שיש בו התיחסות למצבם רפואיים מסוימים או לטיפולים רפואיים מסוימים – יקבל נוטן ייפוי הכהה מייד' רפואיים בהתאם להוראות סעיף 32, בשינויים המהוריבים.	מיופה הכהה ייפוי כוה
38. (א) ייפוי כוה יינתן בכתב, מתוך רצון וחופש ועצמאי, על יסוד הבנה ושיקול דעת וייחותם בוחנית ידם של מיופה הכהה ושל שני עדים שאין להם אמירות כליל או אחר במיפוי הכהה, ושאינם מיופה כוה, אך יכול שאחד העדים יהיה מוכר המידע כאמור בסעיף 37(א); יכול שיפוי הכהה יכול הגוזה של נוטן ייפוי הכהה לסבל ממשועורי; ייפוי הכהה יכול גם –	דרך המניין ותיעודו

- (ג) לא נדע וצומו של החסוי, והסכימו הרופא האחראי והאפטורופוס שיש להאריך את חייו – יפעיל הרופא האחראי כאמור, בכפוף להוראות חוק זה; בכל מקרה אחר – חכריע להזעה מוסדרת בעניינו של החסוי.
- (ד) הוועדה המוסדרת תשקל בין שיקוליה את טובתו של החסוי, והיה רשות לקבוע שיש להימנע מהתאריך חייו של החסוי, אם שוכגעה כי אין זו לטובתו של החסוי שחייו יארכו, בכפוף להוראות סעיף קטן (ב).

פרק ה': הבעת רצון מוקדמת

סעיף א': הורכים להבעת רצון מוקדמת
הבעת רצון 30. אדם רשאי להביע את רצונו, מראש, בשאלת הטיפול הרפואי בו אם היה חולה הנוטה למות שאינו בעל כשרות, ביפוי כוה, או בשילוב בינהם, הכל בכפוף להוראות פרק מוקדמת שעשה כן מתוך רצון חופשי עצמאי ושלא מחק לחוץ משפחתי, חברוני או אחר.

- סעיף ב': הגניות רפואיות מקידימות**
הנחות 31. אדם בעל כשרות רשיי להביע את הנחות לרופאות מקידימות שבין ירטט את רצונו לגביו טיפול רפואי עתידי בו אם יקבע לנכיז כי הוא חולה הנוטה למות שאינו בעל כשרות, הכל לפלי הוראות חוק זה.
מקידימות 32. (א) הגניות רפואיות מקידימת ינתנו לאחר שהונחן קיבל מרופא או מידע רפואי לפחות מוטצת מודיעין רפואי ולזרוש לו באופן סביר לשם מחק למן הגניות לרופאות מקידימות (בחוק זה – טօסר המידע).
(ב) על אף הוראות סעיף קפן (א), נקבע בהתחאם להוראות חוק זה כי אדם הוא חולה הנוטה למות, יתין הנחות רפואיות מקידימות לאחר שקיבל מרופא מומחה מידע בדבר מצבו הרפואי, לרבות מידע רפואי בדבר מצבו שהוא דלונוטלי למן הגניות וכן מידע רפואי הזרוש לו באופן סביר לשם מחק הנחות רפואיות מקידימות.
דרך מתן ההגניות והיעדרן 33. הגניות רפואיות מקידימות יינתנו בכתב, על ידי טופס הנחות לרופאות מקידימות שנוטחו מובה בתושפת הראשונה, בוחנית ידו של נתן הנחות בפני שני עדים שאין להם אינטנס לבכלי או אחר בוחנית הנחות, ושאינם מיופה כוה, אך יכול שאחד העדים יהיה מוסר המידע; העדים יאשרו באותו מעמד בוחניתם ידם על גבי טופס הנחות הרפואיות המכידימות שנוטן הנחות חכם כאמור.
(ב) הנחות רפואיות מקידימות יכול שייכלו לגרה של נתן הנחות לסכל משמעו ויכללו גם –
(1) הזורה כי הנחות ניתנו מתוך רצון חופשי, על יסוד הבנה ושיקול דעת;

(2) טיפול שתוכנן מראש, באמצעות טכנולוגים מתאימים, להיענות לטיפול רפואי מוחזרי, למורות שלל פי טיפולו הוא יהיה ניתן באופן מותאם וללא הפסוקות;

טיפול רפואי רציף הוגדר שם:

"טיפול רפואי רציף" – טיפול רפואי, שלל פי טיפולו ניתן באופן מותאם ובלא הפסוקות, למעט טיפול רפואי מוחזרי כאמור בפסקה 2 להגדירה טיפול רפואי מוחזרי;

הຽיון המינוח של הפיכת טיפול רפואי רציף לטיפול רפואי מוחזרי מוטבע, איפוא, בתוך החוק עצמו.

הייון טוב כשלעצמו אין בו די בלא הקפדה על פרטים מעשיים רלוונטיים. لكن לפני פיתוח מערכת הבקשה הייחודית הוא גדור הדבר ונפק על ידי שניים מגדולי הפסוקים בדרכו וכן נדור בועודה מקצועיתอาทית שקבעה את הסpecificיות הנדרשות מעורכת הבקשה הייחודית.

המבוא האתי המובא כאן מתר את השיקולים האתורוניים, והשאלה עם תשובה הפטוסים (להלן "עמ' 104-99") מצינה את העקרונות ההלכתיים הקשורים להפעלה מערכתי יהודית זו.

פרק ב: מערכת בקשה להפיכת הנשמה לטיפול רפואי מוחזרי – מבואathi לניסוי קליני

א. הרקע להקמת הוועדה להפיכת הנשמה לטיפול רפואי בדיד

הבעיה: גבולות הטיפול בחולים טופניים¹ הנוטים למות יוצרים דילמה מוסרית קשה בעלת השלכות רפואיות, חברתיות, דתיתות.

שבועת הרופאים של היפוקרט שוללת באופן מוחלט רצח מתון רתמים² וכוללת את ההתחייבות "עלולם לא להיענות לבקשת לספק סם ממיית, או להעלות רעיון בכיוון נזה".

במאה העשרים הגורמים היו הראשונים לבצע המתו חסד אקטיבית של אלפי מפגרים ונכים, כשבמTEGRתן הופעל לראשונה גז מסית.

בסוף המאה העשרים הרפואה ההולנדית פתרה את בעיית הטיפול של החולים חסובי מרפא, כמו גם את העול הרפואי והכלכלי של הטיפול בהם, על ידי המתו חסד אקטיבית של אלפי חולים.

מצד שני, טכנולוגיה רפואיית מודרנית מאפשרת הארכת חי סבל של חולים הנוטים למות, והוא מעבר להחליך הטבעי של דעיכת החיים.

ד"ר מרדכי הלפרין מערכת הבקשה ("טיימר") להפיכת הנשמה לטיפול רפואי מוחזרי

ראשי פרקים:
א. החוק
ב. מבואatoi

פרק א: החוק

חוק החוללה הנוגעה למות התשס"ו-2005 החקבל בכנסת ביום ה' כסלו תשס"ו. החוק נוסח על פי הסתכמה בועדת שטינברג והוכן לקריאה שנייה ושלישית בועדה משותפת לוועדת חוקה וועדת עורך ובריאות בכנסת, בראשותו של ח"כ שאול יהלום. הבסיס ההלכתי להצעת החוק הוכחה בארכיות ע"י פרופ' אברהם שטינברג.³

החוק בסעיף 21 מבידיל בין מניעת התחלת טיפול כמו גם אי תירוש טיפול רפואי מוחזרי שמוחדים בהתאם למוגדרים בתוקף, לבין הפקת טיפול רפואי רציף (כמו הנשמה מלאכותית) שאסור בכל אופן.

21. אין בהוראות חוק זה כדי להתריר הפקת טיפול רפואי רציף בחולה הנוטה למות, העוללה להביא למותו, בין שהוא בעל כשרות ובין אם לאו; ואולם מותר להימנע מחידוש טיפול רפואי רציף, שנקesk שלא במקומו או שלא בניגוד להוראות כל דין, וכן מותר להימנע מחידוש טיפול רפואי מוחזרי, והכל בכפוף להוראות סימן ג'.

בסעיף הדגדרות – סעיף 3 לחוק הוגדר טיפול רפואי מוחזרי:

"טיפול רפואי מוחזרי" – כל אחד מלאה –

(1) טיפול רפואי הנitin באופן מוחזרי ובהפסוקות, ואפשר להבחן באופן מעשי וברור בין סיום מוחזר אחד של טיפול לתחילת המוחזר הבא;

1. ראה א' שטינברג, דוח הוועדה הציבורית לעניין החוללה הנוגעה למות, אסיא סט-ע, 5-23 (תשס"ב); הצעת חוק החוללה הנוגעה למות, אסיא שם, 29-54. וראה להלן עמ' 337-332.

2. א' שטינברג, הבסיס ההלכתי להצעת חוק החוללה הנוגעה למות, אסיא עא-עכ, 25-39 (תשס"ג); לעיל עמ' 258-272.

כמו כן החלטה הוועדה בדעת רוכב כי:

1. אין להרubic או ליבש חוליה למות, גם כאשר מותר להימנע טיפול רפואי רוחה מות.

2. אין לנתק חוליה מקוצב לב או ממכוֹנת הנשמה, אך ניתן לחבר חוליה חיבור זמני למכוֹנת הנשמה, אשר יפק אוטומטית במועד שנקבע מראש, לפני חיבור החוליה למכוֹנת הנשמה. לאחר הפסקה כו' מותר יודה להימנע מחיבור מחדש, בהתאם לתנאים המתירים להימנע מהפעלה טיפול נשימתית.

ב. מסקנות הוועדה להחפיכת הנשמה לטיפול רפואי בדיד

בעקבות קבלת דוח ועדות שטינברג על ידי שר הבריאות, מינה מנכ"ל משרד הבריאות ועודת מלחים מולטי דיזיפלינריית בראשותיו, והטיל עליה לבדוק את ההיבטים המעשימים והרופאיים, ולהמליץ על דרכי "ישום הפתרון שיאפשר הפיכת תהליכי הנשמה מתהילך וציף לתהיליך בדיד. לאור זאת הוגדרה מטרת הוועדה: בדיקת היתכנות של הסופת מערכת טיפול למנשימים, אשר מצד אחד מאפשר חיבור למנשימים בזמן קצוב מראש, ומצד שני לא תסכן מטופלים האמורים לקבל טיפול, ולא תזהה גורם בקרוב מותו של המטופל הנוטה למות.

הועמדה החלטה על קיודם פורויקט הפיכת הנשמה לטיפול רפואי בדיד בשלבים, כשבשלב הראשון תורכב מערכת בקרה המיועדת לחולי ALS בלבד, חולים אשר מתנים את עצם הסכמתם להתחבר למנשימים בכך שיכלו להשתתק ממן בעמידה.

לאחר דיון מפורט, סוכמו, בין היתר, הנושאים הבאים כדלהלן:

1. תמיכת לחץ;

2. התראות ואזעקות;

3. ברירות המחדל של הטיפול הרפואי הבודד במערכת התבקרה;

4. מניעת טעויות ואבטחה;

5. ליווי של רופאה פליטיבית;

6. אישור פסיקיאטרי להחלטות שימושעות מוות חוליה;

7. תוכת תיעוד התפלות.

1. **תמיכת לחץ:** בגין הזמן שנקבע מראש, כלומר בעת הפסקת הפעולה של המנסים, על המערכת לעבור ממצב של הנשמה מלאה למצב של תמיכת לחץ של 5-8 ס"מ מים בכדי לבטל את האפקט המכני של הגדרת התגוננות לשימה עקב הצרת דרכי האויר על ידי הциינורות של המנסים, מצב בו עצם החיבור למנשימים מהווה גורם בקרוב של המטופל דגונתו למות. מוכן שהנשמה האפניאית צריכה להתבטל במצב זה.

החלטות על שימוש או אי שימוש בטכנולוגיות מאריכות חיים, מתקבלות באופן לא מסוים, ולעתים תוך לחץ קשה בשעותليلת מאוחרות של רפואיים תורניים. פסק דין של בית משפט בישראל על שימוש או אי שימוש בטכנולוגיות מאריכות חיים אינן חדידים, ניתנת להבחין בהבדלים מהותיים בין פסקת בית המשפט העליון לפסק דין "ספר" לבין חלק מפסיקות בתיהם המשפט המחוויים.

לפני שנושא חוליה הנוטה למות הוסדר בצוואה נוודטיבית – מינה שר הבריאות את פרופ' אברהם שטינברג, לעמדת ראש ועדת ממשלתית- ציורית שנדרשה לגבות הצעת חוק בנושא חוליה הנוטה למות. 59 חברי הוועדה הציורית פעלו קרוב לשנתים בארכע ועדות משנה: ועדת רפואי- מדעית; ועדת פילוסופית-ערכית; ועדת משפטית; ועדת הلاقתית. כל חברי הוועדה הם אנשי מקצוע מהшורה הראשונה בתחוםם, מייצגים באופן הולם את כל תחומי העיסוק וקשת הדעתות הרלוונטיות בישראל ואך אחד מהם אינו מינוי פוליטי או תקשורתיה.

במהלך עבודות הוועדה התקיימו נוהל דינונים מסודר וUMBOKER, התקיימו ויכוחים, והובש דעתות בצורה חופשית ומלאתה. הדין התקיימים תוך כבוד הדדי מלא, למשות חילוקי דעתות וויכוחים נוקבים על עקרונות ופרטים ביצועיים. נעשה ניסיון רציני וכן להגיע לקונסנזוס רחוב בכל האפשר, למרות השקפות עולם בסיסיות שונות.

רוב מוחלט של סעיפים החוק המוצע התקבלו פה אחד על ידי כל חברי הוועדה. לסעיפים בודדים בלבד הוגשו הסתיגניות על ידי חברים בודדים, חלקם העדיפו המלצות אסורניות יותר של אותו סעיף, ואחרים העדיפו המלצות מתירניות יותר, כשהרבה המוחלט חמק בשבייל הזהב. בין היתר, הוסכם ארבעה העקרונות הבאים על דעת כל חברי הוועדה:

1. איסור מוחלט על המתה אקטיבית.

2. היתר להימנע טיפול רפואי מעכבר מות כמשמעותיים שלשה תנאים יסודים: א) החוליה נוטה למות. ב) החוליה סובל מאד. ג) החוליה לא רוצה לעכב את מותו. היתר זה כולל גם הימנעות מהיבור למכוֹנת הנשמה, בהתקיים התנאים הנ"ל.

3. אי חידוש טיפול שנפסק יכול להיות מוגדר כהימנעות טיפול.

4. תהיה חובת קיום נוהל דינונים שקוֹף ומסודר בהשתתפות החוליה או נציגיו.

7. חובת תיעוד החלטות: כל החלטה על אי-הארכה או על הארכה של הזמןenkatz במערכת הבקרה, תיעוד באופן מלא לפני מועד הביצוע, פרט להארכה תירום של פעולות המונחים אשר תוכל להיות מתועדת גם אחרי מעשה.

ג. מטרת הניסוי הקליני

לאחר תקופת הריצה טכנית על מנשימים לא מאורישים של מערכת בקרה הפועלת לפי העקרונות הרשומים לעלה, ולאחר הגשת תוצאות הניסוי הקליני לווזא את יעילות ואמינות מערכת הבקרה הטכני, מטרת הניסוי הקליני לווזא את ייעילות ומוגנות מערכת הבקרה כשהיא מופעלת על מנשימים מאורישים, ולהביא לאישור מערכת הבקרה כאמור' חדש.

בניסוי זה, אישוש המנשימים עם מערכות הבקרה הללו מוגבל אך ורק לחולי ALS, אשר הגיעו לשלב בו קיימת אינדריקציה רפואייה לחיבור כזה, וכאשר הם מתגאים את עצם הסכמה להתחבר למנשימים בכך שיוכלו להתנקן ממנה בעמיד. ברור שחולמים לא יחויבו למנשימים רק לשם הניסוי בטרם הגעם לשלב בו קיימת אינדריקציה רפואייה לחיבורם למנשימים.

החולמים המשתתפים בניסוי אמורים לחתן מראש הכמה מדעת התקפה, תוך ידיעה ברורה ששות זכות שלהם לא חפוגג במידה ויעדיפו שלא להשתתף בניסוי.

במילים אחרות, גם בעצם ביצוע הניסוי, מתקיים תהליך מאיריך חיים של חולרי ALS, אשר ללא ביצוע הניסוי, יתכן מאד שהיו בוחרים באירוע היהם.

ד. לסייע

בתנאים אלה, לאחר ביצוע הריצה וניסוי טכני לא מאוריש והצגתו תוצאות הניסוי הטכני, אינני רואה בעיה אתית ביצוע הניסוי הקליני עם חולמים בעלי אפיון כנ"ל, על פי הכללים הנ"ל, ותוך כדי מעקב רפואי הוולם כמקובל.

ד"ר מרדכי הלפרין

המומנה על האתיקה הרפואיה

ויר"ר הרודה להפיכת הנשימה לטיפול רפואי בלבד

2. התראות ואזעקות: יהיו ארבעה מוגדים להתראות ואזעקות.
א. שכרע או שכועים לפני מועד הניתוק, כדי לאפשר דין רפואי מסודר לבירור המשך הטיפול;
ב. 24 שעות לפני מועד הניתוק, כדי לאפשר דין דחוף אם לא התקיים הדין המסודר;

ג. שעתיים לפני מועד הניתוק, כדי לאפשר מנעה דחופה של הניתוק;
ד. הזעקה בזמן הניתוק, אשר ניתנת להפסקה לאחר שהוצאות הרפואי בדק שאושרה אי-ה帖ערות בקיוב הזמן של המנשימים.

3. ביריות המהזל של הטיפול הרפואי הבודד במערכת הבקרה:

א. קיזוב הזמן הראשוני בעת החיבור למנשימים: כדי לוודא הסתגלות הtolerance למשנים לפני קבלת ההחלטה על אי-המשן, החיבור הראשוני יהיה לתקופה ממושכת יחסית. לדעת חברי הוועדה משך ומין זה צריכים בין חדש אחר לשלשה חדשים, כשהזמן המודרך בטוחו זה יקבע.

ב. קיזוב זמן נוסף לקראת סיום מועד הקיזוב הראשוני: בעת ההחלטה על ביטול הפסקת המנשימים והארכת משך פעילותו על ידי קיצבת זמן חדשה, מערכת הבקרה תאפשר 3 אפשרויות. 1) הארכה נוספת נוספת שווה למשן הקיזוב הראשוני; 2) הארכה ממושכת לחצי שנה; 3) הארכה קצרה לשבועיים.

4. מניעת טעויות וabettha

א. לפני אישור הפעלת הקיזוב, או הוספה קיזוב זמן חדש, המפעיל ידרש לאשר את בחירותו ולענות לשאלת המערכת שתופיע על המסק: "אתה בוחרת באפשרות X. האם זו כוונתך?" (כן/לא).

ב. ושוב: "זהאם אתה מאשר סופית את בחירתך ב-X?" (כן/לא).

ג. נדוגנו, בין היתר, המעלות והיתרונות של ורישת קווד סמכות להפעלת מערכת הבקרה (למעט, הארכת תירום סמוך למועד הפסקת פעילות המנשימים).

5. ליווי של רפואי פליטיבית: לכל אורך הדורך יגמץ ליווי של רפואי פליטיבית למניעת סכל.

6. אישור פטייאטרא להחלטות שימושוותן מות הtolerance חוני למניעת מצב של העדר הסכמה מדעת התקפה להחלטה לא-היפוי שימושוותה אי-הארכת החיים.

הנשמה כדי להמשיך לחיות. כרגע הם עדים ורוצים לחזות למורות הסבל הקשה. אך הם חוששים מהתחבר למcáשר הנשמה, שמא גם בשעה שסבלם יחמיר והם יגיעו למצב בו יעדיפו שלא לקבל את הטיפול של מכcáשר ההנשמה, בכל זאתיאלצו להישאר צמודים למcaffנה ולא אפשרות ניתוק.

חולמים אלו פנו לבית המשפט בבקשה לקבוע לפני תיבורים למכcáשר ההנשמה, שכאשר סבלם יגבר, יהיה מותר לנתק אותם, לבקשתם, למכcáשר ההנשמה.

על פי המצב המשפטי הקיים [שנת תשס"ב], קיימת סכירות גבואה שבית המשפט יאשר את בקשתם. אולם אם יתאפשר לחברים חיבור זמני למכcáשר ההנשמה שאיננו מצריך ניתוק, יש להניח שבית המשפט יעדיף פתרון זהה על ניתוק בידיהם.

ד. שתי שאלות.

האחת – האם ניתוק למכcáשר הנשמה נחשב כהטרת מונע או כהריגה בידיהם?

השניה – האם מותר בנסיבות כאלה לחבר את החוללה למכcáשר הנשמה עם טיימר (הדומה, מבחינה טכнологית, לשעון שבת ארץ טוחן) ב策ורה כזו שכבר לפני חיבור החוללה למכcáשר הנשמה, מצבו של המכcáשר יהיה כזה שהוא אמור להפסיק לפעול בתאריך מסוים. כשהמכcáשר יפסיק לפעול, מצבו של החוללה יהיה שוב כפי שהיה לפני החיבור הזמני, ונינתן יהיה לדין אם לחברו למכcáשר או להימנע מהחיבור החזר.

ה. האם ניתוק למכcáשר הנשמה נחשב כהטרת מונע או כהריגה בידיהם?
כאשר חוללה איןנו מסוגל לנשות בכוחות עצמו ניתן להנשים אותו באופן דידי, דהיינו: על ידי הנשמה מלאכותית מפה להפה, או על ידי לחיצה ידנית קזובה על מגוח שמהדריר אויר לעצנו המוחדר ליריאותיו.
לכודרה ברור שהמשמעות הידנית מוגדר כמניעת יציאת נשמה, ולכן, אם מצבו של החוללה יוגדר כגוסס – יהיה מותר להפסיק את הנשמה המונית יציאת נשמה, וכמבעור בספר היסדים³, בשליטה גיבורים⁴ ובידם⁵.

.3. ספר תסוזים סי' תשכג (ס"י שטו במחורות וויסטינגןץ).

.4. ש"ג על הר"ץ, מ"ק, טז, ב.

.5. י"ד,سلط, א.

רב יחוושע י נויברט
רב אביגדור נבצל
רב מרדכי הלפרין

קיצוב זמן במכcáשי הנשמה – שווית

בש"ד, כדי בחשוון תשס"ב

לבבוד מועיר
הנאן הר"ר יחוושע נויברט שליט"א
הנאן הר"ר אביגדור נבצל שליט"א

שלום רב,

א. חוללה במחלת טרשת צד חות השודרה - ALS (Amyotrophic Lateral Sclerosis) סובל ממחלה נוונית מתקדמת של שריריהם. המחלת גורמת בהדרגה לשיתוק מלא של כל שריריהם, כולל שרירי הנשימה, פרט לשורי גלגלי העיניים. במצב מתקדם של המחלת החוללה אינו יכול להזין עצמו שום אכד מגופו ואף איןנו יכול לנשות בעצמו, והוא מת מחנק אלא אם כן חובר למוכנות הנשמה. בغالל רגשות יתר של שריריהם והעצמות, כל תזוזה או דקירה גורמת לו לכ Abrams קשים, בשעה שפרט להזות גלגלי העיניים הוא איןנו יכול להזין אותו.

ב. לאור הסבל הרוב והבלתי מתואר של חוללה כזה, פסק הגרש"ז אויערבאך זצ"ל שモחר שלא לחברו למכונת הנשמה. (נשפט אברהם, כרך רביעי, חלק י"ד, ס"יسلط, ס"ק ב'; הובא גם באסלא נט-ט, עמ' 58-60). והרב יוסף אפרתי שליט"א כתוב על מקרה כזה בשם הגראי"ש אלישיב שליט"א: "ミיתר לחוללה שא' אפשר לרפאתו אלא אך ורק להאריך תוחלת חייו בחיה שעה והרב ברוך בירוק ביסודותיו לוותר על הטיפול". (נשפט אברהם, שם). ועורין בקריניא דאגראת² שחגורי"י קנייבסקי, הסטיפלער זצ"ל, נתה להשות דין נוטה למות סובל לדין הגוטס. (אך איןנו גוסס עדין), שכאורה ראוי להימנע מלאה ריך חי יסורים "כל שאיןו אלא לחוי שעה ואין בו הצללה ממש", עי"ש.

ג. לאחרונה פנו שני חולמים במחלתה זו לבתי המשפט. מחלתם נמצאת כרגע בשלבי די מתקדם של המחלתה, כאשר תוך זמן קצר הם יזדקקו למכcáשר

.1. בהזרחה החודשה של הנשפט אברהם הובאו הדברים בחלק י"ד, ס"יسلط, ס"ק (ד) א.5.

.2. קריניא דאגראת מכתב קצ. הובא במאמרו של פרופ' אברהם שטינברג, אסלא עא-עב

עמ' 27.

הפעלת המכונה. הדבר דומה לשעון גז המותר ביום טוב, שלפני ההדלקה כבר קצב שעון הגז את זמן הדלקה, וכך אין בהפעלה לא כיבוי ולא גורם כיבוי, כמו שבഫחתו שמן מן הנר לפני הדלקתו ביום טוב אין לא כיבוי ולא גורם כיבוי. וכך כותב בתץ' אליעזר חיג'ס⁷ פט, שבבחירה מוגנת הנשמה לטימר מכון מראש, אין חשש אישור כל. (מדועה בטימר מקצוע עם התראה מוקדמת למניעה תקלה ח'ו).

ג. הבעיה המשית

למרות האמור יש לדון בשאלת הבאה: לצורך חיבור למוגנת הנשמה, מוכנס צינור פלסטי לתוך קנה הנשמה דרך פי של החולה. דרך הצינור הזה מוחדר האויר מהמכונה לריאות החולה. דרך הפסקת פעילות המכונה, אם לא יצא מייד הצינור מגרונו של החולה, ישאר המצב שבו קוטר החלל הפנימי של הצינור הוא יותר קטן מאשר הקוטר הטבעי של קנה הנשמה. משמעות הורבר היא שייתכן כי נשימה עם צינור בקנה דרושת יותר ממצע מנשימה עם קנה חופשי. ואם עובדה זו נcona, יצא שיכולות הנשמה העצמית לאחר הניתוק היא פותחת מיכולת הנשמה העצמית שהיתה לפני החיבור. לאור זאת אורה מאר לכת'ר אם יענה לי – בהקדם האפשרי – על השאלות הבאות:

1. אם זה אכן המצב, האם בכלל זאת מותר לחבר מראש את החולה למוגנת הנשמה עם ומין קצוב?

2. אם חולה ALS הרשי לסתוב להתחבר למוגנת, אומר שהוא מוכן להתחבר רק אם זמנה יהיה קצוב, האם בכח'ג' מותר לחברו לזמן קצוב כדי להאריך את חייו בהסתמכו, במקום שימוש מלהתחבר בכלל, ומתי קודם?

3. מתן הוראה לצוות הרפואית ל吐zie את הצינור מגרונו של החולה מיד עם הפסקת הפעולה של המכונה על ידי הטימר, האם היא פותרת את הבעיה?

4. האם יש חובה להנתנות חיבור למוגנת הנשמה לזמן קצוב, במקרה לצוות הרפואית להוציא את הצינור מגרונו של החולה מיד עם הפסקת הפעולה?

בהתקרה רבה
תלמידו
מרדי הלפרין

מכונת הנשמה מבצעת את אותה פעולה באופן אוטומטי, שאנו מציין פעולות נוספות של אדם. וכך ניתן להסכל עלייה בשני אופנים. מצד אחד ניתן לומר שלמרות שהמכונה אינה נזקקת לפעולת אדם, אך' פן אין הדבר בין אדם המנשיט ביד לבין המכונה המבצעת את אותה פעולה, ואם כן גם הפסקת פעילות המכונה תחשב כהסרת המונע. מצד זה כתבו הגרש'ז אוירבאך זצ"ל, הגrho'ז הלוי זצ"ל, ואחרים⁸.

מайдן, הגrho'פ פינשטיין זצ"ל כח' ⁹ שניתוק McMוגנת הנשמה מהויה הריגה, ח"ל:

כל זמן שהמכונה עובדת עבורה אסור ליטול מפיו ושם הוא ח' וייהנו בויה, אבל כשבסקה מלעבוד שנחסר העקסינען שהיה שם לא תיזרו לפיו עוד הפעם עד עבורו ומין קצר כרבע שעה, שאם איינו ח' כבר יפסיק מלשנות וידעו שהוא מת, ואם יהיה הינו שיראו שהוא נושם גם ללא המכונה אך בקשוי ובפסיק, תיזרו המכונה עוד הפעם לפחות מידי וככה יעשן הרבה פעמים עד שיטוב מצבו או שיראו שאינו נושם בעצמו כלל שהוא מת.

בירושלים שמעתי שזו גם דעתו של הגrho'ש אלישיב שליט'א.

האם מותר בנסיבות כלשהן לתרב את החולה למוגנת הנשמה עם טימר?

גם אם הפסקת פעולה של מוגנת הנשמה נחשبت כהרגינה בידיהם ולא כהסרת מונע, הדברים אמרו כשהמכונה ממשיכה לעבד ללא צורך בפעולות אדם. אך אם הפסקה פעולה בהתרור, כגון "כשבסקה מלעבוד שנחסר העקסינען שהיה שם", כתוב הגrho'פ שם שאין חובה לחודש את פעולה לא תנאי, אלא יש לשקל את המצב בשאלת חיבור מחדש וללא שאלה של ניתוק. קל וחומר אם חוברה המכונה מראש לזמן קצוב, ולא כשבסקה המכונה, יש לדון בהפעלה מתחדש לפי הכללים הנוגעים ברגע שפסקה המכונה. לכן, אם מדובר בחוליה סופני סובל לחיבור ראשוני של חולה למוגנת. לכן, אם חובה לחודש את אשר אין חובה לחברו למוגנת הנשמה, לא תהיה חובה לחודש את

⁶. אסיא-נד, ע' 26; ספר אסיא ז, ע' 148, שם התריד לנתק מי שהוגדר על ידי כ"ס פסק מה ספק גוטס" McMוגנת הנשמה יומכין שאות המכשור רק שמו הוופאים, יש לואוו כאילו הוא רק מאירך תורתו והסבירה מעובב את הנשמה ליצאת מן הגוף, וכן מותר להסתיר.

⁷. לעומת זאת דב הלק, ר' ל. הרות'ה היד לרתק חילה גנטה למוגנת והנשמה, בחוליה הנוטה למוגנת במאכבים לדם ההוראה הסותת המונע.

⁸. צץ אליעזר חלק ג' סי' פט; הרב ברוך יי' רביברין, ספר אסיא א עמ' 197-198; הרב פנחס ברוך טולידאנו, ברוך ברוך ד' עמ' 59-42. (וראה שווית' פשנה הלוות לר' מנסה הקטן, ברוקלין ניו יורק, חלק שני, סימן רפן).

⁹. שווית' אגדות משה חלק יוד'ג' סימן קלב.

תשובה הרב אביגדור נבנצל¹¹

Digitized by srujanika@gmail.com

מקור: אסיה פא-פב, עמ' 99-104 (2008)

סוף דבר

ג. השאלה העיקרית ששאלתי את הגדיי ניבערידט והגרא"א נבעצל לא היה על עצם העיירון של קיאזוב מראש של זמן פועלות המנס. עצם העיירון, עליון הסכימו גם כבר הוכא בפוסקים שהוחכו במכותב השאלה¹³. השאלה הייתה כיצד להגן האגאנום הניל, כבש הוכא בפוסקים שהוחכו במכותב השאלה¹⁴. השאלה הייתה כיצד להתגבר על בעיה טכנית קשה, שבקצתותה יכולת הנשמה העצמית לאחר הניתוק היא פוחתת מכוכחה מכוכחה עד שהיא פנוי מהחבור¹⁵. על כך גם ניתן לתשובה. לקבל התשובות קיימנו דינונים מקצועים בוועדה להפיכת הנשמה לטיפול רפואי צדדי¹⁶, ומצענו פרטן לטבי נאות לבעה הטכנית הניל: מתן תמיcit לחץ הפחותת את מיתרנות המשאלת העירונית.

המחלקה להנדסה רפואית של ביה"ח שיבא בתל השומר פיתחה קובץ זמן אוניברסיטאי למנסחים, קובל שעומד בראשות המוחמיות של הוועדה. באילול התש"ח, לאחר ניסיונות ושיפורים אחדים, הועצה במרכו לטיימולץ' ורפואית (מס'יר). המערכת בקירה עם קובל, העומדת בורישיות ההלכה ובכללי הבתי חירות. הקובל המוחאים לכל אונזוני המנשים החשמליים בכתה וחולמים הרובר לביקורת בטיחות במחלקה לאישור המכשירים ופואים במסוד התרופות (אם'יר). שם תעבור המערכת לשני בת חולים הפעלה מובחרת ע"פ כללי ועדת הלסינקי למכשור רפואי.

הרב מרדכי הלפרין

1. המכנה נשלח לריבון ביום חמישי כה' השן תשס"ב (31.10.02) בכתבם, בדואר מהיר. באוטו ערב התקשרות הגראי' נ送达 בכתוב לבני ביתם את התשביות.

כעבור יומיים, במועד' שחי שרה, התקשרו אל הרוב גבנאל טלפונית לאשר את תשובותיו ולקבל הבהרות.

5

לפוסקים אלו יש להסביר גם את הגויים שטורנברג, תשובה הרגוגות, חומר ס' חתנה, עם' המתקף, המתיידר לחבור מראש קובץ וכן למסכם של טריפה, על מנת לאפשר, לאחר ההפסקה המתווכנתנו, את העברת המושג לצלחת השלום; הגרוי ולברטשטיין בשיעוריו לרופאים שנת משפטם. שטחיו להערכת פנים הנזירים בשווים 25 עיי' חרוט למשום עם' גיבאר זיין

לעל' עמ' 335, פרק 2, הבעה המעשית
עמ' 329 לעיל

חשות הרכ' יהושע י' נויבירט¹⁰

2001 copy

ГОСУДАРСТВЕННАЯ

1996 1995: נוצרה יטפליה גורנית נס. כת' מטה נבסה עז' דלאט
- 1995 1994: נוצרה יטפליה גורנית נס. כת' מטה נבסה עז' דלאט

8293 1186 1120 - 82008222 05152 01025 1505 000 000 000 000 000

በዚህ የዕለታዊ ሪፖርት በመሆኑ እንደሚከተሉ ነው ጥሩ ይችላል

ନୀ ହେଲେ ଗୀତରେ

ମହାକାବ୍ୟ

691211 : 69195

ପ୍ରକାଶିତ ମହିନା ଜାନୁଆରୀ ୨୦୧୨ ମାତ୍ର ୧୫୩ ପରିଚୟ ୨

10) משפטם הוכח ונובירט ההחלטה מוחזק בפסק, ביום שני ר' כסלו תשס"ג (11 בנובמבר 02).

רב מרדכי הלפרין**הבהרות****חיבור למנשך מוקצב זמן איננו הריגה בגרמא****שער ד****נשים**

איסור רציחה או קיצור חי אדם מוגדר כאחד מששת האיסורים החמורים שלגביהם נאמר הדין של "יהרג וכל עבورو".

איסור זה קיים גם כאשר הרציחה אינה נעשית באופן ישיר בידים, אלא באמצעות שליח או באמצעות גרמא, כאמור ברובם בפרק שלישי מהכלות רוצח.

משמעותו מادر להבהיר כי מעבר לשימוש-במערכת לקיצוב זמן של מכונה הנשמה אסור לחלווטין כאשר החולה כבר מחובר למנשך וגיל.

בחולה כזה, עצם העברתו מכוון רגיל למנשך עם קובץ זמן, מהויה פוללה של גרם רציחה, שהרי זו פעולה המקצרת את החיים בעליל בכך שהיא מנתקת את החולה מהמנשך הרציף.

המצב שונה כאשר תולה עדין איננו מחובר למנשך, כשהבחינה הלאומית (כמו גם משפטית) אין חובה לחברו למנשך בגין רצונו, אך הוא מוכן להתחבר אך ורק למנשך שיש בו מערכת לקיצוב זמן.

במצב כזה אין מניעה הלאומית לחברו למנשך עם קובץ הזמן שבו, ואז, עצם החיבור איננו מקצר חיים, אלא מאריך אותם לפחות עד תום המوعد הקצוב במכשיר.

הנדון בעמ' 326-337 לעיל מתייחס אך ורק לאמור כאן, דהיינו לחיבור חוליה לא מתשם למנשך עם קובץ זמן, בשיקצוב הזמן נעשה לפני החיבור החולה למנשך.

הגדולה המשפטית לשימוש במנשך היא דומה. ראה: חוק החולה הנוטה למות התשס"ו-2005, סעיף 21, ובסעיף 3 את הגדרות "טיפול רפואי רציף" ו"טיפול רפואי מהזרוי".